

T.C.
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

SIĞINMA EVLERİNDEKİ KADINLARIN KADINA YÖNELİK
ŞİDDET VE KADIN SIĞINMA EVLERİNE BAKIŞI:
İSTANBUL ÖRNEKLEMİ

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Yasin BİLGİN

Danışman
Doç. Dr. Samettin GÜNDÜZ

BOLU, ŞUBAT – 2015

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE,

Yasin BİLGİN'e ait Sığınma Evlerindeki Kadınların Kadına Yönelik Şiddet ve Kadın Sığınma Evlerine Bakışı (İstanbul Örneği) adlı çalışma, jürimiz tarafından İlköğretim Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir. (13.02.2015)

Akademik Unvan ve Adı Soyadı

Üye (Tez Danışmanı) : Doç. Dr. Samettin GÜNDÜZ

Üye : Yard.Doç.Dr. Ayşe Nur Kutluca CANBULAT

Üye : Yard.Doç.Dr. Adnan ALTUN

Eğitim Bilimleri Enstitüsünün Onayı

Doç. Dr. Türkan ARGON

Enstitü Müdürü

ETİK İLKELERE UYULDUĞUNA İLİŞKİN BEYAN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum, “Sığınma Evlerindeki Kadınların Kadına Yönelik Şiddet ve Kadın Sığınma Evlerine Bakışı: İstanbul Örnekle mi” başlıklı çalışmanın yazılmasında bilimsel ve etik kurallara uyduğumu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda atıfta bulunduğumu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, tezin tamamının ya da bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitede bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim. 13/02/2015

Yasin BİLGİN

ÖZET

SIĞINMA EVLERİNDEKİ KADINLARIN KADINA YÖNELİK AİLE İÇİ ŞİDDET VE KADIN SIĞINMA EVLERİNE BAKIŞI: İSTANBUL ÖRNEKLEMİ

Yasin BİLGİN

Yüksek Lisans Tezi

Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç Dr. Samettin GÜNDÜZ

Şubat - 2015, xvi + 148

Aile içi şiddet coğrafi sınır, ekonomik gelişmişlik ve öğrenim düzeyine bakılmaksızın tüm dünyada görülen ve çözüm bekleyen önemli bir toplumsal sorundur. Bu araştırmada “İstanbul’da aile içi şiddet nedeniyle devlete ve belediyelere bağlı kadın sığınma evlerinde kalan kadınların kadına yönelik aile içi şiddete ve kadın sığınma evlerine bakışı” ele alınmıştır. Araştırmada İstanbul’da ŞÖNİM’e ve belediyelere bağlı kadın sığınma evlerinde kalan 92 kadına anket uygulanmış ve anket bulgularında şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Aile içi şiddetin yaygın bir şekilde devam ettiği, kadınların tüm şiddet türlerine maruz kaldıkları, sadece eşleri tarafından değil başka kişilerce de şiddete uğradıkları, kadınların yaşadıkları şiddet karşısında yalnız kaldığı, sosyo-ekonomik düzeyi düşük kadınların daha çok şiddete maruz kaldığı ve bu durumun kadınların şiddetle mücadele gücünü zayıflattığı görülmüştür. Araştırma sonucunda kadınların büyük çoğunluğunun şiddeti haksız bulduğu ve yasal haklarını pek bilmediği ve bu haklardan yararlan(a)madığı belirlenmiştir. Bazı kamu kurum-kuruluşları şiddetle mücadelede sorumluluklarını yerine getirmede yeterince duyarlı davranmadıkları anlaşılmıştır.

Araştırma sonucunda sunulan bazı çözüm önerileri şunlardır:

Kadına yönelik şiddetle mücadelede şiddeti ortaya çıkaran ve besleyen olumsuz tutum ve davranışların ortadan kaldırılmalı, şiddetle mücadelede toplumda zihniyet değişimi sağlanmalıdır. Özellikle de toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması konusunda tüm kamu kurum-kuruluşlarının şiddetle mücadelede ortak ve daha etkili politikalar izlemeleri gerekmektedir.

Şiddet mağduru kadın ve çocukların geçici süreyle barınmalarını sağlayan sığınma evlerinin şiddetle mücadelede önemli bir role sahiptir. Bu nedenle sığınma evlerinin sayıları artırılmalı ve koşullarının iyileştirilmesi gerekir. Sığınma evleri konusunda tüm yetkililer şiddet mağduru kadınların sorunlarına daha duyarlı olmalıdır. Sığınma evlerinde kadınların güçlenmesini sağlayan destekleyici hizmetlerin daha etkili bir şekilde verilmesi gerekmektedir.

Anahtar kelimeler: Kadına yönelik şiddet, kadın sığınma evleri, toplumsal cinsiyet eşitliği, şiddetle mücadele

ABSTRACT**THE PERSPECTIVE OF THE WOMEN WHO ARE EXPOSED TO DOMESTIC
VIOLENCE AND STAYING WOMEN'S SHELTER, TO THESE SHELTERS:
İSTANBUL SAMPLE****Yasin BİLGİN****Master Thesis****Primary Education Departmen****Thesis Advisor: Assoc. Prof. Dr. Samettin GÜNDÜZ****February - 2015, xvi +148**

Regardless of geographical boundaries, economic development and education level; domestic violence is a worldwide and unsolved social problem. *In this study, the vision of the women who are exposed to domestic violence and staying in women's shelter, to these shelters is evaluated with an academic perspective.* The research results are listed below.

It has been revealed that; domestic violence is continuing widely, women are exposed to all sort of violence not only from their husbands but the by others, too. Women feel alone when they expose to violence and the women with low-level socio-economic conditions are exposed to violence more than the others. And these situations create weakness for women to struggle for violence. As a result of research, it is revealed that most of the women see violence as unfair and they are not aware of their legal rights.

Thereby, they generally can not benefit from these rights. Moreover, the related public institutions and organizations are not so successfull to fulfill their responsibilities in order to prevent violence against women.

Women's shelters which serve for creating temporary sheltering opportunities for women and children who are exposed to violence, are important for struggling against violence. That is why, it is important to increase the number of women's shelters, to improve physical conditions. The public officials should be more sensitive to the problems of women staying in these shelters. Another significant need is that; supporting services should be increased in order for empowerment of victims of violence.

The revealing force causes of violence should be eliminated for a successful anti-violence struggle programme. Moreover, development of social mentality and social gender equality should be ensured. Finally, in order to have a successful struggle for anti-violence programmes; public institutions and organizations should have common and effective politics.

Keywords: violence against women, women's shelters, social gender equality, struggle for anti-violence,

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans öğrenimim süresince ve bu araştırmanın ortaya çıkmasında büyük emeği olan ve bana her türlü desteği sunan başta tez danışmanım Sayın Doç Dr. Samettin GÜNDÜZ'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Araştırma esnasında literatür taramasında Doç Dr. Aksu BORA'ya anketlerin oluşturulmasında Yrd. Doç. Adnan ALTUN ve Yrd. Doç. Erol KARAKIRIK'a uygulanması sırasında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'ndan gerekli izinlerin alınmasında Prof. Dr. Mazhar BAĞLI'ya; anketlerin uygulanmasında İstanbul Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi yetkililerine ve sığınma evlerindeki şiddet mağduru kadınlara; veri analiz süresinde Türkiye İstatistik Kurumu'ndan değerli arkadaşım Ramazan ŞAN'a; yaşamım boyunca beni her zaman cesaretlendiren değerli hocam Ali ÜNAL'a ve bana sabır ve anlayış gösteren aileme katkılarından dolayı çok teşekkür ederim.

Ayrıca bu araştırmanın çeşitli aşamalarında bana desteklerini esirgemeyen başta Özlem TERZİOĞLU olmak üzere Mehmet AKGÜN, Ali İmran ŞAHİN, Yüksel ERDEM, Nuh UÇGAN, Ali ERDEM ve ismini saymadığım tüm arkadaşlarıma teşekkürü borç bilirim.

Yasin BİLGİN

13/02/2015

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	vi
TEŞEKKÜR.....	viii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLolar DİZİNİ.....	xv

BÖLÜM I

1. Giriş.....	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Problem Cümlesi.....	5
1.3. Alt Problemler.....	5
1.4. Araştırmanın Amacı.....	6
1.5. Araştırmanın Önemi.....	7
1.6. Sayıtlar.....	8
1.7. Kapsam ve Sınırlılıklar.....	8
1.8. Tanımlar.....	9
1.9. Kısaltmalar.....	9

BÖLÜM II

2. Kuramsal Temeller ve İlgili Literatür.....	11
2.1. Şiddet.....	11
2.2. Şiddet Türleri.....	12
2.2.1. Fiziksel şiddet.....	12
2.2.2. Cinsel şiddet.....	13
2.2.3. Psikolojik –duygusal şiddet.....	13
2.2.4. Ekonomik şiddet.....	14
2.3. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet	15
2.3.1. Aile içi şiddetin nedenleri.....	17

2.3.2. Şiddetin kadınlar üzerindeki etkileri.....	21
2.3.3. Kadına yönelik aile içi şiddetin yaygınlığı.....	22
2.3.4. Avrupa’da kadına yönelik şiddet.....	26
2.3.5. Türkiye’de kadına yönelik şiddet.....	28
2.4. Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele.....	29
2.4.1. 1980 sonrası kadın hareketi.....	30
2.4.2. 1990’lı yıllar ve kurumsallaşma çalışmaları.....	37
2.5. Kadına yönelik aile içi şiddetle mücadelede hukuksal düzenlemeler.....	42
2.5.1. Uluslar arası düzenlemeler.....	42
2.5.2. Avrupa Konseyi kararları.....	45
2.5.3. Ulusal düzenlemeler.....	47
2.5.3.1. Anayasa.....	47
2.5.3.2. Medeni Kanun.....	48
2.5.3.3. Türk Ceza Kanunu.....	49
2.5.3.4. 2006/17 Sayılı Başbakanlık Genelgesi Çocuk ve Kadına Yönelik Şiddet Hareketleri ile Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesi İçin Alınacak Tedbirler.....	50
2.5.3.5. 11/01/2007 Tarih ve 2007/6 Sayılı İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesine Yönelik Tedbirlerin Koordinasyonu Konulu Genelgesi.....	50
2.5.3.6. 5393 Sayılı Yerel Yönetimler Yasası.....	51
2.5.3.7. 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun ve aile mahkemelerinin kurulması.....	52
2.5.3.8. Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesiyle İlgili Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi).....	55
2.5.3.9. 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun.....	57
2.5.3.10. Elektronik kelepçe sistemi	60
2.5.3.11. Avrupa Birliği ilerleme raporları.....	62

BÖLÜM III

3.1. Kadın Sığınma Evleri.....	64
3.1. Sığınak modelleri.....	65
3.1.1. Otonom sığınaklar.....	66
3.1.2. Yarı otonom sığınaklar.....	66
3.1.3. Belediyelere bağlı sığınaklar.....	66
3.1.4. Devlete bağlı sığınaklar.....	66
3.2. Sığınma evlerinin ortaya çıkışı.....	67
3.3. Sığınma evlerinin Avrupa'daki ve Türkiye'deki mevcut durumları.....	68
3.4. Sığınma evlerinin çalışma ilkeleri.....	71
3.5. Sığınma evlerinin finans durumları.....	73
3.6. Sığınma evlerinde kadınlara verilen hizmetler.....	74
3.6.1. Sığınma evi öncesi hizmetler.....	74
3.6.1.1. Acil yardım hatları.....	75
3.6.1.2. Kadın danışma merkezleri.....	76
3.6.1.3. Şiddeti önleme ve izleme merkezleri (ŞÖNİM).....	78
3.6.2. Sığınma evlerinde verilen hizmetler.....	79
3.6.2.1. Danışmanlık hizmetleri.....	80
3.6.2.2. Hukuki yardım.....	83
3.6.2.3. Tıbbi destek.....	83
3.6.2.4. Maddi destek.....	84

BÖLÜM IV

4. Yöntem	86
4.1. Araştırmanın Modeli.....	86
4.2. Evren ve Örneklem.....	86
4.3. Verilerin Toplanması.....	87
4.4. Verilerin Analizi ve Yorumlanması.....	87

BÖLÜM V

5. Bulgular ve Yorumlar.....	89
5.1. Şiddet Mağduru Kadınların Medeni Durumları.....	89
5.2. Şiddet Mağduru Kadınların Evlilik Türleri.....	90

5.3. Şiddet Mağduru Kadınların İlk Evliliklerinin Yapıldığı Yaş.....	90
5.4. Şiddet Mağduru Kadınların Kaç Evli Kaldıkları.....	91
5.5. Şiddet Mağduru Kadınların Eğitim Durumları.....	91
5.6. Şiddet Uygulayan Kişilerin Eğitim Durumları.....	92
5.7. Kadına uygulanan Şiddeti Haklı Bulup Bulmadıkları.....	92
5.8. Yaşadıkları Şiddet Türleri.....	93
5.9. En Çok Kimler Tarafından Şiddete Maruz Kaldıkları.....	93
5.10. Maruz Kaldıkları Şiddetin Nedenleri.....	94
5.11. Yaşadıkları Şiddeti Kimlerle Paylaştıkları.....	96
5.12. Uğradıkları Şiddet Karşısında Herhangi bir Tepki Verip Vermedikleri....	97
5.13. Şiddete Verdikleri İlk Tepki Ne Olmuştur?.....	97
5.14. Yaşadıkları Şiddet Karşısında Neler Hissettikleri.....	98
5.15. Yaşadığınız Şiddet Karşısında Hangi Kuruma Başvurdunuz?.....	99
5.16. Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Şiddeti Önlemede Sorumluluklarını Yerine Getirdiğini Düşünüyor musunuz?.....	100
5.17. 6284 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanunu Duydunuz mu?.....	101
5.18. Sığınma Evlerine Geliş Nedenleri.....	102
5.19. Sığınma Evlerine Nasıl Geldikleri.....	103
5.20. Sığınma Evlerinin Kendileri Ne İfade Ettiği.....	104
5.21. Sığınma Evlerinde Ne Tür Destekler Aldıkları.....	106
5.22. Sığınma evlerinin Kazanımlarının Neler Olduğu.....	107
5.23. Sığınma Evlerinde Katıldıkları Kurslar.....	108
5.24. Sığınma Evlerinde Ne Tür Sorunlarla Karşılaştıkları.....	108
5.25. Sığınma Evlerinin Nasıl Olması Gerektiği.....	110
5.26. Sığınma Evlerinde Ne Kadar Süre Kaldıkları ve Bu Süreyi Yeterli Bulup Bulmadıkları.....	111
5.27. Sığınma Evlerinin Sayılarını Yeterli Bulup Bulmadıkları.....	111
5.28. Sığınma Evlerini Güvenli Bulup Bulmadıkları.....	112
5.29. Sığınma Evleri Sonrası Yaşam Planlarının Ne Olduğu.....	112

BÖLÜM VI

6. Sonuçlar	113
6.1. Sığınma Evlerinde Kalan Şiddet Mağduru Kadınların Kadına Yönelik Aile İçi Şiddete İlişkin Bakış Açılımları	114
6.1.1. Şiddet mağduru kadınların medeni durumlarına dair sonuçlar.....	114
6.1.2. Şiddet mağduru kadınların evlilik türlerine dair sonuçlar.....	114
6.1.3. Şiddet mağduru kadınların ilk evlilik yaşlarına dair sonuçlar.....	115
6.1.4. Şiddet mağduru kadınların evlilik sürelerine dair sonuçlar.....	115
6.1.5. Şiddet mağduru kadınların eğitim durumlarına dair sonuçlar.....	116
6.1.6. Şiddet uygulayan kişinin eğitim durumuna dair sonuçlar.....	116
6.1.7. Şiddet mağduru kadınların şiddete bakış açılımlarına dair sonuçlar.....	116
6.1.8. Şiddet mağduru kadınların yaşadıkları şiddet türlerine dair sonuçlar.	117
6.1.9. Şiddet mağduru kadınlara şiddet uygulayanlara dair sonuçlar.....	117
6.1.10. Şiddet uygulanmasının nedenlerine dair sonuçlar.....	118
6.1.11. Yaşadıkları şiddeti kimlerle paylaştıklarına dair sonuçlar.....	118
6.1.12. Uğradıkları şiddet karşısında verdikleri tepkilere dair sonuçlar.....	119
6.1.13. Yaşadıkları şiddet karşısında neler hissettiklerine dair sonuçlar.....	119
6.1.14. Yaşadıkları şiddet karşısında başvurdukları kurumlara dair sonuçlar.....	119
6.1.15. Başvurdukları kurum ve kuruluşların sorumluluklarını yerine getirip getirmediğine dair sonuçlar.....	120
6.1.16. 6284 Sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'dan haberdar olup olmadıklarına dair sonuçlar.....	121
6.2. Sığınma Evlerinde Kalan Şiddet Mağduru Kadınların Kadın Sığınma Evlerine İlişkin Bakış Açılımları.....	122
6.2.1. Sığınma evlerine geliş nedenlerine ilişkin sonuçlar.....	122
6.2.2. Sığınma evlerine başvuru şekillerine ilişkin sonuçlar.....	122
6.2.3. Sığınma evlerinin kendileri için ne ifade ettiğine ilişkin sonuçlar.....	123
6.2.4. Sığınma evlerinde aldıkları desteklere ilişkin sonuçlar.....	123
6.2.5. Sığınma evlerinin sağladığı kazanımlarına ilişkin sonuçlar.....	124
6.2.6. Sığınma evlerinde aldıkları kurslara ilişkin sonuçlar.....	124

6.2.7. Sığınma evlerinde karşılaşılan sorunlara ilişkin sonuçlar.....	124
6.2.8. Sığınma evlerinde en çok aldıkları desteklere ilişkin sonuçlar.....	125
6.2.9. Sığınma evlerinde kalış sürelerine ilişkin sonuçlar.....	125
6.2.10. Sığınma evlerinin sayılarını yeterli bulup bulmadıklarına ilişkin sonuçlar.....	126
6.2.11. Sığınma evlerini güvenli bulup bulmadıklarına ilişkin sonuçlar	126
6.2.12. Sığınma evleri sonrası yaşam planlarına ilişkin sonuçlar.....	127

BÖLÜM VII

7. Öneriler.....	128
-------------------------	------------

KAYNAKÇA	132
-----------------------	------------

EKLER.....	138
-------------------	------------

EK 1 Anket Formu.....	139
-----------------------	-----

Ek 2 Araştırma Onayı.....	147
---------------------------	-----

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 5.1- Şiddet Mağduru Kadınların Medeni Durumları.....	89
Tablo 5.2- Şiddet Mağduru Kadınların Evlilik Türleri.....	90
Tablo 5.3- Şiddet Mağduru Kadınların İlk Evliliklerinin Yapıldığı Yaş	90
Tablo 5.4- Şiddet Mağduru Kadınların Kaç Yıl Evli Kaldığı	91
Tablo 5.5- Şiddet Mağduru Kadınların Eğitim Durumları	91
Tablo 5.6- Şiddet Uygulayan Kişinin Eğitim Durumu	92
Tablo 5.7- Kadına Uygulanan Şiddeti Haklı Bulup Bulmadıkları.....	92
Tablo 5.8- Yaşadıkları Şiddet Türleri.....	93
Tablo 5.9- En Çok Kimler Tarafından Şiddete Maruz Kaldıkları.....	93
Tablo 5.10- Maruz Kaldıkları Şiddetin Nedenleri.....	94
Tablo 5.11- Yaşadıkları Şiddeti Kimlerle Paylaştıkları.....	96
Tablo 5.12- Uğradıkları Şiddet Karşısında Herhangi bir Tepki Verip Vermedikleri	97
Tablo 5.13- Şiddete Karşı Verdikleri İlk Tepkiler.....	97
Tablo 5.14- Yaşadıkları Şiddet Karşısında Neler Hissettikleri.....	98
Tablo 5.15- Yaşadıkları Şiddet Karşısında Hangi Kuruma Başvurdıkları.....	99
Tablo 5.16- Kurum ve Kuruluşların Şiddeti Önlemede Sorumluluklarını Yerine Getirip Getirmedikleri.....	100
Tablo 5.17- 6284 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun’u Duyup Duymadıkları	101
Tablo 5.18- Sığınma Evlerine Geliş Nedenleri.....	102
Tablo 5.19- Sığınma Evlerine Nasıl Geldikleri.....	103
Tablo 5.20- Sığınma Evlerinin Kendileri İçin Ne İfade Ettikleri.....	104
Tablo 5.21- Sığınma Evlerinde Ne Tür Destek Aldıkları.....	106
Tablo 5.22- Sığınma Evlerinin Kazanımlarının Neler Oldukları.....	107
Tablo 5.23- Sığınma Evlerinde Katıldıkları Kurslar.....	108
Tablo 5.24- Sığınma Evlerinde Ne Tür Sorunlarla Karşılaştıkları.....	108
Tablo 5.25- Sığınma Evlerinin Nasıl Olması Gerektiği.....	110
Tablo 5.26- Sığınma Evlerinde Ne Kadar Süre Kaldıkları ve Bu Süreyi Yeterli Bulup Bulmadıkları.....	111

Tablo 5.27- Sığınma Evlerinin Sayılarını Yeterli Bulup Bulmadıkları.....	111
Tablo 5.28- Sığınma Evlerini Güvenli Bulup Bulmadıkları.....	112
Tablo 5.29- Sığınma Evleri Sonrası Yaşam Planlarının Ne Oldukları.....	112

BÖLÜM I

1. Giriş

Bu bölümde araştırmaya ilişkin problem durumu, problem cümlesi, alt problemler, araştırmanın amacı, önemi, sayıtlar, sınırlılıklar, tanımlar ve kısaltmalar yer almaktadır.

1.1. Problem Durumu

Aile içinde meydana gelen kadına yönelik şiddetle ilgili olayların basında yer alması ve toplumsal alanda sıkça yaşanması konunun bir kez daha tartışılmasına neden olmuştur. Bir insan hakkı ihlali olan ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklanan kadına yönelik şiddet, yaş, ırk ayrımı gözetmeksizin devam etmektedir. Aile içinde yaşanan şiddetin özel alan olarak kabul edilmesi, müdahale edilmesinin doğru olmadığı şeklindeki yaygın düşünce, hem aile içinde yaşanan şiddetin gizli kalmasına neden olmakta hem de aile içi şiddetle ilgili yapılan çalışmalara engel olmaktadır. Şiddet olaylarının kamusal alana yansması şiddetin ne kadar yaygın ve ciddi bir toplumsal sorun olduğunu göstermekte ve şiddeti önlemeye yönelik politikaların geliştirilmesine katkı sağlamaktadır. Şiddet farklı şekillerde ifade edilebilir:

Temelinde güç ve saldırganlığı kullanarak başka kişiler üzerinde hâkimiyet kurmayı, baskı altında tutmayı ve bireyi istemediği davranışa zorlamayı amaçlayan şiddet, bireyin ruhsal ve fiziksel açıdan zarar görmesine neden olan her türlü eylemi içerir. Şener'e göre şiddet; "fiziksel, psikolojik, ekonomik ya da cinsel içerikli bir takım eylemlerde bulunmak suretiyle, bu eylemlere maruz kalan kimselerin maddi-manevi

bütünlüğünü temel hak ve özgürlüklerini ihlal eden ya da geçici süre ile bu hakların kullanılmasını engelleyen her türlü eylemdir.”(2011:9)

Aile bireylerinden birinin diğerinin kötü muamelesine maruz kalması olarak tanımlanan aile içi şiddet ise aile bireyleri arasında görülen her türlü fiziksel, cinsel, ekonomik ve psikolojik baskıdır. BM Kadına Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Bildirgesi'nde(1993), kadına yönelik şiddet “ister kamusal alanda ister özel alanda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel, psikolojik acı veya ıstırap veren ya da verebilecek olan, cinsiyete dayalı bir eylem, uygulama ya da bu tür eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlüklerden yoksun bırakma” olarak ifade edilmiştir. (Karataş, Şener ve Otaran, 2008:13) Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'nin (CEDAW) 19 No'lu Tavsiye Kararı'nda ise, cinsiyete dayalı şiddet, “kadınların, erkeklerle eşit olarak hak ve özgürlüklerini kullanmalarını ciddi şekilde engelleyen bir ayrımcılık biçimi” olarak ifade edilmiştir.(Şener, 2011:11)

Kadına yönelik şiddet denilince akla ilk olarak fiziksel şiddet gelmektedir. Ancak araştırmalar diğer şiddet türlerinin de yaygın olduğunu göstermektedir. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından yapılan“Türkiye’de Kadına Yönelik Aile içi Şiddet Araştırması’na göre;(2008) ülkemizde yaşamının herhangi bir döneminde fiziksel şiddete uğrayan kadınların oranı %39’dur. Ülke genelinde evli kadınların %15’i cinsel şiddet içeren davranışlardan en az birini yaşamıştır. Kadınların yüzde 39’u fiziksel şiddet, yüzde 15’i cinsel şiddet yaşarken, kadınların yüzde 42’sinin her iki şiddetten en az birini yaşaması, cinsel şiddetin fiziksel şiddet ile birlikte yaşandığını göstermektedir. Aynı araştırmanın sonuçlarına göre, ekonomik düzeyi düşük olan kadınların yarısı yaşamlarının herhangi bir döneminde şiddet görürken, ekonomik refahın yüksek olduğu ailelerde kadınların %29’u şiddet görmektedir. Evli kadınların yüzde 44’ü duygusal istismar biçimlerinden en az birine hayatlarının herhangi bir döneminde maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. (Jahnsen, Yüksel ve Çağatay,2010)

Türkiye’de son yirmi yılda büyük ilerlemeler kaydeden kadına yönelik şiddetle mücadele hareketi 1980’lerle birlikte kamusal ve özel arasındaki belirgin ayrımlaşmanın sorgulanmasını bir politik mücadele eksenine oturtmakla işe başlamıştı. “Özel olan politiktir.” Sloganının özetlediği bu başlangıç; “Türkiye’de kadınların toplumsal cinsiyete ilişkin varoluş problemlerinin tartışıldığı, kadın olmanın ve kadınlığın anlamlarının belirginleştirdiği, feminizmin bir toplumsal proje olarak tartışıldığı, farklılıkların tarif edildiği bir dönem olmuştur.” (Gevrek ve Timisi: 2007, 14-15)

Bu dönemin ilk kampanyası olan “Kadınlar Dilekçesi” eylemi 1986’da yaklaşık 7000 imzayla meclise verilmiş olup Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi’nin uygulanmasını ve yasaların uluslar arası sözleşmeye uygun hale getirilmesini amaçlanıyordu. Ardından 1987’de pek çok kadının katıldığı ve kadınların özel alanda yaşadığı şiddeti kamusal alana taşıdığı “Dayağa Karşı Dayanışma Kampanyası” düzenlendi. (Altınay ve Arat, 2007) “Feminist” dergisi kadınlarının önerisiyle başlayan ve feminist politikanın sokağa döküldüğü bu kampanya Çorum’da bir hâkimin verdiği kararı protestoyla başlamıştı: Üç çocuklu bir kadın dayak yediği kocasından boşanmak için açtığı davada hâkim “kadının sırtından sopayı, karnından sıpayı eksik etmeyeceksin” deyip kadının talebini reddediyordu. Savran (2005)’a göre somut olarak sığınakların açılmasını hedefleyen kadınlar bu kampanyayla ilk kez kendi sorunları için kendilerinin düzenledikleri eylemle sokağa dökülmüşler ve somut olarak sığınakların açılmasını hedeflemiştir. “Bedenimiz Bizimdir-Cinsel Tacize Hayır” ve “Mor İğne” kampanyaları dönemin diğer önemli gelişmeleri arasındadır. Bunlardan “Mor İğne” kamusal alandaki şiddete karşı bir sembol olarak kullanılmıştır.(Gül,2011)

1990’lardaki kadın hareketi 1980’lerde olduğu gibi şiddetle mücadeleyi sürdürürken bazı yeni gelişmeleri de ortaya çıkarmıştır. Bu dönemdeki mücadelenin temelini kurumsallaşma çabaları oluşturmuştur. Bu dönemde kadın hareketi bir taraftan kendi kurumlarını oluştururken bir taraftan da devleti dönüştürerek devletin kurumsallaşmasını sağlıyorlardı. Hem resmi düzeyde hem de bağımsız örgütlenmeler halinde danışma merkezleri ve sığınma evlerinin açılması bu dönemin temel hedefleri olmuştur. (Açıkkel, 2009)

Kadına yönelik aile içi şiddetle mücadelede kadın sığınma evleri, şiddete uğrayan kadınların varsa çocuklarıyla birlikte geçici süre kaldığı ve psiko-sosyal hukuki ve ekonomik ihtiyaçlarının yerleridir. Dünya’da ilk modern sığınma evleri örnekleri 1970’li yıllarda ortaya çıkmasına karşın ülkemizde ikinci dalga kadın hareketinin etkisinin geç olması nedeniyle ilk sığınma evleri 1990’lı yıllarda açılmıştır. Türkiye’de devlete bağlı ilk kadın sığınma evi SHÇEK tarafından 1990 yılında açılmıştır. SHÇEK dışındaki ilk sığınma evi yine 1990’da Bakırköy Belediyesi tarafından açılmış ancak belediyede yaşanan yönetim değişikliği sonucu 1992’de kapanmıştır. Şişli Belediye’sinin açtığı sığınma evi de benzer sorunlar nedeniyle 1994’te kapatılmıştır. Bağımsız kadın kuruluşlarının işlettiği ilk kadın sığınma evi 1993 yılında Ankara’da Kadın Dayanışma Vakfı ve Altındağ Belediye’sinin işbirliğiyle açılmıştır.

Kadına yönelik şiddeti önlemede önemli rol üstlenen kadın sığınma evlerine baktığımızda hem Avrupa’da hem Türkiye’de sığınma evlerinin çok az ve yetersiz olduğunu görmekteyiz. WAVE’nin 2012 raporuna göre 46 Avrupa ülkesinde yaklaşık 82472 sığınma evine ihtiyaç vardır. Türkiye’deki mevcut sığınma evi sayısı 2014 itibarıyla 132’dir. Avrupa Konseyi’nin tavsiye kararlarına göre 7190 sığınma evinin olması gerekir. 5222 kadın sığınma evine daha ihtiyaç duyan ülkemiz Avrupa Konseyi Tavsiye Kararlarını uygulamada oldukça geri kalmıştır.

2000’li yıllara gelindiğinde kadına yönelik şiddetle daha etkili mücadele etmek amacıyla anayasa, ceza kanunu ve medeni kanunda bazı değişiklikler yapılarak aile mahkemeleri kurulmuştur. Yine bu dönemde şiddeti önlemeye yönelik 1998’de çıkarılan 4320 sayılı kanunun yetersiz kalması nedeniyle yeni 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun çıkarılmıştır. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü kamu kurum ve kuruluşlarıyla ortak yaptığı projeler imzalamış ve ulusal eylem planları hayata geçirilmiştir. Ayrıca 2012’de 6360 sayılı kanun değişikliğiyle nüfusu 100.000’den fazla olan belediyelere sığınma evi açma zorunluluğu getirilmiştir. Bu çalışmada İstanbul’da sığınma evlerinde kalan şiddet mağduru kadınların kadına yönelik şiddet ve kadın sığınma evlerine bakışı ele alınarak şiddet mağduru kadınların ve sığınma evlerinin var olan mevcut sorunlarına çözüm önerileri sunmak amaçlanmıştır.

1.2. Problem Cümlesi

Bu araştırmada “İstanbul’da aile içi şiddet nedeniyle devlete ve belediyelere bağlı kadın sığınma evlerinde kalan kadınların kadına yönelik aile içi şiddete ve kadın sığınma evlerine bakışı” ele alınmıştır.

1.3. Alt Problemler

“İstanbul’da aile içi şiddet nedeniyle devlete ve belediyelere bağlı kadın sığınma evlerinde kalan kadınların kadına yönelik aile içi şiddete ve kadın sığınma evlerine bakışı nasıldır?” problemi aşağıdaki alt basamaklara ayrılarak çözüm aranmaya çalışılmıştır:

- a. Sığınma evlerinde kalan şiddet mağduru kadınların kadına yönelik aile içi şiddete ilişkin bakışları nelerdir?
- b. şiddet mağduru kadınların medeni durumları,
- c. şiddet mağduru kadınların evlilik türleri,
- d. şiddet mağduru kadınların ilk evliliklerin yapıldığı yaş,
- e. şiddet mağduru kadınların kaç yıl evli kaldığı,
- f. şiddet mağduru kadınların eğitim durumları,
- g. şiddet uygulayan kişinin eğitim durumu,
- h. Kadına uygulanan şiddeti haklı bulup bulmadıkları,
- i. Yaşadıkları şiddet türleri
- j. En çok kimler tarafından şiddete maruz kaldıkları,
- k. Maruz kaldıkları şiddetin nedenleri,
- l. Yaşadıkları şiddeti kimlerle paylaştıkları,
- m. Uğradıkları şiddet karşısında herhangi bir tepki verip vermedikleri,
- n. Yaşadıkları şiddet karşısında neler hissettikleri,
- o. Yaşadıkları şiddet karşısında hangi kurumlara başvurdukları,
- p. Yaşadıkları şiddet karşısında başvurdukları kamu kurum ve kuruluşlarının sorumluluklarını yerine getirip getirmediği,

- r. 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunu'ndan haberdar olup olmadıkları, bu kanundan yararlanıp yararlanmadıkları ve bu kanunun şiddeti engelleyip engelleyemeyeceği ile ilgili görüşleri,

Sığınma evlerinde kalan şiddet mağduru kadınların kadın sığınma evlerine ilişkin görüşleri nelerdir?

- a) Sığınma evlerine geliş nedenleri,
- b) Sığınma evlerine nasıl geldikleri,
- c) Sığınma evlerinin kendileri için ne ifade ettiği,
- d) Sığınma evlerinde ne tür destekler aldıkları,
- e) Sığınma evlerinin kendileri için kazanımlarının neler olduğu,
- f) Sığınma evlerinde katıldıkları kurslar,
- g) Sığınma evlerinde ne tür sorunlarla karşılaştıkları,
- h) Sığınma evlerinin nasıl olması gerektiği,
- i) Sığınma evlerinde ne kadar süre kaldıkları ve bu süreyi yeterli bulup bulmadıkları,
- j) Sığınma evlerinin sayılarını yeterli bulup bulmadıkları,
- k) Sığınma evlerini güvenli bulup bulmadıkları,
- l) Sığınma evi sonrası yaşam planlarının neler olduğu.

1.4. Araştırmanın Amacı

“İstanbul’da aile içi şiddet nedeniyle devlete ve belediyelere bağlı kadın sığınma evlerinde kalan kadınların kadına yönelik aile içi şiddete ve kadın sığınma evlerine bakışı”nı incelemek ve var olan sorunlara çözüm önerileri geliştirmeye çalışmaktır.

1.5. Araştırmanın Önemi

Kadına yönelik şiddet, türleri değişmekle birlikte dünyanın her yerinde yaygın bir şekilde görülen ve tüm kadınların yaşadığı ortak bir sorundur. Kadınlar, aileleri ve eşleri tarafından çeşitli şekillerde şiddet görmektedirler. Kadına yönelik aile içi şiddet, kadın ve çocukların beden ve ruh sağlığını olumsuz yönde etkilemektedir. Gelişmiş ülkelerde 1970'lerde ülkemizde ise 1980'lerden itibaren etkili olmaya başlayan kadın hareketi, kadınların kadın olmaktan kaynaklanan sorunlarını politika konusu yaparak dünya toplumlarının gündemine taşımıştır. Kadın erkek arasındaki farklılıkların eşitsizliğin gerekçesi olarak görülmesine karşı çıkan kadınlar, erkek egemen toplum yapısını sorgulamaya başlamışlardır. Özel alanda yaşanan fiziksel, psikolojik ve cinsel şiddet gibi konular kamusal alanda tartışılarak görünürlük kazanmıştır.

1980'li yıllardan itibaren gerek dünyada gerekse ülkemizde kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda pek çok önemli gelişme görülmüş ve son 30 yılda kadına yönelik şiddet tüm dünyada önemli insan hakkı ihlali olarak kabul edilmiştir. CEDAW, CEDAW Ek İhtiyari Protokolü, Pekin+5 Konferansı, Avrupa Konseyi ve Avrupa Birliği kararlarında ülkelere kadın-erkek eşitliğinin sağlanması, kadına yönelik şiddetle mücadelede yasal tedbirlerin alınması, etkili mekanizmaların kurulması konusunda çağrılarda bulunulmuştur. Bu çerçevede ülkemizde de kadına yönelik şiddetin önlenmesi konusunda devlete önemli sorumluluklar yüklenmiş ve yasal düzenlemelerin yapılması tavsiyesinde bulunulmuştur. Siyasi, hukuki, ekonomik, toplumsal alanlarda kadınlara yönelik ayrımcılığın ortadan kaldırılması ve şiddetle daha etkili mücadele edilmesi için ülkemizde bazı önemli düzenlemeler yapılmışsa da uygulamalarda ciddi eksikliklerle karşılaşmakta ve kadına yönelik şiddetin önüne geçilememektedir. Yapılan araştırmalar ve ortaya çıkan sonuçlar da bu durumu göstermektedir. Bu nedenle hem şiddetle mücadelede hem de sığınma evlerinin geliştirilmesi konusunda gerek devlet gerekse toplum düzeyinde daha etkili politikaların izlenmesi gerekir.

Bu çalışmada yukarıda verilen bilgiler ışığında şiddetin tanımı, şiddetin türleri, kadına yönelik şiddeti ortaya çıkaran faktörler, şiddetin kadınlar ve çocuklar üzerindeki etkileri, ülkemizde ve dünyada kadına yönelik şiddetle ilgili yapılan araştırmalar ve

sonuçları, şiddetle mücadelede kadın hareketinin etkisi, şiddetin önlemeye yönelik ulusal ve uluslar arası düzenlemeler ve uygulamada görülen eksiklikler; kadına yönelik şiddeti önlemede önemli bir etkiye sahip olan kadın sığınma evlerinin ortaya çıkışı, sığınma evi modelleri, çalışma ilkeleri, finans durumları ve verilen hizmetler; İstanbul'da devlete ve yerel yönetimlere bağlı sığınma evlerinde kalan şiddet mağdurları kadınların şiddete ve sığınma evlerine bakışını ortaya koyan anket uygulamalarının analiz ve yorumlarına yer verilmiştir.

1.6. Sayıtlar

1. Araştırmaya katılan kadınlar anket sorularını gönüllü ve objektif bir şekilde cevaplandıkları düşünülmektedir.
2. Araştırmada kullanılan veri toplama araçları araştırmanın amacına uygun niteliktedir.
3. Araştırmada örneklem evreni temsil etmektedir.

1.7. Kapsam ve Sınırlılıklar

1. İstanbul'da Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi (ŞÖNİM)'ne bağlı sığınma evleri, belediyeler ve Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı araştırmanın kapsamını teşkil etmiştir.
2. Sığınma evlerinde anket uygulanması için Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın belirlediği şartlara uymak kaydıyla yasal onay alınmıştır. Bu çerçevede ŞÖNİM'e ve belediyelere bağlı tüm sığınma evlerindeki kadınlara ulaşmak hedeflenmiştir. Ancak verilen yasal onay çerçevesindeki gönüllük esasından dolayı ŞÖNİM'e bağlı 6 kadın sığınma evi ile Pendik, Kartal, Üsküdar, Ümraniye, Eyüp ve Küçükçekmece Belediyelerine bağlı sığınma evlerinde toplam 92 kadına ulaşılabilmiş ve anketler Ocak-Şubat 2014 tarihleri arasında uygulanmıştır.

3. Mor Çatı Kadın Sığınma Vakfı ve Kadıköy Belediyesi'ne de anket uygulamaları için gerekli müracaatlar yapılmış ancak bu kurumların bu tür çalışmalara "ilkesel" olarak karşı olduklarını belirtmeleri nedeniyle anket uygulaması yapılamamıştır. İstanbul ilinin evren olarak seçilmesinde ülkemizin her tarafından göç alması, sosyal problemlerin ve kadına şiddet olaylarının sıkça yaşanması etkili olmuştur.
4. Ayrıca araştırma belli zaman dilimiyle sınırlı olduğu için araştırma sonuçlarıyla ilgili yapılan yorumlar genellenemez.

1.8. Tanımlar

Şiddet: Fiziksel güç veya iktidarın kasıtlı bir tehdit veya gerçeklik biçiminde bir başkasına uygulanması sonucunda maruz kalan kişide yaralanma, ölüm ve psikolojik zarara yol açması ya da açması olasılığı bulunması" şeklinde tanımlanmaktadır. (Güler, Tel ve Tuncay:2005,51)

Kadına Yönelik Şiddet: İster kamusal alanda ister özel alanda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel, psikolojik acı veya ıstırap veren ya da verebilecek olan, cinsiyete dayalı bir eylem, uygulama ya da bu tür eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlüklerden yoksun bırakmadır. (Karataş, Şener ve Otaran, 2008:13)

Kadın Sığınma Evleri: Şiddet mağduru kadınların varsa çocuklarıyla birlikte geçici süre kalabilecekleri şiddetten uzak güvenli mekânlardır.

1.9. Kısaltmalar

AAK: Aile Araştırma Kurumu

AİHS: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

CEDAW: Kadına Yönelik Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Bildirgesi

FRA-EU: Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansı

KA-DER: Kadın Adayları Destekleme ve Eğitme Derneği

KA-MER: Kadın Araştırmaları Merkezi

KSGM: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü

SAMER: Suç Araştırma Merkezi

SHÇEK: Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu

STK: Sivil Toplum Kuruluşları

ŞÖNİM: Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi

TNSA: Türkiye Nüfus Sağlık Araştırması

YAZKO: Yazarlar ve Çevirmenler Yayın ve Üretim Kooperatifi

VAKAD: Van Kadın Derneği

WAVE: Avrupa Şiddete Karşı Kadınlar Ağı

WHO: Dünya Sağlık Örgütü

BÖLÜM II

2. Kuramsal Temeller ve İlgili Literatür

2.1. Şiddet

Fiziksel, duygusal, cinsel ve daha birçok farklı boyutuyla farklı şekillerde karşımıza çıkan ve toplumsal bir sorun olarak tüm dünyada görülen şiddeti, özel ve kamusal yaşamın her alanında görmekteyiz.

“Türkçe’de kuvvet, sertlik, aşırılık anlamlarına gelen şiddetin Batı dillerindeki eş anlamlısı, bozmak, çiğnemek, ihlal etmek, saygı gösterilmesi ve dokunulmaması gereken bir şeyi kırıp açmak, anlamları kirletmek, ırzına geçmek, tecavüz etmek anlamlarına gelen “violate” fiilinden türeyen zor, şiddet, sertlik, cebir hareketlerdeki veya davranışlardaki aşırı güçlük, zorbalık ve tecavüz anlamlarında kullanılan “violent” sözcüğüdür.” (Öztürk,2010:29)

Temelinde güç ve saldırganlığı kullanarak başka kişiler üzerinde hâkimiyet kurmayı, baskı altında tutmayı ve bireyi istemediği davranışa zorlamayı amaçlayan şiddet; bireyin ruhsal ve fiziksel açıdan zarar görmesine neden olan her türlü eylemi içerir. “Bir bireyin yaralanmasına, sindirilmesine, öfkelenmesine veya duygusal baskı altına alınmasına yol açan fiziki veya herhangi bir şekilde davranış ve muamele biçimi şiddettir”. (Steinmetz, 1986, aktaran: Yıldırım, 1998:25) Dünya Sağlık Örgütü (WHO) şiddeti “fiziksel güç veya iktidarın kasıtlı bir tehdit veya gerçeklik biçiminde bir başkasına uygulanması sonucunda maruz kalan kişide yaralanma, ölüm ve psikolojik zarara yol açması ya da açması olasılığı bulunması” şeklinde tanımlamaktadır. (Güler, Tel ve Tuncay, 2005:51) “Fiziksel, psikolojik, ekonomik ya da cinsel içerikli bir takım eylemlerde bulunmak suretiyle, bu eylemlere maruz kalan kimselerin maddi-manevi

bütünlüğünü temel hak ve özgürlüklerini ihlal eden ya da geçici süre ile bu hakların kullanılmasını engelleyen her türlü eylem” şiddeti ifade etmektedir. (Şener, 2011:9) Hayatın her alanında görülebilen ve tüm dünyada giderek artan bir sorun olan şiddet; “insanların bedensel, törel, ahlaki, manevi bütünlüğüne veya mallarına, kültürel değerlerine zarar verecek herhangi bir davranış”tır. (Selek, 2003:18) Tanımlardan da görüldüğü gibi şiddet, bireye, gruba ya da topluma sözel, psikolojik, cinsel, ekonomik herhangi bir biçimde zor kullanma zarar verme baskı oluşturma olarak özetlenebilir.

Şiddetin kaynağına bakıldığında, temelde iki görüş bulunmaktadır. Bunlardan ilki şiddetin doğuştan gelen genetik temelli içgüdüsel davranış olduğunu savunan psikolojik kuram diğeri ise şiddetin öğrenilebilir bir davranış olduğunu savunan sosyal öğrenme kuramıdır. Bu kuram şiddetin gözlem yoluyla öğrenildiği ve kuşaktan kuşağa aktarıldığını savunur. Dolayısıyla çocukluğunda aile içinde şiddet gören ya da şiddete tanık olan kişiler şiddeti öğrenmekte içselleştirmekte ve ileriki dönemde kendi eşlerine ve çocuklarına şiddet uygulayabilmektedir. (Öztürk,2010)

2.2. Şiddet Türleri

Şiddet denildiğinde akla ilk olarak fiziksel şiddet gelmektedir. Ancak psikolojik, ekonomik ve cinsel şiddet de son derece yaygın ve sistematik şekilde uygulanarak kadınların yaşamını olumsuz etkilemektedir.

2.2.1. Fiziksel şiddet

Erkeğin gücünü kullanarak kadını denetim altına almayı, hükmetmeyi ve istediğini yaptırmayı, korkutmayı amaçladığı bir girişimdir. Ezme ve ezilme ilişkisinin en görünür olduğu şiddet türüdür. (Bağa ve Kısmet, 2005) Tekme ve tokat atma, ısırma, saç yolma, boğaz sıkma, el, kol bükme, demir ve sopa gibi cisimlerle vurma, vücudun herhangi bir yerinde sigara söndürme, kaynar su ve kezzap gibi yakıcı şeyler kullanma gibi eylemler fiziksel şiddete girer. Altınay-Arat tarafından yapılan Türkiye’de Kadına

Yönelik Şiddet (2007) araştırmasında hayatı boyunca eşinden en az bir kez fiziksel şiddet görmüş kadınların oranı %35'dir. (Altınay ve Arat, 2007)

2.2.2. Cinsel şiddet

Kadını istemediği cinsel ilişkiye zorlamak, tecavüz etmek, zorla evlendirmek, cinsel organlarına zarar vermek, kürtaja zorlamak, ensest, çocuk doğurma ya da doğurmamaya zorlamama, cinsel içerikli tacizlerde bulunma, cinsel şiddeti oluşturmaktadır. Cinsel şiddet, kadınların cinsel kimliklerinin kontrol altında tutmak ve kadınlar üzerinde egemenlik kurabilmek için bir güç olarak kullanılmaktadır. Cinsel şiddetin temelinde de geleneksel kadınlık ve erkeklik rolleri yatmaktadır. Toplumda özel alan, tabu olarak görülen cinsel şiddet çoğu zaman aile içinde gizli kalmakta ve bu nedenle de tespiti oldukça güç olmaktadır. (Şener,2011)

Erkeğin kadına otoritesini ve üstünlüğünü kabul ettirmeye yönelik olan cinsel şiddetle ilgili KSGM tarafından yapılan "Türkiye'de Kadına Yönelik Aile içi Şiddet Araştırması (2008)'na göre ülke genelinde evli kadınların %15'i cinsel şiddet içeren davranışlardan en az birini yaşamıştır. Fiziksel veya cinsel şiddetten herhangi birinin yaşanmasına ilişkin yüzdeler ise, bu iki şiddet biçiminin yaşandığını göstermesi açısından oldukça önemlidir. Ülke genelinde kadınların yüzde 39'u fiziksel şiddet, yüzde 15'i cinsel şiddet yaşarken, kadınların yüzde 42'si her iki şiddetten en az birini yaşamaktadır. (Jahnsen, Yüksel ve Çağatay, 2010)

2.2.3. Psikolojik-duygusal şiddet

Kadınların en çok maruz kaldığı ve belki de en görülmeeyeni psikolojik şiddettir. Bağırarak, korkutmak, bir odaya kilitlemek, dışarı çıkmasına veya ailesi arkadaşlarıyla görüşmesine izin vermemek, küçümsemek, alay etmek, suçlamak, kadını başkalarıyla kıyaslamak, ilgi, sevgi göstermemek, çocuklarıyla görüşmesine izin vermemek, sınır koymak psikolojik şiddetin örnekleridir. Kadınlar üzerinde sürekli

kaygı, ruhsal bozukluklar, depresyon, stres, sinir, korku gibi durumlara yol açan psikolojik şiddetle ilgili 2012’de Mor Çatı’ya başvuran kadınların en çok psikolojik şiddete maruz kaldıkları görülmüş ve 915 kadın psikolojik şiddet nedeniyle destek almak için başvurmuştur. (Mor Çatı,2012)

2.2.4. Ekonomik şiddet

Aile içinde görülen bir diğer şiddet türü de ekonomik şiddettir. Ekonomik kaynakların kadın üzerinde bir yaptırım, tehdit ve kontrol aracı olarak kullanılması ve kadının emeğine ürettiğine kazancına el koymaktır. (Yıldırım:1998) İsteddiği halde çalıştırmamak/ işe yollamamak veya zorla çalıştırmak, iş yaşamında ilerlemesine engel olmak ekonomik şiddetin çeşitli biçimlerindedir. Kadının ekonomik kaynaklara erişimini kontrol altına almak veya sınırlandırmak; kadını, özellikle beslenme, barınma gibi temel ihtiyaçların karşılanması konusunda, şiddet uygulayana tamamen bağımlı hale getirmektedir. Bu bağımlılık, şiddet ortamının terk etmesi halinde kadının yoksulluk, evsizlik gibi sorunlarla karşı karşıya kalmasına neden olmaktadır.

Toplumda yaygın olan düşünce sosyo-kültürel ve ekonomik düzeyi daha düşük olan kadınların şiddete maruz kaldığı ve şiddet uygulayan erkeklerin düşük gelirli ya da az eğitilmiş olduğu şeklindedir. Ancak yapılan araştırmalar sosyo-ekonomik kültür düzeylerinin yüksek olduğu ailelerde de şiddetin yaşandığını göstermektedir. KSGM tarafından yapılan “Türkiye’de Kadına Yönelik Aile içi Şiddet Araştırması (2008)” nda refah düzeyi düşük olan hanelerde yaşayan kadınların yarısı yaşamlarının herhangi bir döneminde şiddete maruz kaldıklarını belirtirken, yüksek refah düzeyindeki hanelerde yaşayan kadınların %29’u şiddete maruz kalmıştır. Yaşam standartlarındaki artış, kadınların daha az şiddete maruz kaldıklarını göstermekle birlikte, yüksek refah düzeyine sahip olmak da kadınların şiddetten tamamen korundukları anlamına gelmemektedir. (Jahnsen, Yüksel ve Çağatay,2010)

2.3. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet

Aile içinde meydana gelen kadına yönelik şiddet, kadının fiziksel, psikolojik ve cinsel zarar görmesiyle sonuçlanabilecek her türlü davranış içerir. Bir insan hakkı ihlali olan, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklanan kadına şiddet, yaş, ırk ayrımı gözetmeksizin tüm dünyada toplumsal bir sorun olarak yaşanmaktadır. Dayak, cinsel şiddet, psikolojik istismar ve taciz boyutu olan bu sorun çok kolay tespit edilememekte ve toplumdaki şiddete yönelik olguların büyük çoğunluğu gizli kalmakta ya da kayıtlara geçmemektedir. Aile bireylerinden birinin diğerinin kötü muamelesine maruz kalması olarak tanımlanan aile içi şiddet, aile bireyleri arasında görülen her türlü fiziksel, cinsel, ekonomik ve psikolojik baskıdır. Kadının kişiliğine ve varlığına yönelik fiziksel güç kullanımı olarak tanımlanan şiddetin amacı kadının davranışlarını kontrol etmektir. Tüm şiddet olaylarında kadın erkek arasında erkek lehine bir güç dengesizliği söz konusudur. (Aktaş:2006).

Oldukça geniş ve çeşitli şekillerde ifade edilebilen kadına yönelik şiddetin tanımlarından bazıları şunlardır: “Özel hayat, aile veya toplum içinde kadınların fiziksel, cinsel veya psikolojik zarar görmesiyle sonuçlanan ya da sonuçlanabilecek her türlü cinsiyete dayalı eylemi içerir.”(Gül, 2011:15) Kısa adı CEDAW olan BM Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi Bildirgesi’nde(1993) kadına yönelik şiddet “İster kamusal alanda ister özel alanda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel, psikolojik acı veya ıstırap veren ya da verebilecek olan, cinsiyete dayalı bir eylem, uygulama ya da bu tür eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlüklerden yoksun bırakmadır. (Karataş, Şener ve Otaran,2008:13) Dünya Sağlık Örgütü (1993) tarafından kadına yönelik şiddet şu şekilde tanımlanmıştır: “Cinsiyete dayanan, kadını inciten, ona zarar veren, fiziksel, cinsel, ruhsal hasarda bulunan, toplum içerisinde ya da özel yaşamda ona baskı uygulanması ve özgürlüklerin keyfi sonuçlanma olasılığı olarak kısıtlanmasına neden olan her türlü davranıştır.” (Kadın Dayanışma Vakfı, 2008:19)

Toplum içerisinde kadın erkeğe yüklenen roller ve beklentiler, cinsiyet temelli ayrımcı uygulamalar, erkeğin güçlü kadının zayıf görülmesi, erkeğin kadın üzerinde denetim hakkının olduğu şeklindeki inanışlar, erkek tarafından uygulanan şiddetin

olağan görülmesi, ailenin özel alan olarak kabul edilmesi ve buna müdahale edilmemesi gerektiği düşünceleri kadına yönelik şiddetin yaşanmasında etkili olmaktadır. (Kadın Dayanışma Vakfı: 2008) Aile içi şiddetin tanımlanması da bireye ve toplumun değerlerine göre değişebilmektedir. Bu nedenle şiddetin uygulanması toplumun benimsediği bir amaç için söz konusu olduğunda o davranışın şiddet olup olmadığını tanımlamak oldukça zordur. Bazı toplumlarda kadına yönelik şiddet kabul edilebilir bir davranış ve evliliğin sıradan bir özelliği olarak görülebilmektedir. (Güler, Tel ve Tuncay:2005) Örneğin kadınlar örf adetlere göre hareket etmediklerinde erkekler şiddete başvurmayı haklı görebilmekteler. Eşleri tarafından atılan tokat ya da dayağı şiddet olarak görmeyen kadınlar da vardır. Burada tartışılması gereken şiddetin ne olduğu hangi eylemleri içerdiğidir. Kadınlar yaşadıkları şiddetin sorumlusu olarak görülmekte ve şiddeti hak ettikleri şeklindeki inanç toplumda yaygın biçimde varlığı devam ettirmektedir.

BM Kadına Yönelik Şiddeti Önleme Bildirgesinde (1993), şiddetin kamusal ve özel alan şeklinde olduğu görülmektedir. Kamusal alanda şiddet, kadının toplum içinde taciz edilmesi, korkutulması, dövülmesi, hakarete uğraması, tecavüze uğraması, malının gasp edilmesi; özel alandaki şiddet ise aile içinde kadının fiziksel, psikolojik, cinsel, ekonomik şiddete uğraması olarak açıklanabilir. Aile bireyleri tarafından meydana gelen özel alandaki şiddet; ailenin özel alan, mahremiyet olarak görülmesinden dolayı uzun yıllar görülmeyen bir olgu olmuştur. Kamusal alanda kadına yönelik şiddeti meşrulaştıran, yaygın hale getiren temel noktalar kamusal alanın erkeğin iktidar alanı olarak görülmesi, erkek egemenliğinin çok güçlü olması ve erkek egemenliğinin bu olağanlaşmış şiddeti karşısında, kadınların sindirilmiş olması, özel alanda yaşadıkları sindirmeyi, ezilmeyi, kamusal alana taşımalarıdır. Bu durum kamusal alan ile özel alandaki şiddetin birbiriyle bağlantılı olduğunu birbirini etkilediğini göstermektedir. (Bağa ve Kısmet: 2005) CEDAW'ın 19 No'lu Tavsiye Kararı'nda ise, cinsiyete dayalı şiddet, "kadınların, erkeklerle eşit olarak hak ve özgürlüklerini kullanmalarını ciddi şekilde engelleyen bir ayrımcılık biçimi" olarak ifade edilmiştir. (Şener, 2011:11)

2.3.1. Aile içi şiddetin nedenleri

Aile içi şiddetin nedenlerine geçmeden önce cinsiyet rejimi ve ataerkillik kavramları üzerinde durmak gerekir. Cinsiyet rejimi kadın ve erkeğin içinde bulunduğu toplumsal ilişkiyi gösterir. Cinsiyetin içinde olduğu toplumsal ilişkilerin birer iktidar ilişkisi olduğunu, bu ilişkilerin belirli bir sistematüğının bulunduğunu ve bu sistematüğının toplumdaki tüm iktidar ilişkisi ve yapılarıyla etkileşim içinde bulunduğunu iddia eder. (Bora ve Üstün, 2005) Erkek ve kadınlar kimlikleriyle ilgili rol ve beklentilerini toplumsal süreç içerisinde öğrenirler. Toplumda var olan bazı değerlerin baskısı kadının yaşamını zorlaştırmakta ve geleneksel kadınlık rolü toplumsallaşma süreci içinde kadına her türlü güçlüğü ve soruna boyun eğmeyi öğretmektedir. (Aktaş, 2006)

Egemenlik ilişkileri içerisinde gelişen şiddet ataerkil bir toplumsal zeminden beslenmektedir. Ataerkillik tarihsel süreç içinde oluşmuş çeşitli iktidar biçimleriyle gelişmiş siyasi, sosyal, kültürel bir egemenlik sistemine dönüşmüştür. Bu sistem toplumsal cinsiyet rollerini yeniden üretmekte ve bireyin tüm yaşam biçimine davranışlarına yön vermektedir.(Selek:2003) Toplumun en temel birimi olan aile belki de en ataerkil olandır. Evin reisi olarak kabul edilen erkek, ailede kadınların cinselliği, emeği ve doğurganlığı gibi pek çok faaliyetini denetler. Ailede erkeğin en üst ve egemen, kadının ise ikincil olduğu ve boyun eğdiği hiyerarşi vardır. Gelecek kuşağın ataerkil değerler içinde sosyalleşmesi de ailede önemlidir. Erkek çocuklar kendini göstermeyi, hükmetmeyi, kız çocuklar da boyun eğmeği ve eşit olmayan muameleye maruz kalmayı ailede öğrenirler. Aile bir hiyerarşi sistemi yaratmakta ve toplumda düzeni korumakla önemli rol oynar. Aile çocukları buna uymaları için eğitmekle kalmaz, aynı zamanda bu düzeni yaratır ve sürekli kuvvetlendirir. (Öztürk:2010) Kadın ve erkek üzerine erken yaşlarda içselleştirdiğimiz kalıplar çocukluğumuzdan başlayarak toplumsal ilişkiler içinde öğrenilir. Ailede başlayan bu süreç, okul, iş hayatı gibi toplumsal ilişkilerde sürer. Bu süreç bir taraftan kendi toplumsal cinsiyetimizi oluştururken diğer taraftan toplumcu cinsiyetçiliği de öğretir.

Kadın ve erkek farklılığı kültürden kültüre farklılık gösterse de evrensel olarak tüm kültürlerde vardır. Cinsiyete dayalı ayırım ve farklı roller her yerde karşımız

çıkılmaktadır. Kadın erkek farklılığı biyolojik özelliklere dayanır ancak esas sorun farklılığın eşitsizliğe dönüşmesidir. Doğuştan getirilen ve yere zamana göre değişmeyen biyolojik özelliklerin toplumsal cinsiyetle doğrudan zorunlu bir bağı yoktur. Kadın erkek arasındaki eşitsiz güç ilişkilerini olağanlaştırmaya çalışan ataerkil düzen toplumsal cinsiyeti biyolojik nedenlerle açıklamaya çalışır ve bunun pratik de değişmez olduğunu savunur. Toplumsal ve kültürel süreç içinde edindiğimiz cinsiyet rolleri, kimlikler ve davranış kalıplarının değişmesiyle cinsiyetin anlamını da değiştirir. (Kadın Dayanışma Vakfı:2008). Örneğin 1926 Medeni Kanunu'yla kadınlar çalışma hakkı elde etmişlerdir ancak erkek egemenliğin aile içinde sürmesi kadını erkeklere bağımlı hale getirmiştir. 2002'deki yeni düzenlemeyle aile birliğinin sağlanması eşler arasında eşitliğe dayandırılmış ve kadının çalışmasını kocanın iznine bağılı olmaktan çıkarılarak aile birliğinin yararı göz önünde tutulmuştur. Sonuç olarak toplumsal cinsiyet ilişkileri yasa, gelenek, görenek içinde farklı biçimlerde şekillenir. (Kadın Dayanışma Vakfı:2008)

Modern ve geleneksel toplum yapılarının her ikisinde de kadın üzerinde denetim ve baskı söz konusudur. Var olan toplumsal koşulların değişmesine bağılı olarak bu baskı unsurları da değişmektedir. Modernleşmeyle beraber toplumsal yapıda yeni oluşumlar görülmektedir. Özellikle geleneksel toplumlarda ailenin kadın üzerinde denetimi oldukça güçlüdür. Modern toplumlarda bu değişikliğe uğramakta artık ailenin dışında diğer toplumsal mekanizmalar kadının davranışları ve konumu üzerinde etkili olmaktadır.

Modern toplum ile geleneksel toplum arasındaki gelişim değişim sürecinde kadının statüsünü de etkilemektedir. Kadına ve erkeğe atfedilen roller toplumsal gelişime bağılı olarak farklılaşmaktadır. Örneğin geleneksel toplumda henüz bireyciliğin gelişmemesi nedeniyle aile daha ön planda almakta ve dolayısıyla bireyin statüsünü belirleyen kan bağı ve yaş olmaktadır. Modern toplumda ise bireyler statülerini kendileri belirlemekte olup statülerini ait oldukları toplumdan bağımsız olarak kendileri kazanabilmektedirler. (Er,2006). Ancak kadın-erkek ilişkisi söz konusu olduğunda bu değişimin oldukça yavaş olduğunu söylenebilir. Örneğin, Doğu ve Güneydoğu'da 19 ilde 599 kadın üzerinden yapılan araştırmada evliliklerin %61,2'si ailenin kararıyla

gerçekleşmiştir. Sadece her dört evlilikten biri çiftin kendi kararıyla olsa bile ailelerin onayı çoğu zaman ön şart olmuştur. Her 20 evlilikten biri berdel usulüyle olmuştur. Aynı araştırmada kadınların yarısından fazlası(%50,8) kendi rızası olmadan evlenmiş ve %45,7'sine eşleri ve evlilikleri hakkında danışılmamıştır. Evlilik öncesi kocasını görmemiş olanlar %51,6. Evliliklerine ailenin karar vereceğini düşünen kadınlardan %28,7'si evlilik konusunda kendisine danışılmayacağına ve %72,4'ü evlilik öncesinde kocalarını görmeyeceğine inanmakta ve kadınların yarısından fazlası kocaları tarafından aile içi şiddete maruz kalmakta, %51,9'u cinsel şiddete uğramaktadır. (İlkkaracan, 2003).

Yine VAKAD(Van Kadın Derneği) kadın dayanışma merkezine 2012'nin ilk altı ayında başvuran 101 evli kadından yüzdeler olarak baktığımız zaman kendi rızası olmadan görücü usulü evlenen kadınların oranı %29, kendi rızası ile görücü usulü evlenen kadınların oranı %31, kendi isteyerek/severek evlenen kadınların oranı %34, zorla evlendirilen kadınların oranı %2, berdel yolu ile evlendirilen kadınların oranı %2, bilinmeyenler ise %2'dir. Kendi rızası olmadan görücü usulü ile zorla ve berdel yolu ile evlenen kadınların toplamına baktığımızda toplam oran %33'dür. Neredeyse her üç kadından biri istemediği kişilerle evlenmektedir. (<http://www.vakad.org.tr>. 27.07.2013'te erişildi)

Temelde toplumun ataerkil ya da modern tanımıyla cinsiyet rejimi dediğimiz erkek egemen yapısından kaynaklanan aile içi şiddet, bir nedene bağlı olarak açıklanamaz. Aile içi şiddeti ortaya çıkaran faktörler sadece aile içinden değil, toplumun siyasi, ekonomik, hukuksal yapısı, eğitim durumu var olan cinsiyetçi düzen gibi pek çok faktör şiddeti etkilemektedir. Özellikle cinsiyet temelli ayrımcılık ve ataerkil anlayış eşitliğin sağlanmasında engel oluşturarak şiddetin kadın erkek eşitsizliğinin sürdürülmesinde araç olarak kullanılmasına neden olmaktadır. Toplum tarafından kadın ve erkeğe atfedilen geleneksel roller hem aile hem de toplum içinde erkeğin kadına karşı üstünlük kurmasına ve erkeğin kadın üzerinde denetim sağlamasına yol açmaktadır. Cinsiyet nedeniyle toplumun kadına biçtiği rol kadının insan hakları olarak pek çok hakkı elde edememesine ve kullanamamasına neden olmaktadır. Ataerkil toplum kadın ve erkeği eşit görmeyerek, kadını sürekli baskı altında tutmayı savunur.

Bu anlayış erkeğin aile içinde daha fazla söz sahibi olmasını ve kadına uygulanan şiddetin doğal görülmesine neden olmaktadır. Şiddetin toplum tarafından doğal görülmesi ya da desteklenmesi, şiddete yönelik hoşgörü ortamının sağlanması, kadının ekonomik imkânlardan yoksun bırakılması, toplumsal hayata katılım ve karar alma mekanizmalarında eşitliğin sağlanamamış olması şiddeti besleyen diğer unsurlardır. (Şener, 2011)

Kocacık (2004) tarafından yapılan araştırmada erkeğin kadına şiddet uygulama nedenleri kadınların ev işlerini yerine getirmemesi (%32,2), erkeğin bazı sorunlar yaşaması (%21,6), erkeğin hiçbir açıklama veya nedene bağlı olmadan şiddet uygulaması (%19,7), kadının kıskanıldığı için şiddet görmesi (%9,8), erkeğin cinsel isteklerini yerine getirmemesi (%6,6), kadının izinsiz bir yere gitmesi (%3,3), kadının savunduğu düşünceler nedeniyle şiddete uğraması (%2,5) olarak belirtilmiştir. (Akt: Owen ve Owen:2008:23) 2007 yılında Altınay ve Arat tarafından yapılan araştırmada erkeklerin eşlerine uyguladıkları şiddetin nedenleri ile ilgili sorulara verilen cevaplarda itaatsizlik %13, ekonomik sorunlar %14, geçimsizlik %6, psikolojik sorunlar %9, “erkeklerin güçsüzlüklerinden, acizliklerinden” dövdükleri %13, kendilerini daha üstün gördükleri için şiddet uyguladıkları %10 veya şiddeti “üstünlük sağlama aracı” olarak kullandıkları %4 gibi tespitlere yer verilmiştir. (Altınay ve Arat, 2007)

KSGM Türkiye’de Kadına Yönelik Aile içi Şiddet Araştırması (2008)’na göre “şiddetin nedenleri arasında en yaygın gerekçe olarak kadınların %32’si tarafından “erkeğin eşiyle yaşanan sorunlar” beyan edilmiştir. Bunu maddi sıkıntı, “ekonomik sıkıntılar/zorluklar” (%22) ile erkeğin sinirli olması, kadını kıskanması, kadının ihanetinden şüphelenmesi, erkeğin ayrılmak istemesi, erkeğin dışarıda zaman geçirmek istemesi, erkeğin sorumsuz olması ve erkeğin başka bir eşinin olmasını kapsayan “erkeklerle ilgili nedenler” (%21) izlemektedir. Kadınların %18’i “kadınla ilgili nedenler” ve %13’ü “çocukla ilgili sorunlar” nedeniyle eşi veya birlikte olduğu kişi(ler)in kendilerine şiddet uyguladıklarını söylemişlerdir. “Kadınla ilgili nedenler”, daha çok kadının şiddetten kendini sorumlu tuttuğu durumlarda geçerlidir ve kadının cinsel ilişkiyi reddetmesi, kadının erkeğin sözünü dinlememesi, kadının erkeği kıskanması, kadının ev işlerini aksatması ve kadının kendini suçlaması cevaplarını içermektedir.

“Erkeğin kötü alışkanlıkları” ise, erkeğin alkol kullanması, kumar oynaması ve aldatması gibi durumlar için söz konusu olup kadınların %9u tarafından eşlerinin kendilerine uyguladıkları şiddetin nedeni olarak gösterilmiştir.(Ergöçmen, Üner, Abbasoğlu ve Gökçen:2010)

Ayrıca son dönemlerdeki sosyo-kültürel değişimler, hızlı kentleşme ve iç göç de kadına yönelik şiddeti arttırmaktadır. Özellikle köyden kente yapılan göçler ekonomik yetersizliklere bağlı olarak işsizliği ortaya çıkarmakta ve bu durum parçalanmış ailelere ve aile içi şiddete neden olmaktadır.

2.3.2. Şiddetin kadınlar üzerindeki etkileri

Şiddetin kadınlar üzerindeki etkilerine bakıldığında; kadınların yaşadıkları şiddeti önce tanıyamadıklarını görülmektedir. Yaşanan şiddetin uzun süre devam etmesinde şiddetin geçici olduğu, yakında duracağı beklentisi, şiddete karşı önceleri duyarsız kalmaları, aile, arkadaş ya da din gibi çevresel baskılar, kadının şiddet karşısında kendini suçlu, yetersiz, çaresiz görmesi, gidecek yerinin olmadığını düşünmesi, gelecek korkusu, aile içinde yaşananların özel alan mahremiyet olarak düşünülmesi ve ekonomik özgürlüğünün olmaması gibi durumlar şiddetin olağanlaşmasına ve uzun süre devam etmesine neden olmaktadır.(Bağa,Kısmet:2005)

Aile içi şiddet; fiziksel olarak, anne ya da bebek ölümleri, yaralanma, sakat kalma, çeşitli sağlık sorunlarına; psikolojik şiddete bağlı olarak, kendini suçlu hissetme, karar verememe, düşük benlik algısı, özgüven yetersizliği, depresyon, korku, panik, stres, sinir bozuklukları, intihar girişimleri, yalnızlaşma, cinsel açıdan, cinsel bozukluklar, sapmalar, ensest ilişkiler, çocuk istismarı, ekonomik olarak da kadının özgüven eksikliğine bağlı olarak üretime katılamama, iş hayatından çekilme başarısız iş ya da eğitim hayatını ortaya çıkarır.

Ülkemizin çeşitli illerinde Bora ve Üstün tarafından 2005'te yaş, cinsiyet toplumsal aidiyet ve eğitim durumları gibi ölçütlere göre yapılan araştırmada şiddet

mağdurları arasında anlamlı farkın olmadığı ortaya çıkmıştır. Yapılan 72 görüşmenin tamamına yakınında şu veya bu şekilde bir şiddet hikâyelerinin olduğu görülmüştür. Yine aynı araştırmanın sonuçlarına göre şiddet mağduru kadınların “gidecek yerinin olmaması” kendi isteğiyle evlendiği ve bu nedenle evine geri dönemeyeceği, kendi ailesine zarar vereceği gibi nedenlerle şiddete sessiz kaldıkları; kocalarının uyguladığı şiddeti ailelerine yansıtmaya çekindikleri, yaşadıkları şiddeti ailelerinden çok yakın arkadaşları veya kadın akrabalarıyla paylaştıkları belirtilmiştir. Kadınların kendi yaşadıkları şiddeti yakın arkadaşı ve kadın akrabalarıyla paylaşmaları şiddeti meşrulaştırdıkları, normalleştirdiklerini göstermektedir. Şiddet mağduru kadınların çoğunun kendi ailesi veya kayın validesinin de aynı şeyleri yaşadıklarını ifade etmeleri şiddetin kuşaktan kuşağa geçen bir deneyim olduğunu göstermektedir. Kadınlar şiddeti sadece eşlerinden görmeyip kaynanası kayınbabası ve kocaların eşleri tarafından da şiddete uğramışlardır. (Bora ve Üstün:2005)

KSGM'nin Türkiye'de Kadına Yönelik Aile içi Şiddet Araştırması (2008)'nda “Türkiye'de eşi/birlikte olduğu kişi(ler)den fiziksel veya cinsel şiddet yaşamış kadınların %49'u yaşadıkları şiddeti kimseye anlatmadıklarını belirtmişlerdir. Şiddete maruz kalmış kadınların %34'ü şiddeti kendi ailelerine anlatmışlardır. Kadınların %22'si yaşadıkları şiddeti arkadaşları veya komşularına anlatırken, şiddeti erkeğin ailesiyle paylaşması %12'dir. (Ergöçmen, Üner, Abbasoğlu ve Gökçen:2010)

2.3.3. Kadına yönelik aile içi şiddetin yaygınlığı

Kadınların şiddete karşı mücadelesinde önemli bir yere sahip olan iki önemli gün vardır. Bunlardan ilki 8 Mart Dünya Kadınlar Günü diğeri ise 25 Kasım Kadına Yönelik Her Türlü Şiddetle Mücadele Günü'dür. 25 Kasım tarihinin altında şu gerçek yatar:

“1930'da ülke yönetimini ele geçiren Rafael Trujillo diktatörlük yönetimini sürdürüyordu. Dominik Cumhuriyeti'nin Cibas bölgesinde dünyaya gelen ve Mirabal Kardeşler olarak tanınan üç kız kardeş Patria, Minerva ve Maria Teresa, eşleriyle birlikte Trujillo diktatörlüğüne karşı

mücadele veriyordu. Patria, 1960 yılının Haziran ayında Clandestine Hareketini kurdu ve diğer kız kardeşler de bu harekete katıldı. Sembol haline geldikleri diktatörlük karşıtı mücadelelerinin çeşitli zamanlarında ağır baskılara maruz kaldılar ve hapis cezalarına çarptırıldılar. 1960 yılının Kasım ayı başlarında Trujillo, ülkede iki tehlikenin varlığından söz etti: Kilise ve Mirabal Kardeşler. Tarih 25 Kasım 1960'tır. Mirabal Kardeşler arabalarından zorla indirilir; önce tecavüz edilir sonra da öldürülürler. 'Araba kazasında' öldükleri duyurulur. Bu vahşet karşısında kadınlar günlerce tepkilerini sürdürmüşler, şiddete, tacize ve tecavüze karşı mücadelenin simgesi olarak bugünün yaygınlaşmasını sağlamışlardı. İşyerlerinde, evde, sokakta, cezaevlerinde şiddete maruz kalan kadınlar, 25 Kasım günü 'Kadın hakları insan haklarıdır!', diyerek, şiddetin önlenmesi için tedbirlerin alınması gerektiğini belirttiler. Mirabal kız kardeşlerin anısı, özgürlük için verdikleri mücadele, kadın hareketleri için bir sembol haline geldi. 1999 yılında Birleşmiş Milletler, 25 Kasım'ın 'Kadına Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılması için Uluslar arası Mücadele Günü' olarak benimsenmesini karar altına aldı". (Bağa ve Kısmet, 2005:68)

Tarih içinde farklı toplumlarda farklı olarak algınsa da -örneğin Afrika'da kadınların sünneti kültürel olgu kabul edilirken başka bir ülkede bu durum şiddet olarak kabul edilmekte- dünya genelinde 90 kültürde incelenen araştırmada bu kültürlerin hepsinde aile içi şiddetin var olduğu kabul görülmüştür. (Öztürk:2010)

Uluslararası Af Örgütü'nün Mart 2004'te yayımladığı rapora göre, dünya çapında her üç kadından en az biri veya yaklaşık bir milyar kadın hayatlarının bir noktasında dayak yemiş cinsel ilişkiye zorlanmış ya da farklı bir biçimde tacize uğramıştır. Kadınların yaklaşık %47'si ilk cinsel ilişkilerinin zorla olduğunu belirtmişlerdir. Kadın cinayet mağdurlarının yaklaşık %70'i erkek partnerleri tarafından öldürülmüştür. Kenya'da haftada birden fazla kadının erkek partneri tarafından öldürülmektedir. Zambia'da haftada beş kadın erkek partneri veya aile bireyi tarafından öldürülmektedir. Mısır'da kadınların %35'i evliliklerinin bir noktasında kocalarından dayak yemiştir. Bolivya'da 20 yaş ve üzerindeki tüm kadınlar son 12 ay içinde fiziksel

şiddete maruz kalmıştır. ABD’de her 15 saniyede bir kadın, genellikle kocası/partneri tarafından dövülmekte. Bangladeş’te tüm cinayetlerin %50’sini partnerleri tarafından öldürülen kadınlar oluşturuyor. Yeni Zelanda’da kadınların % 20’si erkek partnerleri tarafından dövüldüğü veya fiziksel tacize uğradığını belirtmekte. Pakistan’da kadınların %42’si şiddeti kader olarak görüyor; %33’ü karşı koymak için çok çaresiz olduklarına inanıyor; %19’u karşı koymuş ve %4’ü ise buna karşı harekete geçmiştir.

Rus hükümet dışı örgütlere göre, Rusya Federasyonu’nda 36.000 kadın her gün kocaları veya partnerleri tarafından dövülüyor. İspanya’da 2000 yılında her beş günde bir kadın erkek partneri tarafından öldürülmüştür.. Britanya’da haftada yaklaşık iki kadın partnerleri tarafından öldürülmektedir. Güney Afrika’da her gün 147 kadın tecavüze uğramaktadır. ABD’de her 90 saniyede bir kadın tecavüze uğruyor. Fransa’da her yıl 25,000 kadın tecavüze uğruyor. Türkiye’de kadınların %35,6’sı bazen, %16,3’ü sık sık aile içi tecavüze uğramaktadır. (<http://www.amnesty.org.tr>. 27.07.2013’te erişildi.)

1970 öncesine kadar sosyal bir problem olarak görülmeyen kadına şiddet 1960 sonu 1970’lerin başında Batı ülkelerinde gelişen öğrenci hareketleriyle birlikte toplumsal alanda tartışılmaya başlanmıştır. Bu dönemde gelişen ve kız kardeşlik teması üzerine yoğunlaşan dayanışma ruhu toplumdaki cinsiyetçi uygulamalara eleştirel bakışı geliştirmiş ve kadının uğradığı şiddet kamusal alanın gündemine taşınmıştır. Erkeklerin uyguladığı şiddetin kamusal alanda görülmemesi ya da meşru kabul edilmesi ve kadına uygulanan aile içi şiddetin bir problem olarak görülmemesi bu dönemde en çok dile getirilen konu olmuştur. (Yıldırım:1999)

1970’lerde ABD ve İngiltere’de görülen kadın hareketi gerek aile içinde gerekse toplumsal alanda görülen şiddetin diğer ülkeleri de etkileyerek toplumsal bir sorun olarak ele alınmasını sağlamıştır. Kadınlarla ilgili ilk akademik çalışmalar, 1971’de “Journal of Marriage and The Family” dergisinde yayınlanmıştır. Cinsel saldırı ve tecavüz ile ilgili 10 sığınakta kalan 304 kadın üzerinde yapılan bir araştırmada kadınların %36’sının kocaları ya da sevgilileri tarafından cinsel saldırı veya tecavüze maruz kaldıkları belirlenmiştir. İlhan’ın (1992) “Kadın Evi” adlı kitabından Necla Arat

tarafından kaleme alınan önsözünde, farklı ülkelere ait şu bilgiler verilmektedir. Tayland'da evli kadınların %50'si kocalarından sürekli dayak yemekte, Güney Afrika'daki kadınlardan altıda biri, Pakistan'da ev kadınlarının %99'u, çalışan kadınların %77'si kocaları tarafından dövülmektedir. Fransa'da şiddet kurbanlarının %95'i kadınlardır ve bunların %51'i kocaları tarafından şiddete uğramaktadırlar. Hindistan'da; on kadından sekizi, Şili-Santiago'da kadınların %80'i kendi evlerinde şiddete uğramaktadırlar. (İlhan:1992, Akt, Yıldırım,1998:33,34)

Kadına yönelik şiddetin en yoğun yaşandığı ülkelerden olan ABD'de 1976 ile 1987 arasında 15 yaşın üzerindeki yaklaşık 38.648 kişinin ölümü, bir eşin ötekini öldürmesi şeklinde olmuştur. Bu ölümlerden %61'inin mağduru kadın, %39'ununki ise erkektir. Ancak 1976'dan 1984'e kadar eşlerini öldüren kadınların toplam sayısında %25'ten fazla azalma olmuştur. Bu azalmada kadın örgütlerinin yoğun çabaları sonucunda gerçekleşen şiddetle ilgili yasal düzenlemeler, şiddet mağduru kadınlar için yapılan hizmetlerin artışı etkili olmuştur 1991 yılında ülkede yapılan bir araştırma kadınlar arasında yaralanmaların en sık rastlanılan nedenlerinden birinin aile içi şiddet olduğunu göstermiştir.(Gül:2011)

Şiddetle ilgili dünyanın değişik yerlerinde yapılan araştırmalara baktığımızda şiddete maruz kalan kadınların oranı oldukça yüksektir. Barbados'tan 284 kadın ve 243 erkek üzerinde yapılan bir araştırmanın sonuçlarına göre, kadınların %30'u; Belçika'da 956 kadın denek üzerinde yapılan araştırmada kadınlardan %3'ünün çok yoğun bir şekilde şiddete uğradığı, %13'ünün daha az yoğunlukta, %25'inin ise oldukça az bir yoğunlukta şiddete uğradıkları ortaya çıkmıştır. Kanada'daki bir araştırmaya göre; 428 Kanadalı kadından %17'sinin fiziksel şiddet yaşamış olduğu tespit edilmiştir. Kolombiya'da yapılan bir araştırmanın sonuçları ise şöyledir: 3272'si kentli, 2118'i kırsal alanda yaşayan toplam 5390 Kolombiyalı kadından %20'sinin fiziksel şiddete, %33'ünün psikolojik şiddete ve %10'unun da tecavüze maruz kaldıkları ortaya çıkmıştır. Kosta Rika'da yapılan bir araştırmanın sonuçlarına göre, Kosta Rikalı 1388 kadından %54'ü fiziksel şiddete uğramışlardır. Japonya'da yapılan araştırma sonuçlarına göre, 796 Japon kadından %58'i fiziksel, %65,7'si duygusal, %59'u cinsel şiddet yaşamışlardır. Malezya'da yapılan araştırmaya göre, 713 Malay kadın ve 508

Malay erkekten %38'i fiziksel şiddet yaşamışlardır. Meksika'da 342 Meksikalı kadın üzerinde yapılan bir araştırmaya göre, bu kadınlardan %33'ü şiddet içeren bir ilişki yaşamışken, %6'sı evlilik içi cinsel tacize maruz kalmıştır. (Öztürk:2010)

Dünya Sağlık Örgütü(WHO)'nün 2005 yılındaki “Çok Ülkeli Kadın Sağlığı ve Aile İçinde Kadına Yönelik Şiddet” raporuna göre, kadınlar arasında yaşam boyu fiziksel şiddet ve cinsel şiddet görme sıklığı %6-59 arasında olduğu belirtilmiş, kadınların eşleri tarafından tekmeleme, yumruklama, silahla tehdit etme ve yerde sürüklenme gibi ağır şiddet şekillerinin uygulanması sıklığı %4-49'tur. (Dişsiz ve Şahin:2008)

2.3.4. Avrupa'da kadına yönelik şiddet

WAVE (Avrupa Şiddete Karşı Kadınlar Ağı)'ın 2012 raporuna baktığımızda kadına yönelik şiddetin Avrupa'da oldukça yaygın olduğu olduğunu görmekteyiz. Buna göre; Almanya'da 2003 yılında 10264 kadının katıldığı ankette, kadınların %37 yaşamları süresinde şiddete maruz kalmıştır. Avusturya'da 2011'de ülke genelinde yapılan anketin bulgulara göre, kadınların %85,6'sı, 16 yaşından beri yaşamları boyunca bir noktada (kamusal alanda veya özel hayatında) psikolojik şiddete maruz kalmıştır. Ayrıca kadınların %56,8'i fiziksel şiddete %29,5'i cinsel şiddete uğramıştır. Danimarka'da 2003 araştırmasına göre kadınların %20'si yaşamları boyunca fiziksel şiddete, %6'sı ise erkek arkadaşları tarafından cinsel şiddete maruz kalmıştır. Finlandiya'da en son yapılan şiddet anketi 2006 yılında yayımlanmıştır. Ulusal bir nitelik taşıyan ve yaşları 18-74 arası değişen 4464 kadının katıldığı ankete göre, kadınların %17,6'sı yaşam boyu fiziksel şiddet, %4,5'i yaşam boyu cinsel şiddet, %67,6'sı yaşam boyu şiddet tehdidiyle karşı karşıya kalmaktadır.

Malta'da yapılan şiddet yaygınlığı anketi, kadına yönelik aile içi şiddetin yaygınlığı, ulusal araştırma çalışması ve çalışma alanları üzerindeki etkisi 2011 yılında yayımlanmış, 18-59 yaş arası 1200 kadının katıldığı bu anket faille kurban arasındaki akrabalık bağını, yaşlarını ve cinsiyet ayrımını içermekte ve kadınların %7'si fiziksel

şiddet, %4'ü cinsel şiddet görmekteler. Yaşam boyu fiziksel şiddet görenlerin oranı %12, cinsel şiddet görenlerin oranı %9, psikolojik şiddet görenlerin oranı ise %23. Norveç'te ise 2005 yılında 2143 kadının katıldığı ankete göre kadınların %26,8'inin eşinden şiddetin herhangi bir türüne maruz kaldığı görülmüştür. Şiddet gören kadınların %9,3'ü boğulma, bıçak, duvara çarpma ve silah gibi ciddi şiddet eylemlerine maruz kalmıştır. (www.wave-network.org, 05.07.2013'te erişildi.)

Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansı(FRA) nın 2014'te yayımladığı Avrupa Birliği Düzeyinde Kadına Yönelik Şiddet Araştırması raporunda AB ülkelerinde 15 yaşından beri her üç kadından birinin fiziksel ve cinsel şiddete maruz kaldığı belirtilmiştir. 28 AB ülkesinden 18-72 yaş arası 42000 kadınla yapılan bu araştırma bugüne kadar AB düzeyinde yapılmış en geniş araştırma olma özelliğine sahiptir. Raporda AB ülkelerinin kadına yönelik şiddet ortalaması %33. Danimarka (%52), Hollanda (%45), ve Fransa (%44) kadına yönelik şiddetin en yüksek olduğu ülkelerdir. Rapordaki istatistiklere göre AB ülkelerinde yaşayan kadınların yaklaşık 13 milyonu anket yapılmadan önceki 12 ay içinde fiziksel şiddet, yaklaşık 3,7 milyon kadın ise cinsel şiddet görmüştür. Her 10 kadından biri 15 yaşından beri cinsel şiddete maruz kalırken her 20 kadından biri tecavüze uğramış ve her 5 kadından biri eski ya da şu an birlikte olduğu eşinden fiziksel ve cinsel şiddete uğramıştır. Raporda kadınlar partnerleri tarafından şiddete maruz bırakılan önemli şiddet olaylarının sadece %14'ünü, 3. Kişilerce maruz bırakıldıkları şiddet olaylarının ise %13'ünü polise bildirmişlerdir. Nedeni ise şiddetin bazı ülkelerde özel mesele olarak görülmesi ve aile içinde paylaşılmaması olarak gösterilmiştir. Raporda ortaya çıkan diğer önemli bilgi AB'de yaşayan kadınların %78'inin kadınlara karşı şiddetin ülkelerinde çok yaygın olduklarını düşünmeleridir. Ortalama olarak kadınların yarısı aile içi şiddete yönelik önleme ve koruma yasalarının farkındayken yarısı da ülkelerinde konuyla ilgili özel kanunun bulunmadığını varsa da bunun farkında olmadıklarını belirtmişlerdir. Şiddetin resmi verilere yansıtılmaması, şiddet mağdurlarına hitap eden "Mağdur Direktiflerinin" kadın hakları ve ihtiyaçlarının karşılanmasını uygulamada yerine getirmemesi rapordaki diğer önemli sonuçlardır.

Raporda ayrıca AB düzeyinde kadınların ihtiyaç duydukları desteğe ulaşabilmeleri ve şiddet olaylarının rapor edilip bu raporların ciddi şekilde takip edilmesinin gerektiği dile getirilmiş ulusal eylem planlarının daha etkili bir şekilde uygulanması gerektiği vurgulanmıştır. (<http://static.rasset.ie/documents/news/violence-against-women-an-eu-wide-survey.pdf> 22.03.2014'te erişildi)

2.3.5. Türkiye'de kadına yönelik şiddet

Ülkemizde son 30 yılda aile içi şiddetle ilgili önemli araştırmalar yapılmış ve kadına yönelik şiddetin yaygınlığı, sebep ve sonuçlarıyla ilgili önemli bilgiler elde edilmiştir. 1988'de PİAR'ın yaptığı bir araştırma, Türkiye'de kadınlara yönelik şiddet konusunda yapılmış ilk araştırma olma özelliğini taşıyor. Bu araştırmaya göre, evli kadınların %75'i kocalarından dayak yemektedir. Aynı araştırma grubunun 1992 yılında Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü için 20 ilden 20 yaş ve üzerinde 1181 kadınla yaptığı kamuoyu araştırmasında Türkiye'de kadınların %22'si kocalarının fiziksel şiddetine maruz kalmaktadır. Kocalarının fiziksel şiddetine maruz kalan kadınların %45'i bu durum karşısında hiçbir şey yapamamakta; şiddete uğrayan kadınların yaklaşık dörtte biri ise kendini savunarak dayağa engel olmaya çalışmaktadır. (İlkkaracan ve Gülçür,1996)

AAK'nın 1994'te yaptığı 4287 kadının katıldığı araştırmada, kadınların %84'ü sözel şiddet, %78'i ise fiziksel şiddete uğradıklarını %17'si ise ekonomik şiddete maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Maruz kalınan şiddetin şekline ilişkin olarak kadınların %42'si arada sırada,, %17'si sık sık şiddet gördüklerini ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılanların yaklaşık %58'i uğradıkları şiddetin ilk evlilik günlerinde başladığını, %18'lik bir kısım şiddetin ilk çocukluktan sonra başladığını ve %61'i de çok uzun süreden beridir şiddet gördüklerini açıklamışlardır. (Gül:2011).

Türkiye Nüfus Sağlık Araştırması (TNSA 2003) tarafından kadınların fiziksel şiddeti ne kadar içselleştirdiklerini belirlemek amacıyla ekonomik ve cinsel nedenlere bağlı olarak kocalarının eşlerini dövmesini haklı bulup bulmadıklarına dair sorulan

sorularda; 15-49 yaş grubu kadınların %39'unun kadının kocasına karşılık vermesi, parayı lüzumsuz yere harcaması, çocukların bakımını ihmal etmesi, yemeği yakması ve cinsel ilişkiye girmeyi reddetmesi gibi en az birinin gerçekleşmesi kocanın karısını dövmesi için haklı gerekçe olduğunu belirtmişlerdir. Araştırmanın bulgularına göre eğitilmiş olmayan ya da ilkokulu bitirmemiş kadınların %62'si belirtilen nedenlerden birini haklı bulurken lise ve üzeri eğitimi almış kadınların %9'u fiziksel şiddet için haklı bulmuştur. (Owen ve Owen,2008)

KAMER'e 2010 yılında başvuran 4121 kadının %52'si fiziksel, %97'si psikolojik, %88'i ekonomik, %87'si sözel, %33'ü cinsel şiddete uğrarken 2011 istatistiklerine göre 23 ilde KAMER'e başvuran 8961 %49'u fiziksel, %93'ü psikolojik, %91'i ekonomik, %78'i sözel ve %28'i cinsel şiddete maruz kalmıştır. 2011de şiddete uğrayan kadınların %73'ü eşi %12'si baba/ağabey, %4,5 ailedeki diğer kadınlar, yaklaşık %2'si de kayınpeder/kayınbirader tarafından şiddete uğramışlardır. (<http://www.kamer.org.tr> 27.07.2013'te erişildi)

Yapılan araştırmalar toplumda yaygın olan düşüncenin aksini ortaya çıkararak eğitilmiş kadınların da şiddete maruz kaldığını ve eğitilmiş erkeklerin de eşlerine şiddet uyguladığını ortaya çıkarmıştır. Ülkemizde KSGM tarafından yapılan "Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması (2008)na göre, eğitim görmemiş kadınların %56'sı fiziksel ve cinsel şiddete uğrarken lise ve üstü eğitilmiş kadınlarda bu oran %27'dir. Ekonomik düzeyi düşük dolan kadınların yarısı yaşamlarının herhangi bir döneminde şiddet görürken, ekonomik refahın yüksek olduğu ailelerde kadınların %29'u şiddet görmektedir. (Karınca,2011) Bu durum şiddeti önlemede eğitim ve ekonomik refahın artırılmasının şiddeti tamamen önleyemediğini göstermektedir. Ayrıca yasalarda kadın-erkek eşitliğine yönelik eksiklikler de aile içi şiddeti etkilemektedir.

2.4. Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele

Türkiye'de kadına yönelik şiddetin konunun mahremiyet alanı olarak görülmesi ve sosyo-kültürel gibi nedenlerle özel alanın dışına çıkıp toplumda

görünürlük kazanması ve tartışılması oldukça zor olmuştur. Batı’da bu konuyla ilgili çalışmalar yaklaşık elli yıl önce başlamışken ülkemizde henüz otuz yıldır gelişme göstermektedir. Erkek egemen zihniyetin etkisiyle şiddet gören kadınların şiddetle mücadeleleri kadın hareketinin etkisiyle görünürlük kazanmış ve son otuz yılda büyük ilerlemeler kaydetmiştir.

Kadına yönelik şiddetle mücadele hareketi ilk olarak dergilerin, kampanyaların, ev toplantılarının, bilinç yükseltme gruplarının, “özel olan politiktir” anlayışının sorgulanmaya başlandığı, feminist eylemlerin görüldüğü ve kadına şiddetin kamuoyunun gündemine taşındığı 1980’li yıllar; kadına yönelik şiddetin devlet ve toplum gündemine oturduğu, kurumsallaşmanın öne çıktığı 1990’lı yıllar ve kadına yönelik şiddetle mücadelede yasaların, eylem planlarının daha etkili kılınarak duyarlılığın, farkındalığın arttırıldığı, hizmetlerin çeşitlendiği, fırsat eşitliğinin sağlanmaya çalışıldığı 2000’li yıllarda oldukça önemli gelişmeler sağlamıştır.

2.4.1. 1980 sonrası kadın hareketi

Türkiye’de “ikinci feminist dalga” olarak da nitelendirilen kadın hareketi, 12 Eylül 1980 askeri darbesinin hemen ardından doğmuştur. 12 Eylül öncesinde sol yapılar içerisinde yer almış entelektüel kadınlar tarafından başlatılan hareket, solun eleştirisi temelinde şekillenmiştir. Sol hareketlerin kadın sorununa bakışını, kadınların bu hareketler içindeki konumunu ve var olan katı, hiyerarşik yapılanmayı eleştiren kadınlar, bağımsız bir kadın hareketinin gerekliliğine inanarak anti-hiyerarşik, feminist bir örgütlenme modelini benimsemişlerdir. Feminizmin 12 Eylül’ün baskıcı ortamında ve uygulanan liberal politikaların etkisiyle gelişmesi, solun bu hareketi “Eylülist” ve “burjuva” bir hareket olarak nitelendirmesine yol açmıştır. Bunda feministlerin sola yönelttiği sert eleştirilerin etkisi bulunmaktadır.

Türkiye’de 12 Eylül öncesi gibi toplumsal muhalefetin doruk noktasına ulaştığı dönemde gelişemeyen feminizmin, tüm demokratik kanalların kapalı olduğu askeri bir

darbenin ardından gelişmesi sol çevreler tarafından şüpheyile karşılanmıştır. 1980 sonrası kadın hareketini Şirin Tekeli, bu durumu şu şekilde ifade etmektedir:

“Bir yoruma göre, sol aslında kendi içinde evrimleşmekteydi ve bu hareketteki kadınlar, er ya da geç kendi ezilmişliklerinin ayırına –tıpkı Batı’da olduğu gibi- varacaklardı. Bir başka görüşe göre ise, eğer sol 12 Eylül’de ölümcül bir darbe yemeseydi, sonradan feminizme yönelen kadınların bu hareketlerde erkeklerin kurdukları ideolojik hegemonyayı kırmaları hiç kolay olmayacak, kendi seslerini bulamayacaklardı. İşte bu gündeme gelme biçimi feminizmin solda “Eylülist” olarak damgalanmasına, söylemine eşitlik ve toplumsal değişme temalarının egemen olması nedeniyle özünde sol bir ideoloji olmasına rağmen, solun dışında bir ideoloji olarak görülmesine neden oldu.” (Tekeli, 1995:32)

Türkiye’de 1980 sonrasında ortaya çıkan kadın hareketi sola yönelik eleştirilerini de beraberinde getirmiştir. Sola yönelik eleştirilerinin temelinde solun “kadın sorunu”na yaklaşımı bulunmaktadır. Sol hareketler, kadın sorununu devrimden sonra çözülebilecek bir konu olarak ele almakta ve bağımsız bir kadın örgütlenmesine olanak tanımamaktadır. Bu düşünceye göre, temel mücadele sınıf çelişkisinden kaynaklanan sınıf mücadelesidir. Bu nedenle de kadın-erkek birlikte burjuvaziye karşı mücadele etmeli ve devrimi gerçekleştirmelidir.

Fatmagül Berktaş, 1980 öncesinde Türkiye solunun gündeminde kadın sorununun hiç yer almadığını ve hâkim ataerkil yapının sol yapılar içerisinde de devam ettiğini belirtmektedir. Berktaş’a göre; Türkiye solunda kadın-erkek eşitliği söz konusu değildir. Sol da tıpkı toplumun bütünü gibi kurallarını erkeklerin koyduğu ve yürüttüğü bir oluşumdur. Kadınların uymaları gereken normlar ve klişeler erkekler tarafından belirlenir. Kadınlar karar alma mekanizmalarının dışında tutulur ve yönetici konumdaki kadınlar genel sorunlar dışında kadınlık durumuna ilişkin özgül sorunlar üzerinde düşünmezler Türkiye’de kadınlar sol hareketler içerisinde “erkek gibi davrandıkları” müddetçe yer alabilmektedirler. Sol hareketler içinde yer alan kadınlar, solcu erkekler tarafından bir nevi “fitne” unsuru olarak görülmekte ve bu durum tek tanrılı dinlere yerleşmiş olan “kadının şeytana yakın” hatta bazen “şeytanın ta kendisi” sayılmasının

farklı bir zamana ve ideolojiye uyarlanmış biçimi olarak karşımıza çıkmaktadır. Berktay, bu bakış açısını şu şekilde özetlemektedir:

“Aynı bakış açısının uzantısı olarak kadın, tıpkı içki, kumar ve uyuşturucu gibi “zehirli madde” sayıldığından, sol kendini bundan sakınmanın çıkar yolu olarak “bacı” klişesini ön plana çıkardı. Bacı, cinsiyeti ve bireyliği bastırılmış “kadın arkadaşı” tipteydi. “Bütün sevdam halkım, bütün kızlar bacım” formülasyonu ile erkek militanlar, “kadın” denen, devrimci birliği ve dayanışmayı bozma potansiyeli taşıyan “fitne” unsurundan korunmaya çalıştılar. (Berktay, 1995:314-316)

Solun cinsiyetten kaynaklanan sorunları dışlaması bu yapılar içerisinde yer alan kadınların çoğu tarafından da benimsenmiş ve sosyalist kadınların çoğu Marksizmin klasik “kadın sorunu” tezlerine bağlı kalarak 1970’lere değin feminizm karşıtlığını sürdürmüştür. Zihnioğlu’na göre, “ilk dalga” Marksist feministlerin, Birinci Dalga’yı “burjuva feminizmi” olarak nitelendirmesi kadınların ezilmesinin özgüllüğünü ve cinsiyet hiyerarşisini görememelerine yol açmıştır. Cinsiyet egemenliğinin sorgulanmadan sürdürdüğü sosyalist parti ve örgütlerde erkeklerin de yönlendirmesiyle sosyalist kadınlar, 1980’lere kadar feminizm karşıtlığını sürdürerek “kurtuluşçu” hareketlerde kadın düşmanı tutum ve anlayışların yaygınlaşmasına seyirci kalmışlardır. (Zihnioğlu, 2007)

Uzun zaman sol yapılar içerisinde yer alan kadınlar, 1980 sonrası tıpkı Batı’da 1968 sonrası ortaya çıkan kadın kurtuluşu hareketleri gibi geleneksel sol anlayışı eleştirerek bağımsız örgütler oluşturma yoluna gitmiştir. Sol yapıların kadına bakışına, bürokratik, hiyerarşik yapılanmalarına, erkek egemen var oluş biçimine ve kadın sorununu erteleme eğilimine yönelik yapılan eleştiriler Türkiye’de gerçek anlamıyla bir kadın hareketinin doğmasına neden olmuştur. Bu dönemdeki feminist eylemlerden bazıları şu şekildedir:

1980 askeri darbesinden sonra sol örgütler içinde ve solun eleştirisi temelinde sorunlarını gündeme getiren kadın hareketi, Batı’daki ikinci feminist dalganın etkisi ve darbe sonrası sol ideolojinin siyasal etkisinin kırılması sonucu ortaya çıkan boşlukla

güçlenmiştir. Küçük gruplar halinde yapılan bilinç yükseltme toplantıları, dergi ve yayınlar, sokak gösterileri bu dönemde kadına yönelik şiddetle mücadele yöntemleri olarak ortaya çıkmıştır. (Altınay ve Arat, 2007) Şule Aytaç'a göre, kadınlar bilinç yükseltme çalışmaları sonucunda yaşadıkları, öznel sandıkları deneyimlerin, kendi duvarlarında yaşadıkları şiddetin aslında tüm kadınların ortak sorunları olduğunu fark ettiler. Bu çalışmalar ırk, din ve cinsiyet ayrımı gözetmeksizin bütün kadınlarda var olan "kadınlık durumu"nun keşfini sağlamış, düşünce ve deneyim farklılığına rağmen tüm kadınların birlikte ağladığı, sevindiği, barıştığı, paylaştığı, dostluklar geliştirdiği, birbirine güvendiği bir süreç olmuştur. (Aytaç,2005)

1981'den itibaren Ankara ve İstanbul'da bir araya gelen kadınlar gündemlerini kadın hareketi olarak belirlemiş, görüşlerini kamuoyuna açıklama cesareti kazanmışlardır. 1983'te Yazarlar Kooperatifi (YAZKO)'nin "Kadın ve Sorunları" başlıklı toplantının ardından bazı feminist yazarların kitapları çevrilerek Türkiye'de feminist tartışmalar yükselmeye başlamıştır. 1983'te YAZKO'nun çıkardığı "Somut" dergisinde kadınların 'iyi eş, iyi anne ve cinsel obje' olarak görülmeleri eleştirilmiş kadının geleneksel konumu sorgulanarak reklam, kürtaj gibi konular tartışılmıştır. (Gevrek ve Timisi,2007) 'Somut' dergisinin el değiştirmesiyle bazı kadınlar "Kadın Çevresi"ni kurularak önemli feminist yazarların eserleri Türkçeye çevrilmiştir. Stella Ovadia kadın çevresinin kuruluşunu şu sözlerle açıklamıştır:

"Kadın Çevresi 1984'ün Nisan ayında kuruldu. Aramızda, fiilen dayak yemiş bir kadın vardı; ama biz, yürüyüş falan yapmadık. Aklımıza bile gelmedi yürüyüş. Ama o zaman, birtakım projeler için Avrupa'dan paralar gelmeye başlamıştı. Şule'nin ayak olması ve Avrupa'dan gelen parayla KÇ, şiddetle ilgili bir araştırma yaptı. Yani, bizim için bir bilgi konusuydu dayak. Bir dayak kampanyası yapılabilmesi için, aramızda dayak yiyen bir kadın bulunması yeterli değildi. Mesele, dışarıda bir şeyler yapmak istemek, ancak nereden tutacağımızı bilememekti. Sonra 'akıllı' bir yargıç 'kadının sırtından sopayı, karnından sıpayı eksik etmeyeceksin' diye bir karar çıkarınca, 'ortalığı karıştırabilirdik'. Orada belirleyici olan, bizim grup olarak dışa dönük bir şey yapmaya hazır olmamızı; o 'aklievvel'in kararı değil". (Ovadia, 2005:66)

1980’li yılların ilk kampanyası olan “Kadınlar Dilekçesi” eylemi 1986’da yaklaşık 7000 imzayla meclise verilmiş olup Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi’nin (CEDAW) uygulanmasını ve yasaların uluslar arası sözleşmeye uygun hale getirilmesini amaçlıyordu. Ardından 1987’de pek çok kadının katıldığı ve kadınların özel alanda yaşadığı şiddeti kamusal alana taşıdığı “Dayağa Karşı Dayanışma Kampanyası” düzenlendi. (Altınay ve Arat,2007)

“Feminist” dergisi kadınların önerisiyle başlayan ve feminist politikanın sokağa döküldüğü bu kampanya Çankırı’da bir hâkimin verdiği kararı protestoyla başlamıştı: Üç çocuklu bir kadın dayak yediği kocasından boşanmak için dava açıyor ve hâkim de “kadının sırtından sopayı, karnından sıpayı eksik etmeyeceksin” deyip kadının talebini reddediyordu. Somut olarak sığınakların açılmasını hedefleyen kadınlar bu kampanyayla ilk kez kendi sorunları için kendilerinin düzenledikleri eylemle sokağa dökülüyorlardı. (Savran,2005) Işık’a göre karar, “kadına yönelik aile içi şiddeti meşru gören yerleşik zihniyetin yasalar önündeki yasalar önündeki eşitliği korumak ve savunmakla görevli mahkemelerde de yaşadığına, yer bulduğuna işaret etmekteydi”. (Işık,2007:45-46)

Feminist hareket için önemli bir dönüm noktası olan “Dayağa Karşı Kampanyası” için Feminist Dergi’de Stella Ovidia şöyle der: “Kadınlar, dayağa karşı dayanışmaya!” çağrısı, cinsiyetsiz toplum için mücadele çağrısının ilk adımı sadece. Mücadelenin kadınlar tarafından yürütüleceğini, hedefin kadınlar üstündeki tüm baskı ve yaptırımları kaldırmak olduğunu hatırlatan bir çağrı.” (Kayhan, 1999:53)

Dayağa Karşı Kampanya’sına katılan kadınlar kısa 1988 yılında Şişhane’de yaptıkları toplantılarla kampanya sürecini somut ve kalıcı kazanımlara dönüştürme mücadelesi verdiler. Yayımladıkları “Bağır Herkes Duysun!” kadına yönelik şiddetin yer aldığı ilk yayındır. (Altınay ve Arat, 2007) ‘Geçici Kadın Müzesi’ kadınların bedenlerine ve emeklerine şiddeti simgeleyen tencere tavadan gelinliğe kadar her türlü şeyin sergilendiği müzedir. Farklı kadınlara ulaşmayı amaçlayan “Kariye Şenliği”nde şiddete uğrayan kadınlara destek sağlayan ‘dayanışma ağları’ oluşturulmuştur. (Savran: 2005)

1980’li yıllarda kadına yönelik şiddet farklı biçimlerde sokaklarda protesto edilmeye devam edilmiştir. 1989’daki “Bedenimiz Bizimdir-Cinsel Tacize Hayır” ve “Mor İğne” kampanyaları oldukça etkili olmuştur. Cinsel tacizin bir saldırı olduğunu ifade etmek için kullanılan “Mor İğne” kampanyası şu şekilde açıklanmaktadır:

“Dikiş iğnesi kadınların evlerinde kendilerini veya evlerini güzelleştirmek, çocukların söküğünü dikmek veya aile bütçesine katkıda bulunmak için dışarıya dikerken kullandıkları olmazsa olmaz bir araçtı. Feminist kadınlar iğnenin bu geleneksel işlevini değiştirip, mor kurdelelerle cinsel tacizlere karşı kullanmak üzere satışa sunmuşlardır. Kadını özel alanda geleneksel rolleri çerçevesinde görece güç sahibi kılan iğne, geleneğe meydan okuyan feministler tarafından, kamusal alanda gelenekselleşmiş cinsel tacize karşı dur demek için araçsallaştırılmış, bir sembol olmuştur.” (Gül, 2011:69)

Sembolik bir savunma aracına dönüştürülen iğneyle cinsel tacizin saldırı olduğu açıklanmıştır. Kampanyanın çağrı metni, özetle şöyleydi:

“Biz kadınlar; toplumda var olduğumuz her alanda cinsel tacize uğruyoruz. Otobüste, vapurda, trende; elle, gözle, sözle bize taciz yapılabilir. İşyerinde patronun, birlikte çalıştığımız erkeklerin bizi boydan boya süzmesine, ellemesine, imalı sözler söylemesine razı olmak, sanki işimizin bir parçası. Evde, kocası istediği için sevişmek, hatta bazen en yakın erkek akrabamızın örtülü ya da açık sarkıntılık ve saldırıları karşısında suskun kalmak, sanki bizim kadınlık görevimiz. Bugüne kadar bütün bunların utancı hep bize yüklendi. İstedığımız gibi giyindiğimizde, sokakta sadece gezinmek için yürüdüğümüzde, otobüste, trende, vapurda yüksek sesle konuşup güldüğümüzde, suçluluk duymamız beklendi. Bedenimizi bir yük gibi taşımamız beklendi. Artık susmayalım. Hep birlikte bu utancı taşımaya ‘hayır’ diyelim. Asıl suçlu ve utanması gerekenin, sarkıntılık yapan erkekler olduğunu bilelim. Haydi kadınlar, sokağa çıkalım. (Savran, 2005:85).

Bu dönemdeki önemli bir diğer gelişme Türk Ceza Kanunu’nun 438. Maddesine karşı yapılan protestodur. Maddeye göre fahişelik yapan kadınlar tecavüze uğrayınca üçte iki ceza indirimi uygulanıyor. Antalya’da üç çocuklu bir kadının bir

adamın tecavüzüne uğramasıyla mahkemenin verdiği üçte ikilik ceza indirimine Antalya Sulh Mahkemesi itiraz etmiş ve Anayasa Mahkemesi bu itirazı reddetmiştir. Gerekçede ‘Fuhuşu kendine meslek edinen bir kadının kaçırılması ve ırzına geçilmesi ile aynı eylemin bu durumda bulunmayan kadınlara yapılmasının toplum yaşamında yaratacağı farklı etkiler’ söz konusu ediliyordu. Anayasa Mahkemesi; “Kaçırarak veya ırza geçmek suçlarının iffetli kadınlara karşı işlenmesi durumunda daha ağır ceza verilmesini genel ahlak ve kamu düzeni açısından zorunlu’ görüyor ve ‘Fahişe bu işi kendine meslek edinmiş, onu ticari bir iş kabul etmiş olduğundan, bu kadınların, kişi ve cinsel özgürlükleri iffetli kadınlarıki kadar bozulmuş sayılamaz’ hükmünü veriyordu” (Savran, 2005:88)

1990’da bu kararı protesto eden kadınlara göre, “iffetli-iffetsiz kadın” ayrımı ortaya çıkmış, kadınların iffetleri sorgulanır hale gelmiştir. Bu durum tüm kadınlara yapılan şiddetin meşrulaştırılması olmuştur. Söz konusu madde hükmü, yürütülen kampanyanın etkisiyle, 21.11.1990 tarihinde yürürlükten kaldırılmıştır. (Açıkel, 2009)

Bu dönemde meydana gelen diğer bir önemli gelişme Ankaralı kadınların 1989’da kurdukları Kadın Dayanışma Derneği’dir. Derneğin kuruluş amacı Anadolu Ajansı tarafından şu şekilde açıklanmıştır:

“Kadının toplumsal yeri, sorunları konusunda çeşitli çalışmalar yapan Ankaralı kadınların bir araya gelerek oluşturdukları “Kadın Dayanışma Derneği”nin tüm yaş, meslek ve kültür gruplarından kadınları bir kadın politikası belirlemek için bir araya getirmeyi amaçladığı bildirildi. Dernek, “aile, evlilik, ev içerisinde işbölümü, cinsellik, sevgi, eğitimde cinsiyetçilik, kadın hakları, feminizm ve feminist politika ile ev kadınlığı” konularında çeşitli tartışma ve seminerler düzenleyecek.” (Anadolu Ajansı, 21.01.1989). (Timisi ve Gevrek, 2007:33)

Son olarak 1989’da bir araya gelen Ankara Kadın Dayanışma Grubu, Perşembe Grubu ve diğer bazı kadınların katılımıyla düzenlenen toplantı sonucu “Feminist Hafta Sonu” ortak bir bildiri yayınlanmıştır. “Kadınların Kurtuluş Bildirgesi” ya da “Feminist Manifesto” olarak da tanımlanan bu metinde kadınlar bedenlerine ve emeklerine sahip

çıkma konusunda kararlılıklarını ortaya koymuş ve kadınları dayanışma ve mücadele içinde olmaya çağırmışlardır. Feminist Hafta Sonu toplantısının ardından İstanbul'da düzenlenen 1. Feminist Kadın Kurultayı feminist ve sosyalist kadınlar arasında çok sert tartışmalara neden olmuş ve feminist kadınların kurultayı terk etmeleriyle sonuçlanmıştır. (Gevrek ve Timisi, 2007)

1980'li yıllardaki kadın hareketini özetlenecek olursa; 1980 öncesi politik projeler kamusal alana taşınarak ortak çıkarlar çerçevesinde örgütlenmiş ve her türlü farklılıklar geride bırakılarak yalnızca ortak bir geleceğe ilişkin kurtuluş tartışılmış ve politika üretilmiştir. 80'li yıllardaki kadın hareketinin temel özellikleri ya da hedefleri öncelikle kadına yönelik şiddete karşı çıkma yani 'Dayağa Hayır', danışma merkezlerinin ve sığınakların kurulması, eşitlik temeline dayalı kadınlar, gruplar ya da kurumlar arası işbirliği ve birlikte çalışma ilkesi ve feminizmin etili olarak kullanılması. (Işık:2007) Bu dönemde Türkiye'de kadın hareketi önemli birikimlerini mücadele deneyimlerine dönüştürerek kadına yönelik her türlü ayrımcılık sorgulamış ve şiddetin görünürlüğüne ortaya koymayı amaçlamıştır.

2.4.2. 1990'lı yıllar ve kurumsallaşma çalışmaları

1980'lerde değişik şekillerde seslerini duyuran kadınlar 1990'larda kendi sivil toplum kuruluşlarını oluşturmuş ve devlet kurumlarını da şiddeti önleme konusunda harekete geçirmişlerdir. 1990'lardaki kadın hareketi 1980'lerde olduğu gibi şiddetle mücadeleyi sürdürürken bazı yeni gelişmeleri de ortaya çıkarmıştır. Bilindiği gibi 1980'ler bilinç yükseltme çalışmaları, kampanyalar, ev toplantıları, dergi kitap gibi yayınlar ve sokak eylemleriyle geçmişti. Kırılma noktası olarak kabul edilen 1989'daki 1. Feminist Haftasonu ve 1. Kadın Kurultayından sonra politik ve ideolojik sorunlarla yüzleşme, kalıcı yapılar kurma ağırlık kazanmaya başlamıştır.

1990'larda kurumsallaşmanın ortaya çıkmasında hem kadın hareketinin kendi iç dinamikleri hem de toplumsal muhalefetin gerilemesi etkili olmuştur. 90'larda tüm

dünyada yaygınlık kazanan “proje feminizmi” ülkemizde de etkisini göstermiş, eğitilmiş, kenti kadınlardan oluşan feminist hareket “öteki” kadınlarla temas kurmuştur.

Yaygınlaşmayı kolaylaştıran “proje feminizmi” aynı zamanda feminist hareketin politik içeriğinin de zayıflamasını beraberinde getirmiştir. Toplumsal muhalefetin gerilemesi solun entelektüel etkisinin kırılması, derin güçsüzlük duygusu yaratarak bir içe kapanmayı, hareketin yaşlanmasını ve kendi gündemleriyle uğraşan birbirinden kopuk kadın gruplarını ortaya çıkarmıştır.

Öte yandan 1990’lardaki kadın hareketinin elde ettiği birçok kazanımın 1980’lerdeki harekete borçlu olduğunu görmekteyiz. Örneğin bu dönemde feminist terminolojinin kullanılması, bunun devlet ve kamuoyunun gündemine taşınması ve ciddi desteğin sağlanması 1980’lerin mücadeleleri sonucunda olmuştur. Yine 1990’larda feminist literatürün Türkçeye kazandırılmış olması, üniversitelerde Kadın Çalışmaları Merkezlerinin açılması, kadın akademisyen sayısındaki artış 1980’lerin 1990’lara taşıdığı önemli gelişmelerdir. 1990’lardaki mücadele ruhu her ne kadar 1980’lere göre azalmışsa da bu dönemde kadın hareketi kendi iç dinamikleriyle kadın sorununu kamuoyunun gündemine getirmiş ve belki de en önemlisi devleti bu konuda dönüşüme, kurumsallaşmaya zorlamış olmalarıdır. (Timisi ve Gevrek,2007)

Dönemim bir diğer önemli gelişmesi 80’lerde feminist hareketin içinde yer almayan bazı kadınların Kürt hareketi ve İslami hareketle ilişkili olarak feminist talepler gündeme getirmeleri ve örgütlenmeleri olmuştur. Kürt kadınlar ataerkilliği ve Türkiye’deki feminizmin “Türk”lüğünü sorgularken “Müslüman feministler” feminist hareketin seçkin ve baskıcı yanlarını eleştirerek Müslüman kadınların inançlarıyla kadın olarak ezilmeyi hak etmediklerini ortaya koymaya çalışmışlardır. Ülke gündeminde “bölücü ve irtica”cı olarak adlandırılan bu kadınlar feminist hareket içinde de tartışmaların ve kopmaların yaşanmasına neden olmuştur. (Bora ve Günal, 2007)

1990’lardaki kadına şiddetle mücadelenin temelini kurumsallaşma çabaları oluşturmuştur. Kadınlar kurumsallaşma mücadelesini sürekli toplum ve ülke gündeminde tutmuşlardır. Danışma merkezleri ve sığınma evleri açma, kendi

kurumlarını oluşturma temel talepleri olarak sıralanabilir. (Gül:2011). Hem resmi düzeyde hem de bağımsız örgütlenmeler halinde danışma merkezleri ve sığınma evlerinin açılması bu dönemdeki mücadelenin temel kazanımları olarak söylenebilir. (Açıkel:2009)

1987'deki "Dayağa Karşı Dayanışma Kampanyası"ndan sonra somut hedef olarak ortaya konulan sığınma evlerini açma isteği 1990'da İstanbul'da açılan Mor Çatı Sığınağı Vakfı'nın açılmasıyla gerçekleşmiştir. Vakfın amacı, şiddete maruz kalan kadınlara sığınabileceği sığınma evleri açmak, hukuki, psikolojik danışmanlık hizmetleri vermektir. Ankara'da şiddetle mücadele eden kadınlar ise Altındağ Belediyesi'nin işbirliğiyle 1991'de Altındağ Kadın Danışma Merkezi'ni açmıştır. (İlkkaracan ve Gülçür, 1996) Kadın sığınağı açmak amacıyla kurulan bu kurumlardan Kadın Dayanışma Vakfı, Altındağ Belediyesi'nin desteğiyle 1993'te Türkiye'nin ilk bağımsız kadın sığınağını açmıştır.1995'te yerel yönetimin değişmesi sonucu vakfın kendi imkânlarıyla varlığını sürdürmeye çalışan sığınak 1999'da kapanmıştır. 1995'te kendi sığınağını açan Mor Çatı Vakfı maddi sıkıntılar nedeniyle 1998'de kapanmış, 2006 yılında Beyoğlu Kaymakamlığı'nın desteğiyle tekrar açılmıştır.

Mor Çatı Vakfı'nın öncülüğünde ve Heinrich Böll vakfının maddi desteğiyle 1998'de toplanmaya başlanılan Kadın Sığınakları Kurultayları şiddetle mücadelenin önemli kurumsallaşma çalışmaları arasında yer alır. Her yıl farklı şehirlerde düzenlenen kurultaylar, ülke genelinde kadına şiddetle mücadele eden kadınlar ve kadın grupları arasında sığınaklar ve danışma merkezleri aracılığıyla kadınlar arası iletişimi, etkileşimi güçlendirmek, dayanışmayı arttırmak, ortak hedefler, politikalar ortaya koymak ve kadınların sorunlarına çözüm üretmek açısından oldukça önemli bir etki yaratmıştır. Kurultayın önemli çalışmaları ve her yıl yayımladıkları raporlar devleti şiddete karşı mücadele konusunda değişime zorlanmış ve bazı yasal düzenlemeler yapılmasını sağlamıştır. (Altınay ve Arat:2007) Özellikle kurultayların sonuç belgeleri devletin 2000'li yıllarda şiddetle mücadelede izleyeceği yöntemlerin belirlenmesinde etkili olmuştur. 1996'da kadın iletişim kuruluşu olarak kurulan Uçan Süpürge; yurt içi ve yurt dışından pek çok kadını bir araya getirmiş çeşitli toplantılar düzenleyerek kadınlar arası iletişimi güçlendirmeyi hedeflemiştir. Oluşturulan veri tabanıyla kadınlarla ilgili

güvenilir ve güncel bilgiler toplanmış ve bölge toplantıları yapılarak kadın sorunlarının tartışılması, gündem oluşturması, sorunların tespit edilmesi ve çözüm önerilerinin getirilmesi sağlanmıştır. (Kardam ve Ecevit,2007)

Tarihi belgelerde kadınlara pek yer vermeme ya da kadınları yok sayma kadın hareketleriyle ilgili araştırma yapan kadın tarihçilerin bilgi, belge eksikliğiyle karşılaşmalarına neden olmuştur. Kadınlara ilgili veri yetersizliği tarihi olayların açıklanması ya da yorumlanmasını yetersiz kılmıştır. Bu sorunu aşmak, kadınların toplumsal değişimdeki katkılarını açıklamak ve kadınlara ait bilgi ve belgelerin ortaya çıkmasını sağlamak amacıyla 1990'da İstanbul'da Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Merkez Vakfı açılmıştır. Kütüphane ve arşivin amacı Vakıf Senedinde; “kadınların geçmişini iyi tanımak ve bu bilgileri bugünün araştırmacılarına derli toplu bir şekilde sunmak ve bugünün yazılı belgelerini gelecek nesiller için saklamak” (Davaz ve Mardin:2007:187) olarak açıklanmıştır. Feminist bilincin gelişmesi, kadınların tarihinin belgelenmesi, kadın hareketlerinin gelecek kuşaklar için tanıklık oluşturması ve yaşam mücadelelerini kanıtlamayı hedefleyen kütüphanede; kitaplar bölümü, süreli yayınlar koleksiyonu, gazete kupürleri koleksiyonu, kadın örgütleri ve örgütlenmeleri koleksiyonu, özel arşiv koleksiyonu, görsel koleksiyonlar bölümü (kartpostal, afiş, fotoğraf, videokasetleri) gibi pek çok bölüm bulunmaktadır.

Kadınları, hakları konusunda bilinçlendirmek, aile içi şiddete uğrayan kadınlara destek olmak, kadınlar için istihdam alanları yaratmak ve ekonomik özgürlüklerine kavuşmak, kadınlara sosyal ve kültürel imkânlar sunmak, kadınlararası dayanışma ve işbirliğini güçlendirmek, cinsiyet ayrımını reddederek çocuğu bir birey olarak kabul etmek amacıyla kurulan bir diğer kuruluş Diyarbakır KA-MER'dir. İnsan haklarını her durumda savunan ve bu hakların özel yaşamda kadınlar için de geçerli olduğuna inanan KA-MER; dil, din, ırk ve her türlü ayrımcılığa karşı olan kadınlar arası dayanışma ve paylaşımı benimseyen kadınlar tarafından kurulmuştur. Dernek açtığı lokalden elde ettiği gelirlerle hem şiddet mağduru kadınlara istihdam alanı yaratmakta hem de derneğin finans sorunu çözmeye çalışmaktadır.

Derneğin açtığı çocuk evi de çocuklar için şiddetten uzak güvenli ve rahat bir ortam oluştururken aynı zamanda annelerinin rahat çalışma ortamına katılmalarını da sağlamaktadır.(Akkoç:2007) 1997’de şiddet mağduru kadınlarla dayanışma amacıyla Diyarbakır merkezli kurulmuş olan ve 23il ve 179 ilçe ve 30 bin kadına ulaşarak çalışmalarını sürdüren Diyarbakır KA-MER, kadına yönelik şiddete karşı mücadelede kadınların yaşadıkları şiddeti fark ederek güçlenmelerini önce kendi hayatları ve sonra çevrelerini şiddetten arındırma olarak belirlemiştir. (Altınay ve Arat:2007)

1997’de kadınların siyasete etkin katılımını engelleyen unsurları kaldırmak, kadınların siyasete aktif katılımını sağlamak, kadın sorunları ve politikaları konusunda sivil toplum ve kadın örgütleri işbirliği yapan KA-DER(Kadın Adayları Destekleme ve Eğitime Derneği) amacını “siyasette kadın-erkek eşitliğini sağlamak, kadınların sesini ve düşüncelerini seçilmiş meclise taşımak, bu yolla kadınların ve ülkenin kaderini değiştirmek” olarak ifade etmiştir. (Bora:2007)

20’den fazla kitap ve yayın aracılığıyla 100 binden fazla kişiye demokrasi, vatandaşlık ve kadın- erkek eşitliği konularında doğrudan bilgi aktarımında bulunmak, 12 eğitim programı aracılığıyla 20 binden fazla kadına, kadın-erkek eşitliği, vatandaşlık, bilgisayar ve iletişim becerileri, liderlik ve katılımcılık, yasal mevzuat gibi çeşitli konularda doğrudan ulaşmak liderliğini yaptığı 30 ve ortak olduğu 10’dan fazla ulusal, bölgesel ve uluslar arası projeler aracılığıyla on binlerce kadının güçlendirilmesine ve katılımcılığına katkıda bulunmak 4 binden fazla kadının bilgisayar ve internet becerileri edinmesini sağlamak, yurt çapında gerçekleştirdiği 10’dan fazla kampanya aracılığıyla Türkiye’de demokrasinin ve kadın-erkek eşitliğinin gelişmesine katkıda bulunmak” KA-DER’in yaptığı çalışmalardan bazılarıdır. (Kaya,2010)

ODTÜ Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları(1993), İstanbul Üniversitesi Kadın Araştırmaları Bölümü(1993) ve Ankara Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi(1993) kadın hareketlerinin kurumsallaşma süreci açısından ele alınabilecek diğer gelişmeler arasında yer alır.

2000’li yıllarda kadına yönelik şiddeti önleme çalışmalarına hukuksal düzenlemeler kısmında değinilecektir.

2.5. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadelede Hukuksal Düzenlemeler

2.5.1. Uluslararası düzenlemeler

Kadınlara yönelik şiddet dünyanın her yerinde kadın ve kız çocuklarının hayatları boyunca maruz kaldıkları insan hakkı ihlalidir. Bu nedenle uluslar arası ve bölgesel kuruluşlar hem üye devletlerin bu alanda düzenlemeler yapmalarını hem de konunun dünya gündeminde girmesini sağlamak amacıyla çeşitli metinler ve yaptıkları çalışmalarla konuyu ele almışlardır. Bu çalışmalar devletler üzerinde etkili yaptırımlar sağlamamakla beraber kadına şiddetle mücadelede ciddi meşruiyetler kazandırmıştır.

1970’lerin başından itibaren uluslar arası kadın hareketi, dünyanın her yerinden kadınların toplumsal ve ekonomik alanda yaşadıkları sorunların dünya kamuoyunda yer almasını sağlamak amacıyla Birleşmiş Milletler aracılığıyla birtakım çalışmalar başlatmıştır. Uluslar arası kadın hareketinin etkisiyle kadına yönelik şiddet, Dünya Kadın Konferanslarına kadının insan hakları şeklinde gündeme gelmiş, Birleşmiş Milletler’in 1975-1985 arası dönemi Kadın On Yılı ilan etmesiyle beraber şiddetle ilgili uluslar arası standartlar belirlenmiş ve çeşitli raporlar hazırlanmaya başlanmıştır.

BM Kadının Statüsü Komisyonu’nun 1975 yılını “Uluslar arası Kadın Yılı” ilan etmesinin ardından Mexico City’de düzenlenen ilk BM Dünya Kadın Konferansı’nda kabul edilen “Kadın On Yılı”nın amacı; “Kadın erkek eşitliğini geliştirmeye yönelik faaliyetleri hızlandırmak ve kadınların ulusal ve uluslar arası kalkınmaya katkısını arttırmak, barış ve eşitlik” olarak belirlenmiştir. (Şener:2011,24) Kadınların sorunlarının uluslar arası siyasi, ekonomik, toplumsal gündemin bir parçası olması gerektiğini vurgulayan konferansta kabul edilen eylem planında aile ve aile

bireylerinin eşitliğinin sağlanması için eğitim programlarının yapılması tavsiye edilmiş ancak şiddet konusuna özel bir vurgu yapılmamıştır. (KSGM:2007)

Kadın sorunlarının uluslar arası toplumun gündemine daha görünür olmasını sağlayan bu konferansın ardından 1980’de Kopenhag’da düzenlenen ikinci konferansta, şiddet; sağlık problemi olarak görülmüş, kadınların ve çocukların şiddetten korunması için eğitim programlarının geliştirilmesi istenmiştir. Aile içinde kadın ve çocuklara yönelik şiddetin kadın erkek arasındaki eşit olmayan güç ilişkisinin sonucu olduğu vurgulanmış ve aile içi şiddetin önlenmesi için gerekli yasal düzenlemelerin yapılması çağrısında bulunulmuştur. (Karınca,2008)

Bu konferansın ardından 1979 yılında BM Genel Kurulu tarafından kısa adı CEDAW olan BM Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi Türkiye’nin de aralarında bulunduğu 165 ülke tarafından imzalanmıştır. Türkiye sözleşmeyi 1986 yılında yürürlüğe koyarak CEDAW’a taraf devletlerden biri olmuştur. Sözleşmede aile içi şiddete doğrudan vurgu yapılmamıştır. O dönem uluslararası toplumun kadına yönelik şiddeti “aile içi” olarak kabul edilmesi ve ayrımcılık olarak görmemesi bunda etkili olmuştur.(Şener,2011).Ancak sözleşmede kadınlara karşı ayırım kavramı tanımlanmış ve her türlü ayrımcılığın önlenmesi amacıyla kadın erkek eşitliğinin sağlanması hedefine ulaşınca kadar taraf devletlere bu yolda kararlı eşitlik politikaları izlemeleri önerilmiştir. (Karataş, Şener ve Otaran,2008)

İkinci maddeyle taraf devletler kadına karşı her türlü ayrımcılığın önlenmesi ve kadın erkek eşitliğinin sağlanması konusunda başta anayasa olmak üzere tüm ulusal mevzuattaki ayrımcılığı ifade eden hükümleri kaldırmakla yükümlü kılınmışlardır. Yine sözleşmenin 3. Maddesi kadın erkek eşitliğinin sağlanması için yasal düzenlemeler öngörürken, 4. Maddeyle de taraf devletler kadın erkek eşitliğinin sağlanmasında sadece yasa önünde değil uygulamalarla da sorumlu tutulmuştur.

Sözleşmenin 5.maddesi her iki cinsten birinin aşağılanması ya da üstün görülmesine yönelik kadın ve erkeğin kalıplaşmış rollerine dayalı önyargıların,

geleneksel ve diğerk tüm uygulamaların ortadan kaldırılmasını sağlamak amacıyla kadın ve erkeklerin sosyal ve kültürel davranışlarını değıştirmek için her türlü sosyal, kültürel ve yasal önlemlerin alınması konusunda taraf devletlere yükümlülük getirmiştir.(Karınca:2008) CEDAW, kadınlara karşı her türlü cinsiyete dayalı her türlü ayırımın ortadan kaldırılması, kadının insan haklarının korunmasını öngören ve taraf devler üzerinde bağlayıcı niteliğı olan uluslar arası bir kuruluş olması bakımından önemlidir.

CEDAW'ın 12 Nolu Genel Tavsiye Kararıyla kadınların şiddetten korunmasının üye devletlerin yükümlülüğü altında olduğunu ve üye ülkelerin bu yönde aldıkları tedbirlerin rapor etmelerini istemiştir. CEDAW'da kadına yönelik şiddetle ilgili doğrudan bir maddenin olmaması nedeniyle komite yayımladığı 19 Nolu tavsiye kararıyla da kadına yönelik şiddetin en önemli nedenlerinden birinin ayrımcılık olduğunu ve kadınların hak ve özgürlüklerinin kullanımının önünde bir engel olduğunu belirterek hükümetlere gerekli yasal düzenlemelerin yapılmasını ve var olan yasal düzenlemelerin gözden geçirilmesi çağrısında bulunmuştur. (Karınca:2011) Türkiye tarafından 2003'te yürürlüğe giren CEDAW Ek İhtiyari Protokolü ise; sözleşmeyi denetlemekle olan CEDAW Komitesi'ne hakların ihlali durumunda şikâyetleri kabul etme ve inceleme yetkisi tanımaktadır.

1985'te gerçekleştirilen ve 157 ülkenin temsil edildiğı BM Kadın On Yılı'nın Başarılarının Gözden Geçirilmesi ve Değerlendirilmesi amacıyla yapılan Üçüncü Dünya Konferansı "Kadının İlerlemesi İçin Nairobi İleriye Yönelik Stratejiler" kapsamında, kadına şiddetin tüm toplumlarda görüldüğü, önleyici politikaların ve yasal tedbirlerin alınması, mağdurlara yönelik destek hizmetlerin artırılması ve bilinç artırıcı çalışmaların yapılması gibi konuları üzerinde durulmuştur. Kadına yönelik şiddetin geniş biçimde ele alındığı bu konferansta şiddetin uluslar arası kalkınma, barış ve eşitlik önünde büyük engel olduğu vurgulanmıştır.

1995'te Pekin'de gerçekleştirilen IV. Dünya Kadın Konferansı'nda kabul edilen Pekin Deklarasyonu ve Ek Eylem Planı ile kadın ve kız çocuklara uygulanan şiddetin önlenmesi, ortadan kaldırılması için yine devletlere yükümlülükler getirmiş bu

çerçeve; psikolojik yardımın sağlanması, ücretsiz danışma ve sığınma evleri sayılarının artırılması gibi konulara vurgu yapılmıştır.(Karataş, Şener ve Otaran,2008) Belirlenen stratejik hedeflere ulaşılabilmesi amacıyla öngörülen eylemler arasında; şiddetle mücadelede yasal düzenlemeler yapmak, bu düzenlemelerin uygulamasını izlemek, şiddet mağdurlarının korunmasını sağlamak, destek ve danışma mekanizmalarını arttırmak yer almıştır.

IV. Dünya Kadın Konferansı'ndan itibaren meydana gelen gelişmeleri değerlendirmek ve yeni eylemleri belirlemek amacıyla 2000 yılında New York'ta toplanan BM Genel Kurul Özel Oturumu'nda yayımlanan Pekin+5 Sonuç Belgesi'nde hem elde edilen başarılar ve gelinen nokta ortaya konmuş hem de karşılaşılan engellerin ortadan kaldırılması için gerek bölgesel gerekse uluslar arası kurum ve kuruluşlarca yapılması gerekenler belirlenmiştir. Sonuç Belgesi'nde şiddetin birçok ülkede özel konu olarak görüldüğü ve şiddetin yok edilmesi için gerekli önlemlerin çoğu ülkede yetersiz kaldığı, toplumsal cinsiyet eşitliği bakış açısının tam olarak yansıtılmadığı vurgulanmıştır. Yasal tedbirlerin hükümetler tarafından alınması şiddetle mücadele mekanizmalarının kurulması, güçlendirilmesi ve etkili şekilde izlenmesi burada tekrar vurgulanmıştır. (Şener: 2011)

2.5.2. Avrupa Konseyi kararları

1997 yılında Avrupa Parlamentosu, Avrupa Birliği'nde Kadına Yönelik Şiddete Karşı Sıfır Hoşgörü Kampanyası'nda 1999 yılının "Kadına Yönelik Şiddete Karşı Avrupa Yılı" olarak ilan edilmesini istemiştir. Kampanyanın amacı; kadına yönelik şiddete karşı bireysel, toplumsal ve kurumsal düzeyde sıfır hoşgörü sağlamak, toplumsal bir tutum değişikliği yaratmak ve şiddet mağdurlarının savunulması, şiddetin önlenmesi ve şiddetin tüm Avrupa Birliği vatandaşlarını etkileyen bir sorun olduğu vurgulanmıştır. Avrupa Konseyi'nin 2000 yılındaki Avrupa'da Kadına Yönelik Şiddet başlıklı Tavsiyeli Kararı'nda, şiddet mağduru kadınların sayısının arttığına değinilmiş, kadına yönelik şiddetin en yaygın ve en görünmez şiddet türü olduğu ve kadına yönelik şiddetin temel insan haklarının ihlali ve suç olduğu belirtilmiştir. Tavsiye Kararı'nda

ayrıca üye devletlere şiddet mağduru kadınlar için merkezler açmaları, kadına yönelik şiddetin kabul edilemez oluşuna dair bilgilendirici ve farkındalık yükseltici programlar başlatmaları, kadına yönelik şiddet alanında çalışan polis ve yargıçların eğitimden geçirilmeleri yönünde tavsiyelerde bulunmuştur.

Konsey'in 2002 yılındaki Tavsiye Kararı'nda ise üye devletlere kadına yönelik şiddeti araştırmaları, önlemleri, cezalandırmaları ve mağdurlara koruma sağlamaları çağrısında bulunarak sivil toplum kuruluşlarına maddi destek verilmesi, polis ve adli makamlara şiddet mağdurları adına soruşturmaları yürütebilmesi, delil toplayabilmesi ve şikâyette bulunabilmesi için yetkilendirilebilmeleri önerilmiştir. Konseyin 2007 yılındaki Tavsiye Kararında da mahkemelere etkili bir şekilde erişimi garantilemesini ya da kanunların uygulanması için yeterli bütçe kaynaklarının ayrılması vurgulanmıştır. (Kadın Dayanışma Vakfı:2008)

Avrupa Konseyi, Bakanlar Komite'sinin Kadınların Şiddete Karşı Korunmasına ilişkin Tavsiye Kararı'nda, üye devletlere, şiddet mağdurlarının güvenliğinin sağlanması konusunda gerekli tedbirlerin alınmasını tavsiye edilmiştir. Kararda mağdurların korunması için destek hizmetlerinin geliştirilmesi ücretsiz ve 24 ulaşılabilir olması ve bu hizmetler sağlayacak profesyonel kadroların eşgüdümlü çalışması gerektiği belirtilmiştir. Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi'nin 14 Kasım 2006 tarihli 13 sayılı kararında da şiddetin temelini kadın erkek eşitsizliği olduğu, şiddetin coğrafi sınır, yaş ya da etkin kökene bağlı olmadan her toplumda görülebileceği vurgulanmıştır.(Karataş, Şener ve Otaran,2008) Aynı tavsiyeli kararda aile içi şiddetin kabul edilemez bir olgu olduğu, şiddet sorununun araştırılması ve şiddetle mücadele edilmesi gerektiği dile getirilmiştir. Yürürlükteki mevzuatın gözden geçirilmesi gerekirse değiştirilmesi gerektiği, şiddet konusunda bilinçlendirme kampanyalarını yapılması, kamu personellerine eğitimlerin verilmesi, ücretsiz yasal yardım ve arabuluculuk hizmetlerinin sağlanması gerektiği vurgulanmıştır. (Karinca,2008)

2.5.3. Ulusal düzenlemeler

Kadının şiddetten korunması, can mal güvenliğinin sağlanması devletin en temel görevleri arasında yer alır. Devlet; gerek kanun, gerekse kolluk kuvvetleri ve yargı organları aracılığıyla bu görevi yerine getirmektedir. Ancak gelinen nokta genel düzenlemelerle şiddetin önüne geçilemediğini ortaya koymakta ve bu durum devletin özel düzenlemeler yapmasını zorunlu kılmaktadır.

Kadın hareketi ve sivil toplum kuruluşları verdikleri önemli mücadelelerle kadına yönelik şiddete karşı farkındalığın duyarlılık ve bilincin gelişmesinde önemli rol oynamışlardır 1980'lerden itibaren kadın hareketinin etkisiyle önceleri sokak gösterileri, toplantı ve kampanyalarla toplumun gündemine yer alan kadına yönelik şiddet, 1990'lara gelindiğinde hareketin iç dinamiği ve Türkiye'nin de taraf olduğu uluslararası sözleşmelerin getirdiği yükümlülüklerin etkili olması sonucunda bu alandaki çalışmalar hız kazanmış, ulusal mevzuatta bazı değişikliklerin ve yeni yasal düzenlemelerin yapılmasını sağlamıştır. İlk düzenlemeler 1992 yılındaki kadının çalışmasını kocasının iznine bağlayan maddenin "eşitlik" ilkesine aykırı olduğu gerekçesiyle iptal edilmesi oluştururken bunları 1996 ve 1998'deki erkeğin ve kadının zinasını suç sayan maddelerin eşitlik ilkesine aykırılık gerekçesiyle iptal edilmesi izlemiştir. Devletin aile içi şiddetin varlığını kabul etmesini sağlayan ve şiddetin önlenmesi konusunda devlete doğrudan sorumluluk yükleyen 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun da 1998'de yürürlüğe girmiştir. (Şener,2011).

2.5.3.1. Anayasa

Anayasa'ya baktığımızda kadına yönelik şiddetle ilgili doğrudan bir madde yer almamaktadır. Fakat şiddetin temlinde kadın-erkek arasında eşit olmayan ilişkilerin bulunması nedeniyle şiddetin temeline inilmesi açısından eşitlik ilkesi ile ilgili bazı anayasal düzenlemeler önem taşımaktadır. (Şener,2011)

Anayasanın 5.10.12.17.19 ve 41. Maddeleri her türlü ayrımcılığı redderek eşitliği öngörür. Bunlardan bazılarını bakacak olursak eşitlik konusundaki en temel madde 10. Maddedir. Bu maddenin ilk fıkrasında yer alan “Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep vb. sebeplerle ayırım gözetmeksizin kanun önünde eşittir.” Hükümü eşitliğe vurgu yapmaktadır. 10. Maddeye 2004 yılında “Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür.” Hükümü eklenmiştir. 2010 yılında 10. Maddenin ikinci fıkrasına “...bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz.” İbaresini eklenmiştir. 12. Maddede tüm bireylerin dokunulmaz, vazgeçilmez ve devredilmez haklarının olduğu açıklanmış, 17. Maddede kimseye eziyet ve işkencenin yapılamayacağı, kimsenin insan haysiyetiyle bağdaşmayan muameleye tabi tutulamayacağı vurgulanmış 19. Maddeyle de herkesin kişi hürriyeti ve güvenliğinin olduğu belirtilmiştir. 41. Maddede yer alan “Aile Türk toplumunun temelidir.” Şeklindeki maddeye “ve eşler arasındaki eşitliğe dayanır.” Hükümü eklenerek kadın erkek eşitliği anayasal güvenceye alınmıştır. (Karınca,2011)

2.5.3.2. Medeni Kanun

1 Ocak 2002’den itibaren yürürlüğe giren Yeni Türk Medeni Kanunu’yla eşler arası eşitliği sağlayan düzenlemeler yapılmıştır. Bunlardan bazıları şunlardır:

“Aile reisi kocadır.” maddesi değiştirilerek “evlilik birliğini eşler beraber yönetirler.” Hükümü getirilmiştir. Bu durum ailenin reisinin artık kocanın olmadığını, eşlerin evlilikte eşit haklara sahip olduğunu göstermektedir. Eski kanunda evlilik birliğinin temsil hakkı bazı haller dışında kocaya aitken yeni kanunda evlilik birliğinin temsili eşlerin her ikisine verilmiştir. Yeni Medeni Kanunda eşler eş ve meslek seçiminde diğerinin izni almak zorunda değildir. Eşlerin meslek seçiminde evlilik birliğinin huzur ve yararı göz önünde bulundurulacaktır. Bununla evin ve çocukların geçiminden eşler birlikte sorumlu tutulmuştur. 1997’de çıkarılan kadına önceki soyadını kocasının soyadından önce gelmek üzere kullanabilme hakkı yeni yasada da yer almıştır. Eski kanunda yer alan eşlerin çocukların velayetini birlikte

kullanacağı, anlaşmazlık halinde babanın reyinin üstün olacağı hükmü değiştirilerek, eşlerin velayeti birlikte kullanacakları hükmü getirilmiştir. Yeni kanunla evlenme yaşı eşitlenerek 17'ye yükseltilmiş, ancak olağan üstü durumlarda hâkim 16 yaşını dolduran erkek veya kadının evlenmesine izin verebilir. (KSGM,2012)

Yeni kanunun getirdiği en önemli yeniliklerden biri mal rejimiyle ilgili olan 202. Maddedir. Eski kanundaki yasal mal rejimi mal ayrılığıydı. Her eşin kendi adına kayıtlı mallara sahip olmasına dayanan bu rejimde boşanma sırasında her eş evlilik öncesi ve evlilik sürecinde kendi adına edindiği malların sahipliğini sürdürmekteydi. Yeni kanunla “edinilmiş mallara katılıma rejimi” getirilmiştir. Buna göre evlilik süresince edinilmiş tüm malların boşanma durumunda eşit paylaşımı hükmü getirilmiştir.(Karınca,2011)Bu yeniliğin kanunun yürürlüğe girdiği 2002'den önceki evlilikleri kapsamaması eleştirilere neden olmuş ve anayasanın 10. Maddesindeki eşitliğe aykırı olduğu belirtilmiştir. Altınay-Arat tarafından 2007'de yapılan araştırmada kadınların %56'sının yeni yasayı doğru bildiği %38'i ise yeni yasayı bilmedikleri %5'i de “her şey erkeğe veya çocuklara kaldığı” şeklinde cevap verdikleri görülmüştür.(Altınay ve Arat,2007)

2.5.3.3. Türk Ceza Kanunu

Haziran 2005'te yürürlüğe giren 5237 sayılı yeni Türk Ceza Kanunu'ndaki düzenlemelerde kadın-kız ayrımı ortadan kaldırılmıştır. Eski Kanun'da kadının mağdur olmasına neden olan suç, topluma karşı işlenen suçlar olarak düzenlenmişken; yeni kanunla bu suçlar bireye karşı işlenen suçlar kapsamına alınmıştır. Evlilik içi tecavüz suç olarak değerlendirilmiştir. Cinsel suçlarla ilgili tanımlar genişletilerek cezalar ağırlaştırılmıştır.(Gül:2011) Namus ve töre cinayetleri Türk Ceza Kanunu'nda yapılan değişikliklerle ‘kasten öldürme’ kapsamına alınmış ve daha önceleri bu maddede bulunan ceza indirimleri kaldırılmıştır. Yeni Ceza Kanunu'yla töre saikiyle kasten öldürme suçu eşe karşı işlenmişse verilecek ceza ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasıdır. Suç olarak kabul edilen ve 7 yıldan 12 yıla kadar hapis cezası verilebilen evlilik içi

tecavüzün cezai yaptırımını eşin şikâyetine bağlı tutulmuştur. (KSGM:2012) Tecavüz ve kız kaçırma olaylarında suçu işleyenin mağdurla evlenmesi halinde suçlunun cezasını indiren maddeler kaldırılmış evli-evli olmayan kadınlar arasında ayırım yapan cezai yaptırım maddelerinde değişiklik yapılmıştır. (Şener, 2011)

2.5.3.4. 2006/17 Sayılı Başbakanlık Genelgesi Çocuk ve Kadına Yinelik Şiddet Hareketleri İle Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesi İçin Alınacak Tedbirler

Son dönemlerde artan şiddet olaylarının önüne geçmek ve şiddet mağduru kadın ve çocuklara daha iyi hizmet vermek amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde "Töre ve Namus Cinayetleri ile Kadınlara ve Çocuklara yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi" amacıyla 2005 yılında bir komisyon kurulmuştur. Komisyon alınması gereken önlemler ve sorumlu kuruluşlarla ilgili Başbakanlık Genelgesi yayımlanmış, genelgeyle kadına yönelik şiddet töre/namus cinayetleri konusunda Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü koordinatör kurum olarak belirlenmiştir.(Karataş, Şener ve Otaran,2008) Genelge, kadına yönelik şiddetin önlenmesinin "devlet politikası" olarak görülmesi, çözüm için kurumlar arası işbirliğini öngörmesi ve sorumlu kuruluşlardan üçer aylık raporların hazırlanması ve uygulamaların takip edilmesi bakımından önem taşımaktadır.(Altınay ve Arat,2009)

2.5.3.5. 11.01.2007 Tarih ve 2007/6 sayılı İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesine Yönelik Tedbirlerin Koordinasyonu Konulu Genelgesi

Bu genelgeyle kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve müdahale edilmesi konusunda yapılan düzenlemelerle uygulanacak sürecin açıkça belirlenmiş olmasının yanı sıra, sorumlu kuruluşlar da belirlenmiştir. TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunu Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesinde Mevzuattaki ve Uygulamadaki Noksanlıkların Tespitine İlişkin Meclis Alt Komisyon Raporu'nda (2010); Emniyet Genel Müdürü Asayiş Daire Başkanlığı İdare Amiri Alpaslan Onaylı, bu genelgeyle

Emniyet Müdürlüğü ve Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nce imzalanan protokol sonucu, öncelikle amir sınıftan 245 eğiticinin eğitildiğini, bu eğiticiler vasıtasıyla 40 binden fazla personelin eğitildiğini belirtmiştir. Verilen eğitimle oluşturulan “aile içi şiddet kayıt formu”ndan çıkan sonuçlara baktığımızda, 2008 yılında 2007 yılına oranla aile içi şiddetle ilgili polis merkezlerine %13'lük artışın olduğunu; bu artışına ile içi şiddetin arttığı anlamına gelmediğini, var olan şiddetin gizlenemediğini ortaya koyduğunu ifade etmiştir.(<http://www.tbmm.gov.tr>,07.12.2011'de erişildi.) Şiddetle mücadelede koordinatör kurum olan Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü şiddeti önlemek, şiddetle mücadelede farkındalığı ve duyarlılığı arttırmak, toplumsal cinsiyet eşitliğini etkili şekilde uygulamak, 4320 sayılı kanunun uygulanmasını sağlamak, şiddet mağdurlarına yaklaşım, töre ve namus cinayetlerinin önlenmesi gibi konularda çeşitli kamu kurumlarıyla imzaladığı protokoller çerçevesinde; 71.000 emniyet görevlisi, 65.000 sağlık personeli, 168 aile mahkemesi hâkimi ile 158 savcı, 17.000 din görevlisi, 45.000 er ve erbaş ile 198 medya çalışanına eğitim vermiştir. (KSGM:2013)

2.5.3.6. 5393 Sayılı Yerel Yönetimler Yasası

Şiddet mağduru kadın ve çocukları korumak amacıyla 2005'te yürürlüğe giren 5393 sayılı Belediye Kanununa göre, “Büyükşehir belediyeleri ve nüfusu 50.000'i geçen belediyeler, kadın ve çocuklar için koruma evleri açar.” Koruma evlerini açmanın yasada zorunlu tutulmaması, belediyelerin koruma evleri açma konusunda isteksiz kalmalarını ortaya çıkarmaktadır. Belediyelerin konuk evlerini açmayı oy açısından bir getirisinin olmadığını düşünmeleri, konuk evlerinin belediyeler için risk taşıdığı düşüncesi, yer sıkıntısı, proje, yatırım ve bütçe yetersizliği, toplumsal-kültürel bakış açısı gibi nedenlerle konuk evleri sayısı oldukça yetersiz kalmaktadır. 2012'de kanunun 15. Maddesinde yapılan değişiklikle Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000'in üzerindeki belediyelere, kadınlar ve çocuklar için konukevleri açma zorunluluğu getirilmiştir. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü verilerine göre belediyelere bağlı sığınma evi sayısı 2013 itibarıyla 28'dir. (KSGM:2013)

2.5.3.7. 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun ve aile mahkemelerinin kurulması

Kadına yönelik şiddet olaylarının her geçen gün artması, dayak ve işkence gibi durumların sürekli olarak görsel ve yazılı basında yer alması devletin aile içi şiddet mağduru kadın ve çocukların korunması için yasal tedbirler almasını zorunlu kılmıştır. 1995 yılında düzenlenen Dördüncü Kadın Konferansı'nda kabul edilen kadına yönelik şiddetin önlenmesine yönelik Pekin eylem Platformu'nun önerileri ve anayasanın 41. Maddesinde yer alan "Devlet ailenin huzur ve refahı ile anne ve çocukların korunması için gerekli tedbirleri alır." Hükmü göz önüne alınarak 1998'de çıkarılan kanunun amacı şiddete uğrayan kadını şiddet ortamından uzaklaştırmak ve diğer tedbirleri uygulayarak aile içi şiddeti sonlandırmaktır.

2007 yılındaki 5636 sayılı kanunla yapılan değişikliğe göre bu kanun, "sadece eş ile sınırlı olmaktan çıkarılmış, aynı çatı altında yaşayan diğer bireyleri ile aynı çatı altında yaşamayan haklarında mahkemece ayrılık kararı verilen aile bireylerini; yasal olarak ayrı yaşama hakkı olan veya ayrılık nedeniyle ayrı konutlarda bulunan bireyleri ve evli olmalarına rağmen fiilen yaşayan aile bireylerini ve çocuklarını da kapsayacak şekilde genişletilmiştir.4320 sayılı kanunun uygulanmasına ilişkin 2008'de yürürlüğe giren yönetmeliğe göre aile bireylerinden birinin fiziksel, cinsel, psikolojik ve fiziksel şiddete maruz kalması durumunda şikâyet ve tedbir talebinde bulunabilirler. (KSGM:2008)

Fakat bu kanun hakkında bilgi sahibi olan ve yararlananların oranı oldukça azdır. Nedenlerine baktığımızda kadının şikayetinin ciddiye alınmayacağı veya saldırganın ceza almayacağı düşüncesi, polis, sağlık ve yargı organlarının tutumları ve kanunu yeterince uygulamamaları etkili olmaktadır. Altınay-Arat tarafından 2007 yılında yapılan araştırmaya göre ülkemiz genelinde kadınların %57'sinin, Doğu Anadolu'daki kadınların %35'inin Ailenin Korunmasına Dair Kanunu'ndan haberdar oldukları ve bu kadınların %7,5'inin bu kanundan faydalandıkları ortaya çıkmıştır. (Altınay ve Arat,2007)

Yeni Medeni Kanunun kabul edilmesiyle 2003'te kurulan Aile Mahkemeleri Kanunu, aile hukuku davalarının dışında Ailenin Korunmasına Dair Kanunun uygulanmasından doğan davalara da bakmaktadır. Bu kanunla aile içi şiddete maruz kalan eş ya da çocuklar veya diğer bireyler Aile Mahkemesine başvurabilmektedirler. Aile içi şiddeti önlemek ve eşitliğe dayalı aile modelini oluşturmak ve güçlendirmek açısından oldukça önemli olan Aile Mahkemeleri ve hâkimler kanunda belirlenen tedbirlere hükmedebilir Bu tedbirler;

- “Şiddet uygulayan kişinin, şikâyette bulunana-çocuklarına-yakınlarına ve bu kişilerin devamlı buldukları yere belli bir mesafeden öteye yaklaşmaması,
- Şiddet uygulayan kişinin, şikâyette bulunanın, hastane giderleri, danışma ücreti, sığınak giderleri, tazminat, kira, sigorta,(iştirak) nafaka(sı) gibi giderlerinin karşılaması,
- Şiddet uygulayan kişinin şikâyette bulunanı üçüncü bir kişi aracılığıyla rahatsız etmemesi,
- Şiddet uygulayan kişinin, şikâyette bulunana, onun bakmakla yükümlü olduğu kişilere, diğer yakınlarına zarar vermemesi,
- Şiddet uygulayan kişinin, ateşli silah ya da mahkemece silah olarak kabul edilen araçları satın almaması, kullanmaması,
- Şiddet uygulayan kişinin elektronik ortam üzerinden izlenmesi,
- Şiddet uygulayan kişinin, ortak konuttan uzaklaştırılması, varsa ulaşım araçlarını şikâyette bulunana devretmesi olarak sıralanabilir.” (Şener, 2011:67)

Kanunun uygulamaları ve eksikliklerine yönelik bazı uzmanların verdiği bilgiler şu şekildedir: TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunu Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesinde Mevzuattaki ve Uygulamadaki Noksanlıkların Tespitine İlişkin Meclis Alt Komisyon Raporu'nda (2010); Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu Türkiye Ofisi Toplumsal Cinsiyet Program Koordinatörü Meltem Ağduk, kanunda yer alan koruma tedbirlerinin hayata geçirilebilmesi için aile mahkemesi hâkimlerinin bazılarının şiddetin gerçekleştiğine dair belge istediğini ancak kanunun bunu şart koşmadığını belirtmiştir.

Aile mahkemesi hâkiminin şiddet uygulayan erkeği tedbir kararıyla evden uzaklaştırabildiğini fakat bunun kadını evde yoksulluğa sürükleyebildiğini, erkeğin bazı olayların evin elektrik ve suyunu kesmeleri nedeniyle bu durumun kadını daha da zor durumda bıraktığı ve buna çözüm olarak tedbir nafakasına hükmedilebileceğini ancak bu nafakanın eşten tahsil edilemediği zaman yine mağdurun kadın olduğu belirtmiş ve bunun önüne geçmek için kadına bir fondan para ödenmesi gerektiği, ardından devletin bu parayı erkekten rücu yoluyla tahsil etmesi gerektiğini açıklamıştır. Ankara 8. Asliye Mahkemesi Hâkimi Eray Karınca'nın aynı komisyona verdiği bilgilerde, tedbir kararının etkili yazılması gerektiği ve karara aykırı hareket edildiğinde hürriyeti bağlayıcı cezanın geleceğinin vurgulanması gerektiği belirtilerek bu şekilde yazılan mahkeme kararının daha etkili olacağı ifade edilmiştir. İspanya'da uygulanan ve şiddet uygulayan bireyin mağdura yaklaştığında polise haber veren elektronik bileklik uygulamasının sabıkası çok olanlara uygulanabileceği fakat esas etkili olacak yöntemin verilen hürriyeti bağlayıcı cezanın para cezasına çevrilmesinin önüne geçmek olduğu vurgulanmıştır. Karınca'nın sunmuş olduğu değişiklik önerilerine göre, 4320 sayılı kanunun 1. Maddesine “Koruma kararı verilmesi için belge şartı aranmaz” ibaresi eklenmeli, kanunun şiddete uğrama riski altında olduğu düşünülen kadını da koruması gerekir. (<http://www.tbmm.gov.tr>. 07.12.2011'de erişildi.)

Mesai saatleri dışında ve hafta sonları aile mahkemesi çalışmadığı için şiddet mağduru kadını korumak için cumhuriyet savcılarının inisiyatif kullanma yetkisi verilmelidir. 6 ay olarak belirlenen tedbir kararının “bir kerede altı ayı geçemez.” Şeklinde düzenlenerek bu karar tekrar uygulanabilmelidir. Şiddete uğrayan kadınların sadece %6'sının mahkemeye başvurduğu, bunun bir nedeninin de aç kalırım, açıkta kalırım korkusu olduğu ve bu korkunu önüne geçerek için nafaka ve evin giderleri konusunda kadının daha fazla mağdur olmaması için devletin kadına giderlerini karşılaması için belli bir para ödeyebileceği, daha sonra bu paranın kusurlu eşten rücu edebileceğini belirtmiştir. (<http://www.tbmm.gov.tr>. 07.12.2011'de erişildi.)

İnsan Hakları İzleme Örgütü'nün Ankara, İstanbul, Trabzon, İzmir, Van ve Diyarbakır illerinde Haziran, Temmuz ve Kasım 2010 tarihlerinde yürüttükleri araştırmalara, 2010 yılı boyunca yaptıkları görüşmelere ve şiddet görmüş ve devlete

sıgınmış 21 kadınla yaptıkları görüşmeler ve inceledikleri 19 aile içi şiddet dosyasından ortaya çıkan sonuçlarına göre; 4320 sayılı kanunun kolluk görevleri, hâkim ve savcılarının görevlerini ihmal etmeleri nedeniyle yetersiz kaldığını ortaya koymuştur. Nedenlerine baktığımızda kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddet olaylarında konuyla ilgili olanların yeterince uzman olmaması ve isteksiz olmaları gösterilmektedir. Özellikle polise başvuran kadınların geri çevrilme riskiyle karşılaşmakta ve koruma kanunu emirlerinin uygulanması oldukça eksik kalmaktadır. Bazı kadınların koruma kararının alınmasından sonra kararın tebliğ edildiği kişiler tarafından öldürüldüğü görülmektedir. Polis ve aile mahkemelerinin ihtiyaç duyulan özel alana sahip olmaları ve yasanın kapsamının farklı yorumlanması kadınları daha da mağdur ettiği belirtilmiştir. Aynı araştırmanın sonuçlarına göre koruma talebiyle polise başvuran kadınların polis, savcı ve hâkimler tarafından şiddet koşullarına geri gönderildiği, barışmaya zorlandığı, tıbbi rapor talep ettikleri ya da süreci ciddi biçimde geciktirdikleri belirtilmiştir. Kolluk güçlerinin çoğu zaman aile birliğinin korunmasına öncelik verdiği, cezai soruşturmalar başlatmak ve koruma kararı çıkartmalarına yardımcı olmak yerine şiddet mağduru kadınların eşleriyle barıştırılmaya zorlandığı açıklanmıştır. (<http://www.hrw.org>. 31.03.2013'te erişildi.)

Aile mahkemelerine erişimin sınırlı olması, hâkimlerin koruma kararı çıkartmasındaki isteksizlikleri ve sürecin uzaması, bunların 9-5 mesai saatleri arasında çalışmaları ve bu saatler dışında meydana gelen olaylarda yasalarda belirtildiği halde çoğu zaman nöbetçi hâkimin bulunmaması, nafaka ödemelerindeki takiplerin yetersiz kalması ve özellikle güneydoğudaki şiddet mağduru kadınların mahkemelerde dil engeliyle karşılaşmaları raporda belirtilen diğer eksikliklerdir. (<http://www.hrw.org>. 31.03.2013'te erişildi.)

2.5.3.8. Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesiyle İlgili Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi)

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından 7 Nisan 2011 tarihinde Strazburg'ta onaylanan ve 11 Mayıs 2011 tarihinde İstanbul'da ülkelerin imzasına

açılan ve Türkiye'nin de aralarında bulunduğu 17 ülke tarafından imzalan "Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi" (İstanbul Sözleşmesi) ülkemiz tarafından 24 Kasım 2011'de onaylanmış; 8 Mart 2012 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu sözleşme, kadına yönelik şiddetin önlenmesine yönelik devlete önemli yükümlülükler getirmektedir.

Türkiye'nin hazırlığına öncülük ettiği 11 Mayıs 2011'de 13 ülkenin İstanbul'da imzaladığı ve parlamentosunda ilk olarak Türkiye'nin geçirdiği sözleşmeye göre; her türlü şiddet vakalarına dair ayrıntılı istatistikî veriler toplanacak. Kadın erkek eşitliği, her türlü şiddetle mücadele konusu resmi eğitim ve öğretim müfredatlarına yerleştirilecek. Şiddet faillerinin daha fazla şiddet eyleminde bulunmalarını önlemek üzere failleri eğitmeyi hedefleyen programlar oluşturulacak. Mağdurlara, özellikle de kadınlara ve çocuklarına güvenli konaklama sağlayan kolayca ulaşılabilir sığınaklar hazırlanması için gerekli tedbirler alınacak. Şiddete uğrayanlara danışmanlık hizmeti vermek için ülke çapında 24 saat kesintisiz, ücretsiz telefon destek hattı kurulacak. Mağdurlara yönelik tıbbi ve adli muayene, travma desteği ve danışmanlık sağlamak üzere, tecavüz, kriz veya cinsel şiddet yönlendirme merkezleri kurulacak. Şiddet eylemlerinin gerçekleşmesine tanık olanların yetkili makamlara ihbarı teşvik edilecek. Şiddet mağdurlarına yeterli hukuksal başvuru yolları sağlanacak. Şiddete uğrayanlar için tazminat ödenmesi sağlanacak. Taraf devletler, kültür, örf ve adet, din, gelenek veya sözde namusu, şiddet eylemlerinin bir gerekçesi olarak kabul edemeyecek. Bütün şiddet biçimlerine karşı sorumlu emniyet güçleri, mağdurlara yeterli ve acil koruma verecek. Şiddet suçları mağdurun şikâyetine ve ifadesine bağlı olmayacak. Mağdur şikâyetini geri çekse de soruşturma ve kovuşturma sürecektir. Bir yetişkin veya çocuğu evliliğe zorlamak suç olacak. Zorla gerçekleştirilen evliliklerin mağdura aşırı ve mali idari yük olmaksızın feshi, iptali ve sonlandırılması sağlanacaktır. (Zaman Gazetesi, 26 Kasım 2011)

2.5.3.9. 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun

Kadına yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla önleyici, koruyucu tedbirlere ihtiyaç duyulmuş ve bunların ilki 1998'de çıkarılan 4320 sayılı Ailenin Korunması Hakkında Kanun olmuştur. Kadına yönelik aile içi şiddetin önlenmesi için çeşitli tedbirler öngören bu kanunun uygulanmasında bazı sorunlarla karşılaşılması ve son dönemde artan şiddet olayları devleti ve sivil toplum kuruluşlarını harekete geçirerek yeni bir kanunun çıkarılmasını sağlamıştır. 8 Mart 2012 tarihinde çıkarılan 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun 20 Mart 2012 tarihinde resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Mülki, adli ve kolluk kuvvetlerine geniş yetkiler tanıyan söz konusu kanunun amacı, şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların ve aile bireylerinin şiddete karşı korunması ve şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlerin belirlenmesiyle kısa sürede etkin korumayı sağlamaktır.

Kanun kapsamında; korunan kişilerle ilgili kendisine ve gerekiyorsa beraberindeki çocuklara, bulunduğu yere veya başka bir yerde uygun barınma imkânının sağlanması, geçici maddi yardımın yapılması, psikolojik, hukuki, sosyal ve mesleki bakımdan rehberlik ve danışmanlık hizmetlerinin verilmesi, hayati tehlikesinin bulunması durumunda ilgilinin talebi üzerine resen veya geçici koruma altına alınması sağlanacak. Hâkim korunan kişilerle ilgili iş yerinin değiştirilmesi, kişinin evli olması halinde yerleşim yerinin değiştirilmesi, korunan kişinin talebi üzerine tapu kütüğüne aile konutu şerhi konulmasına hükmedebilecek. Hayati tehlikesi bulunan kişinin Tanık Koruma Kanunu hükümlerine göre kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerini değiştirebilecek.

6284 sayılı kanuna göre; hakkında şikâyet olan kişi silah bulundurması zorunlu olan kamu görevlisi de olsa silah taşıyamayacak. Şiddet uygulayan kişinin müşterek konuttan uzaklaştırılması ve müşterek konutun korunan kişiye tahsis edilmesi, bu kişilerin korunan kişilerin buldukları konuta, okula ve iş yerleri ile çocuklarına yaklaşmamasına karar verilebilecek. Şiddet uygulayan ve ailenin geçimine sağlayan

kişiyeye hâkim mağdurun yaşam düzeyini göz önünde bulundurarak tedbir nafakasına hükmedebilecek. Tedbir kararını hâkim şiddetin uygulandığı hususunda delil veya belge aramaksızın verebilecek. Tedbir kararlarının takibi, teknik araç ve yöntemler kullanılarak yapılabilecek. Teknik takip, şiddet uygulayan veya uygulama ihtimali bulunan kişiyeye yönelik elektronik kelepçe veya bileklik, telefon görünümlü mobil cihazlarla yapılabilecek. Tedbir kararlarının gereklerine aykırı hareket edilmesi halinde hâkim kararıyla 3 günden 10 güne kadar zorlama hapsine tabi tutulacak. Tedbir kararının aykırılığına karşı her ayrı tekrarda zorlama hapsinin süresi 15 günden 30 güne kadar çıkarılabilecek. Ancak zorlama hapsinin süresi 6 ayı geçemez. (KSGM:2013)

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bu kanunun 14. Maddesi gereğince, şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkili bir şekilde uygulanmasını sağlamak amacıyla kısa adı ŞÖNİM olan Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri'ni kurmuştur. Kurulan bu merkezlerde şiddete uğramış ya da uğrama riski bulunan kadınlara, danışmanlık, maddi yardım, hukuki destek, psiko-sosyal, tıbbi destek, barınma hizmeti, yönlendirme ve rehberlik, kreş, eğitim-öğretim ve istihdama yönelik alanlarında destek hizmetleri verilmektedir. Bu merkezler 7/24 esasına göre çalışmaktadır. Kadınların psikolojik, hukuki, ekonomik ve sosyal yönden güçlendirmeyi amaçlayan bu merkezler 14 pilot ilde hizmete açılmıştır. ŞÖNİM'lerin ilk kabul birimleri, barınma ihtiyacı olan şiddet mağduru kadınların ilk gözlemlerinin yapıldığı, psikolojik, ekonomik ve sosyal durumlarının incelenerek ilk kabullerinin yapıldığı ve iki haftaya kadar kalabilecekleri birimlerdir. Bu incelemelerin ardından şiddet mağduru kadının durumuna göre gerekli görülmesi halinde şiddet mağdurları kadınlar bu merkezler aracılığıyla kadın konuk evlerine yönlendirilirler. (KSGM:2013)

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın verilerine göre, Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kapsamında, verilen tedbir kararlarına göre 4048 kadın koruma altına alınmış, mahkeme kararıyla 29 bin erkek için evden uzaklaştırılmıştır. (Zaman gazetesi, 5 Aralık 2012) 2012 Mart ayı istatistiklerine göre Türkiye genelinde, şiddet gördüğü gerekçesiyle 8 bin 908 kadına polis koruması verilmiştir. Bu korumada 2 bin 315 kişiyle Adana birinci sırada yer alırken 1 bin 372 ile İzmir ikinci, 1 bin 350 ile Kayseri üçüncü sırada yer almaktadır. Yine Ailenin

Korunması ve Kadına Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kapsamında 64 bin 136 önleyici tedbir kararı alınmıştır. Ancak polis tarafından koruma altına alınan bazı kadınların karar sürerken eşleriyle barışıp kocalarına dönerek tekrar şiddet gördüğü bazıların ise öldürüldüğü görülmektedir. İzmir’de Mart ayındaki cinayette 27 yaşındaki Gamze Nur Özcan, mahkeme tarafından 2 ay önce koruma kararı verilmesine rağmen kayın validesi tarafından; Konya’da da Emel Sayın koruma kararı devam ederken barıştığı erkek arkadaşı tarafından öldürülmüştür. İzmir’de koruma altında bulunan 1 bin 372 kadından 500’ünün kocasına döndüğü, yüzde 90’ının yine şiddet görerek polise başvurduğu belirtilmiştir. (Zaman Gazetesi, 28 Nisan 2013)

Bu kanunla şiddete uğrayan kadınları, ekonomik yönden de koruma altına almak amacıyla dayak yiyen kadınlara, günlük ücret ödenmesi de öngörüldü. Ödenecek tutar ise aylık asgari ücrete karşılık gelmekte. Kanunla şiddet gören aile bireylerine devlet tarafından geçici olarak yardım yapılması da hüküm altına alındı. Buna göre, şiddet gören 16 yaşından büyük aile bireylerine, günlük ödeme yapılacak. Yapılacak ödeme tutarı ise, asgari ücretin 30’a bölünmesi sonucu bulunacak. Şiddet gören aile bireylerine yapılacak ödemeler, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’nın bütçesinden karşılanacak. Mağdurlara her yıl bu kapsamda yapılacak ödemeler için bakanlık bütçesine ödenek konulacak. Dayak yiyen kadınlara yapılacak ödemeler, daha sonra ise şiddet uygulayan bireyden tahsil edilecek. Ayrıca, sosyal güvencesiz kadınlar için de sağlık harcamaları da devlet tarafından karşılanacak. Tasarıda yer alan hükümlere göre, kadınların yanı sıra çocuklar da tüm sağlık kuruluşlarından ücretsiz olarak yararlanabilecek. Ayrıca, bu kapsamdaki kişiler katkı payı da ödemeyecek. Mahkemenin şiddet gören aile bireylerine nafaka ödenmesine ilişkin karar verilmesi halinde, nafaka tutarı her ay devlet tarafından kişinin maaşından kesilecektir. (KSGM:2013)

Kanunun taslakta “ Kadın ve Aile Bireylerinin Şiddetten Korunmasına Dair Kanun Tasarısı” iken adının “Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun” şeklinde değiştirilmesi, yani kadını güçlendirmekten çok ailenin güçlendirilmesine yönelik olması, yasanın uygulanmasında tedbir kararının ilk defa için en çok 6 ay için verilmesi ancak şiddet veya şiddet uygulama tehlikesinin

devam etmesi durumunda süresiz tedbir kararının verilmesinin tasarıda aynı şekilde yer almaması, taslakta kadının birey olarak tarif edilirken tasarıda bunun kişi olarak değiştirilerek kadının birey olmaktan çıkarılarak ailenin bir kişisi olarak görülmesi, yasada“yakın ilişki içinde yaşayan” ifadesinin yer alması evlilik ya da nişanlılık durumu olmayanlar kadınları koruma altına almaması bazı sivil toplum kuruluşlarının yasaya yönelik eleştirileridir.

2.5.3.10. Elektronik kelepçe sistemi

Yapılan tüm yasal düzenlemelere ve alınan tedbirlere rağmen şiddetin önüne geçilememesi üzerine Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı kadına şiddeti önlemek amacıyla sinyalizasyon sistemini hayata geçirmek için çalışmalar yapmaktadır. Mahkeme kararına uymayan bir kocanın kadına yaklaşmasını önlemek amacıyla sinyalizasyon sistemini devreye sokacaklarını anlatan Bakan Şahin:

"Bilgi ve teknoloji sayesinde sinyalizasyon sistemi ile mahkeme kararına uymayan bir erkek varsa, hızlı bir şekilde kolluk kuvvetinin ulaşabileceği bir sistemi hayata geçiriyoruz. Kadını eve hapsedmeyecek, yolda giderken de nerede olduğunu gösterecek, sinyale bastığı zaman nerede olduğunu haber verecek bir sistemi hayata geçiriyoruz." demiştir.

Kadına yönelik şiddeti önlemeye yönelik alınacak tedbirler konusunda çalışmalar tamamlayan Adalet Bakanlığı'na bağlı Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü yetkilileri, Avrupa'da birçok ülkeyi gezerek bu ülkelerde kadına şiddeti önlemeye yönelik uygulamaları incelemiş, inceleme sonrası hazırlanan raporlar sonucunda birçok ülkeye örnek olarak uygulanan Avusturya modeli üzerinde durulmuştur. Avusturya'daki uygulamada elektronik kelepçe ile izlenen koca, kendisine yasaklanan bölgeye girdiği takdirde hemen tespit edilmekte ve anında harekete geçen polis, kocayı etkisiz hale getirmektedir. Ayrıca her türlü ihtimale karşın şiddet gören kadına da boynuna asılan kolye biçiminde sinyal cihazları verilmektedir. Kadın, şiddet gördüğü anda bu sinyal cihazına basarak polisten yardım isteyebiliyor polis de duruma anında müdahale ederek şiddeti engelliyebilmektedir.

Amerika ve Avrupa başta olmak üzere, dünyanın birçok ülkesinde suçluların takibinde 'elektronik kelepçe' sistemi kullanılmaktadır. Sistemle yaklaşık 120 bin kişi izlenmektedir. El veya ayak bileğine takılan kelepçe, zanlının mağdura yaklaşması durumunda sinyal vermektedir. Bileklikteki özel sistem, bu aşamada devreye girerek zanlının yaklaşmasına engel olmaya çalışmaktadır. Mesafe aşıldığında ise güvenlik güçleri devreye girmektedir. Başlarda Meksika ve Florida'da uygulanan bu sistem, İngiltere'den sonra Avrupa'da da yayılmıştır. Bugün, çoğunlukla İsveç ve Hollanda'da olmak üzere İspanya, Belçika, Almanya ve Fransa da kadına yönelik şiddet olaylarında bu sistemden yararlanmaktadır. Son olarak Kanada, Avustralya ile Singapur da elektronik kelepçe uygulamasına geçme çalışmalarını başlatan ülkelerdir. (<http://www.zaman.com.tr>,14.12.2011'de erişildi.)

Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Araştırma Merkezi Müdürlüğü'nün Avrupa'da bazı ülkelerde kullanılıp başarılı olan kelepçe yöntemiyle ilgili yaptığı araştırma sonucunda kadına karşı şiddette 'elektronik kelepçe' uygulamasının caydırıcı olabileceği belirtilen raporda, uygulamayı hayata geçiren İspanya'da yılda yaşanan 6 ölümlü vakanın 4'e düştüğüne dikkat çekmiştir. Elektronik kelepçenin Batılı ülkelerde yaygın bir yöntem olduğu vurgulandığı ve suçluların elektronik takibinin, ceza yargılaması sürecinde dava öncesinde ya da sırasında, uygulanan bir emniyet tedbiri olduğunun belirtildiği raporda şöyle denilmiştir: "Her ne kadar kısıtlama kararları sonrası, yaşanan saldırı hatta cinayet vakalarını tamamen ortadan kaldırmasa da elektronik takibin, mağdurun psikolojik bakımdan rahatlaması, kısıtlama emrinin kuvvetlenmesi ve saldırganın caydırılmasına katkıda bulunması adına faydalı sonuçlar doğuracağı öngörülmektedir."(<http://www.zaman.com.tr>,14.12.2011'de erişildi.) Bu amaçla ülkemizde de Ekim 2012'de mağdura yönelik destek sistemleri kapsamında emniyet genel müdürlüğünün yetki alanında yoğun göç alan ve bu sistemle ilgili alt yapısı güçlü olan Adana ve Bursa illerinde pilot uygulama başlatılmıştır. İç İşlerini Bakanlığı'nın 2013'ün ilk 6 aylık verilerine göre 6284 sayılı kanun kapsamında Adana ve Bursa'da 68 kişiye verilen güvenlik butonu verilmiştir. (<http://yasam.bugun.com.tr>, 17.02.2014'te erişildi)

2.5.3.11. Avrupa Birliği İlerleme Raporları

Avrupa Komisyonu'nun 2006 Türkiye İlerleme Raporunda kadına şiddetle mücadelede yasal düzenlemeler olumlu görülmekte beraber uygulamada sorunların olduğu belirtilmiştir. Örneğin mahkeme kararlarındaki farklılıklara dikkat çekilmiş, çıkarılan yeni ceza kanuna göre töre suçları ağırlaştırılmış müebbet cezaya hükmedilmesine rağmen bazı olaylarda bazı mahkemelerin buna uyduğu bazıları'nın ise daha hafif cezalar verdiği açıklanmıştır. Raporla kadın cinayetleri ve intiharlarla ilgili yeterli ve güvenilir verilerin olmadığı, sığınma evleri sayısının arttırılması gerektiği ifade edilmiştir. Söz konusu raporların etkisiyle Çocuk ve Kadınlara Yönelik Şiddet Hareketiyle Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesi için Alınacak Tedbirler Hakkında 2006/17 Sayılı Başbakanlık Genelgesi ve Ailenin Korunmasına Dair Kanunun Uygulanması Hakkında Adalet Bakanlığı'nın 2006/35 Sayılı Genelgesi çıkarılmıştır.

Komisyonun 2007 raporunda 5636 sayılı Belediyeler Kanunu ve 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanunu'ndaki iyileştirmelere vurgu yapılmış, sığınma evleri sayısındaki artış olumlu görülmüştür. Raporla bu iyileştirme ve olumlu gelişmelere rağmen aile içi şiddet, zorla evlilik ve töre cinayetlerinin yaygın olduğu bunlara ilişkin verilerde sorunların devam ettiği, talebi karşılamayan sığınma evlerinin arttırılması ve hizmetlerin geliştirilmesi, hâkim, savcı ve kolluk kuvvetlerinin hizmetlerinin hızlandırılması gerektiği ifade edilmiştir.

2009 İlerleme Raporu'nda, Ailenin Korunmasına Dair Kanun'a göre şiddet tehdidi ile karşılaştıran kadınlar lehine koruma kararı çıkarılmasının uzun zaman aldığının, bu durumun da kadınların daha fazla mağdur olmasına neden olduğunun belirtilmiştir. Yine 2009 Raporu'nda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin 09/06/2009 tarihli (AİHM) Opuz / Türkiye davasına ilişkin kararda Türkiye, aile içi şiddeti engelleyemediği ve kadına karşı ayrımcılığı ortadan kaldırmak için gerekli önlemleri hayata geçirmedeği gerekçesiyle suçlu bulunmuştur. Kararın temel gerekçesini, Türkiye Devleti'nin şiddet mağduru kadınları korumak için gerekli önlemleri almaması ve yasaların uygulanmasındaki eksiklikler oluşturmaktadır.

Karar kapsamında AİHS'nin yaşam hakkı, işkence ve kötü muamele yasağı ve ayrımcılık yasağı konusundaki maddelerinin ihlal edildiğini belirterek; Sözleşme'nin "hakkaniyete uygun tatmin" başlıklı 41. Maddesi uyarınca başvuru sahibine 30.000 Avro maddi ve manevi tazminat ile 6500 Avro masraf ve gider tutarının ödenmesine karar verilmiştir. Kararda yasal dayanak olarak; CEDAW, CEDAW Komitesi'nin İhtiyari Protokol kapsamında verdiği kararlar, 1993 Bildirgesi, BM İnsan Hakları Komisyonu Kadınlara Karşı Şiddet Özel Raportörünün Ocak 2006 tarihli raporu, Avrupa Konseyi'nin 5 sayılı Tavsiye Kararı ve İnter Amerikan İnsan Hakları Mahkemesi ve Komisyonu'nun özel kişilerin eylemleri dolayısıyla devleti şiddeti önlemekte gerekli özeni göstermemekle sorumlu tutan kararlarına atıfta bulunulmuştur.(Şener,2011)

BÖLÜM III

3. Kadın Sığınma Evleri

Kadına yönelik şiddetin önlenmesinde önemli bir etkiye sahip olan kadın sığınma evleri, şiddete uğrayan kadınların varsa çocuklarıyla birlikte geçici süre ihtiyaçlarının karşılanmasına psiko-sosyal, hukuki ve ekonomik sorunlarının çözümüne yardım sağlayan mekânlardır. Şiddet mağduru kadınların çocuklarıyla birlikte kendilerini güvende hissedebilecekleri ve adresleri gizli tutulan sığınma evleri öncelikle kadınları ve çocukları şiddet ortamından uzaklaştırmayı kadınlara özgüvenlerini geliştirerek kendi hayatları üzerinde bağımsız karar vermeyi hedefler. Psikolojik, hukuki destek, danışmanlık ve ekonomik yardım gibi hizmetlerin verildiği sığınma evleri kadınları yeni hayatlarına hazırlar. Kadınlar için şiddetin reddedilmesi ve özgürleşmenin sağlanmasını ifade eden sığınma evleri bu süreçte kadınların yaşantılarını gözden geçirerek kendi gelecekleri hakkında karar vermelerini amaçlar. Stella Ovadia sığınakları “kadınların düzene karşı direnme odakları” olarak tanımlar.

Kadın Konuk Evi “olarak da tanımlanabilen kadın sığınma evleri tanımı bazı kadın dernekleri tarafından kabul edilmemekte, yerine erkek şiddetinin politik olduğunu vurgulayan “sığınak” kavramını kullanılmaktadır. Bu derneklere göre yukarıdaki tanımlar;

“kadına yönelik şiddeti toplumsal bir sorun olmaktan çıkarmakta kadını korunması gereken bir nesne, kadına yönelik şiddeti ise kadını değişmeden aile içindeki geleneksel rolüne zorlamaktadır. Fakat sığınaklar kadının sadece can güvenliğini sağlayan ve kadını erkek şiddetinden uzaklaştıran yerler olmayıp şiddetsiz bir hayatın olduğunu keşfeden mekânlardır.” (Ekal ve Taylı,2012:63)

Erkek şiddeti konusunda farkındalık yaratmayı hedefleyen ve politik işlev gören sığınaklar toplumsal cinsiyet eşitsizliğine karşı çıkan kadına yönelik şiddeti toplumsal sorun olarak gören, şiddetle mücadele duyarlılığına sahip bir anlayış sonucunda doğmuştur. Sığınakların varlığı şiddetin kabul edilemez olduğunun ifadesidir.

Ekonomik, kültürel ve toplumsal yapılanmaların ve geleneklerin kadını baskı altında tutması ve ikinci cins olarak görmesi şiddet mağduru kadınların şiddet yaşamalarına rağmen ilişkilerini sürdürmek zorunda kalmalarına neden olmuştur. Bu nedenle sığınaklar kadınların haklarını öğrenebilmelerini, baskı ve kısıtlamalardan kurtulup özgür bireyler olmalarını ve kadın dayanışmasının sağlayacağı özgüveni kazanmalarını sağlar. Sığınma evlerinin kadınları şiddet ortamından uzaklaştırmaları ve ihtiyaç duydukları hizmetleri karşılamaları önemlidir. Sığınma evlerinde kadınlar psikolojik, hukuki, adli, tıbbi ve ekonomik yardım gibi konularda destek görürler. Sığınakların istismar edilmiş kadın ve çocuklara sunduğu en önemli imkân güçlendirmedir. Kadınlar ve çocuklar sığınaklarda aldıkları desteklerle yaşadığı şiddetle başa çıkmayı ya da şiddeti sonlandırmayı öğrenir, kazandıkları özgüven sayesinde de kendilerinin belirlediği yeni bir hayatın temellerini atarlar. Dolayısıyla sığınaklar sadece geçici barınma sağlayan güvenli bir yerler olmayıp kadınların tüm potansiyellerini harekete geçiren hizmet sunum alanlarıdır. Opdebeeck'e göre sığınakların temel işlevleri şunlardır:

- “Sığınaklar kadını şiddet ilişkisinden ve şiddeti yaşatandan uzaklaştırmakta, şiddetin olduğu ortamdan uzaklaştırmaktadır.
- Uğradığı şiddeti ifadelendirebilen, mağduriyetini gizlemekten vazgeçebilen kadınlara hizmet vermektir.
- Sığınaklar kadına kendisi ile benzer yaşantıları olan kadınlarla tanışma, karşılaşma olanağı vermektir.” (Şahinoğlu,1998: 85)

3.1. Sığınak Modelleri

Şiddete uğrayan kadınların başvurabilecekleri sığınma evleri pek çok ülkede bulunmaktadır. Bunların işleyişleri ülkelere göre farklılık göstermektedir.

3.1.1. Otonom sığınaklar

Bağımsız kadın kuruluşları tarafından kurulan ve feminist ilkelere çerçevesinde hiyerarşi içermeyen, otorite karşıtı, eşitlikçi ve katılımcı sığınaklardır. Özerkliği savunan, işleyiş ve politikalarında dışarıdan müdahalelere karşı olan bu oluşumlar kendi iç politika ve anlayışlarına karışılmaması şartıyla finansal yardımlara ulaşmaya ve hizmetlerini sürdürmeye çalışırlar. Bu sığınakların merkezi, yerel ya da özel kamu kurum ve kuruluşlarıyla organik bağları yoktur. ABD ve Batı Avrupa ülkelerinde görülen bu sığınaklar ülkemizden de örnek Mor Çatı'dır (Şahinoğlu,1998)

3.1.2. Yarı otonom sığınaklar

Merkezi ya da yerel yönetimler tarafından maddi olarak desteklenen ancak işleyişlerinde bağımsız olan sığınaklardır. Sığınağın işleyişi, örgütlenmesi, politikası ve hizmetlerin niteliği gibi konularda dışarıdan müdahalelere karşıdırlar. Bu yüzden bu sığınak modelleri bağlı buldukları kurumlarla herhangi bir sorun yaşandığında kapanma riskiyle karşılaşabilmekteler. Ayrıca yerel yönetimlerin değişmesine bağlı olarak ortaya çıkan politika değişiklikleri de kapanmalarını etkilemektedir. (Öztürk,2010)

3.1.3. Belediyelere bağlı sığınaklar

Belediyelerin kendi imkânları aracılığıyla şiddet mağduru kadınlara açtığı sığınaklardır.

3.1.4. Devlete Bağlı Sığınaklar

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından açılan ve her yönüyle devlete bağlı olan sığınaklardır.

3.2. Sığınma Evlerinin Ortaya Çıkışı

Toplumsal cinsiyet ideolojisinin baskısına çeşitli şekillerde maruz kalmış ve bununla mücadele etmek için gerekli olan koşulları kendisi ve çocukları için sağlayamayan kadınların geçici bir süre için barındıkları alanlar olan sığınma evleri, ikinci dalga feminizmin bir ürünü olarak şiddet mağduru kadınların maruz kaldıkları şiddetle mücadelede devletin ve kurumsal yapıların işlevsiz veya tepkisiz kalması sonucunda doğmuştur. Bu anlamda “sığınak” kavramsal olarak toplumsal cinsiyet eşitsizliklerine karşı çıkan ve kadına yönelik şiddeti kamusal bir sorun olarak gören anlayış tarafından geliştirilmiştir.(Tüzel ve Gelegen,2010) Sığınma evlerinin ortaya çıkış nedeni sığınak kurultaylarının sonuç bildirgelerinde şu şekilde açıklanmaktadır: “Amacımız erkeklerin egemenliğinin her an şiddete dönüşebildiği ve kadınların dayağı kabullenmeye zorlandığı bu toplumda, dövülen kadınların yalnız olmadığını göstermek, direnmesine yardımcı olmak, dayak sorununun birimizin değil hepimizin sorunu olduğunu ortaya koymaktır.”(Ekal ve Taylı,2012:6)

Kadın hareketinin etkisiyle kadına yönelik şiddetin özel olmaktan çıkıp toplumsal alanda görülmesi ve uluslararası düzeyde önem kazanması bazı çözüm arayışlarına gidilmesini de beraberinde getirmiştir. Şiddet gören kadın ve çocukların sorunlarına çözüm bulma arayışı 1960’lı yıllarda gelişen komünal yaşam biçimiyle kadınların sorunlarına kalıcı çözüm getirmek ve barınak sağlayarak destek olmak şeklinde başlamıştır.(Mor Çatı,1998) Yerel otoritelerin şiddet mağduru kadınların sorunlarına duyarsız kalması sonucu Erin Pizzey 1971 yılında İngiltere’de Chiswick Kadın Dayanışma Merkezi’ni kurmuştur. Merkez aynı durumu yaşayan kadınların yalnızlıktan kurtulabilecekleri ve tartışabilecekleri bir yer olmuştur. Bu merkezin açılmasıyla şiddetin kamusal alanda konuşulması dünyanın yeni bir kurumsal hizmetle tanışmasını sağlamıştır. 1975 yılına gelindiğinde bazı gönüllü kadın kuruluşlarının bir araya gelmesiyle “Women’s Aid” (Ulusal Kadınlara Yardım Federasyonu) kurulmuştur. Federasyonun amacı şiddet mağduru kadın ve çocuklara geçici sığınma sağlamak ve aile içinde uygulanan şiddetin boyutlarını kamuoyuna açıklamaktır.(Yıldırım,1998)

İngiltere'den sonra ikinci sığınak Amerika'da açılmış ve kısa sürede sığınaklar çeşitli ülkelerde açılmaya başlanmıştır. Almanya'da ilk sığınak Berlin Kadın Evi 1974'te açılmış, 1994 yılına gelindiğinde 10 otonom kadın evi, kilise tarafından yönetilen 130 kadın evi, belediye vb resmi ve yarı resmi kuruluşlarca yönetilen 260 kadın sığınma evi bulunmaktadır. Fransa'da Flora Tristan sığınağı 1976 yılında açılmış, Norveç'te ilk kadın evi 1977'de, İsviçre'de ilk sığınak ve danışma merkezi 1977'de İsveç'te Stockholm'de 1979'da Danışma Merkezi ve Kadın evi' olarak adlandırılan sığınak bir grup gönüllü kadın tarafından kurulmuştur. 1986 verilerine göre Amerika'da 700'ün üzerinde çeşitli modellerde kadın sığınağı vardır.(Öztürk:2010) 1990'da Berlin Duvarı'nın yıkılması sonucu Doğu ve Orta Avrupa ülkelerinde meydana gelen toplumsal değişime bağlı olarak kadına yönelik şiddetin gündeme gelmesi Rusya, Çekoslovakya, Romanya Polonya, Macaristan gibi pek çok ülkede şiddete uğrayan kadınların başvurabileceği danışma merkezleri, kadın büroları, yardım hatları ve sığınakların açılmasını sağlamıştır. (Yıldırım,1998)

3.3. Sığınma Evlerinin Avrupa'daki ve Türkiye'deki Mevcut Durumları

Avrupa Parlamentosu'nun 1986'da aldığı "Her 10 bin kadın ve çocuk için sığınma evinin açılması" ve 1998'de Avrupa Konseyi'nin nüfusu 7500'ü geçen tüm yerleşim birimlerinde sığınma evinin açılması kararlarına rağmen hem ülkemizde hem de Avrupa'da sığınma evlerinin oldukça az ve yetersiz olduğu görülmektedir. Avrupa Şiddete Karşı Kadınlar Ağı(WAVE)nın 2012 raporuna göre; 824 milyon nüfuslu 46 Avrupa ülkesinde 82.472 sığınma evine ihtiyaç duyulmakta ve bunun yaklaşık 52.525'i eksik(%64).Macaristan, Letonya, Litvanya gibi ülkelerde sığınma evi olmadığından ihtiyaç %100'dür. Fransa, Türkiye, İtalya, Yunanistan, Finlandiya, Çek Cumhuriyeti, Polonya gibi ülkelerde %66-99, Portekiz, Estonya, Belçika, Romanya 'da %41-69, İspanya, Hollanda, Avusturya İngiltere, Almanya, Danimarka ve İsveç'te ise bu oranlar %2-37 arasındadır. Barınak sayıları ve ihtiyaç duyulan sayıya göre İzlanda, Malta, Lüksemburg, Norveç ve Slovenya'nın Avrupa Çalışma Grubu Öneriler Konseyini kriterlerine sahip olduğu belirtilmiştir.

Bazı Avrupa ülkelerindeki mevcut duruma baktığımızda; 2 kadın sığınma evinin bulunduğu Finlandiya'da 16 barınak mevcut olup 515 barınağa daha ihtiyaç vardır. 3 sığınma evinde 61 barınağın olduğu Malta'da barınak sayısı yeterli ancak 40 sığınma evine ihtiyaç vardır. Norveç'te 484 barınağa ihtiyaç duyulurken ülkede 815 barınaklı 46 sığınma evi bulunmaktadır. Avusturya'da kullanılabilir 30 sığınma evi ve 759 barınak vardır ve ülkede eksik olan barınak sayısı 78. Almanya'da 6812 kişinin barındırıldığı 345 sığınma evi bulunmakta 8200 sığınma evine ihtiyaç vardır. (www.wave-network.org, 05.07.2013'te erişildi.)

Sığınma evleri; devlet kurumları, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları tarafından veya bu kurum ve kuruluşların işbirliğiyle açılır ve işletilir. Ülkemizde kadın sığınma evlerinin çoğu Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından açılıp işletilmektedir. Daha önceki 5393 sayılı yerel yönetimler yasasında nüfusu 50.000'i geçen belediyelere sığınma evi açma yükümlülüğü getirilmişken 2012'deki 6360 sayılı kanun değişikliğiyle nüfusu 100.000'den fazla olan belediyelere sığınma evi açma zorunluluğu getirilmiştir. Ayrıca İl özel idareleri ve sivil toplum kuruluşları da kadın sığınma evi açabilirler.

Türkiye'de 1980 sonrası güçlenen kadın hareketinin en önemli mücadele alanı kadına yönelik şiddetin önlenmesi olmuştur. Bu mücadelenin en önemli amaçlarından biri de şiddetle karşılaşan kadınlara ihtiyaç duydukları hizmetlerin sunulmasıdır. 1987'de Dayağa Karşı Dayanışma Kampanyası'yla başlayan ve çok sayıda kadının katıldığı yürüyüşle Türkiye'de kadına yönelik şiddet görünürlük kazanmıştır.. Yürüyüşün ardından kadınların örgütlenmesiyle kurulan dayanışma ağları şiddet mağduru kadınların en acil ihtiyacının 'sığınaklar' olduğunu göstermiştir. Bu kampanya sırasında kadına yönelik şiddet tartışılırken şiddet yaşayan kadınların can güvenliklerinin sağlanması, dünyada yaygın olan sığınakların Türkiye'de de açılmasını gündeme getirmiştir. (Mor Çatı,1998)

Dünya'da ilk modern sığınma evleri örnekleri 1970'li yıllarda ortaya çıkmasına karşın ülkemizde ikinci dalga kadın hareketinin etkisinin geç olması nedeniyle ilk sığınma evleri 90'lı yıllarda açılmıştır. 80'li yıllarda güçlenen kadın hareketi şiddetin

görünür olmasını ve kadınların şiddete en fazla uğradıkları aile ortamının ve özel yaşamın tartışılabilmesini sağlamıştır. Türkiye'deki kadın hareketi de sığınma evlerinin açılmasını kadına yönelik aile içi şiddetle mücadelede önemli hedef olarak belirlemiştir. (Erbaydar: www.huksam.hacettepe.edu.tr, 05.07.2013'te erişildi.)

Türkiye'de devlete bağlı ilk kadın sığınma evi SHÇEK tarafından 1990 yılında açılmıştır. SHÇEK dışındaki ilk sığınma evi 1990'da Bakırköy Belediyesi tarafından açılmış ancak belediyede yaşanan yönetim değişikliği sonucu 1992'de kapanmıştır. Şişli Belediye'sinin açtığı sığınma evi de benzer sorunlar nedeniyle 1994'te kapatılmıştır. Bağımsız kadın kuruluşlarının işlettiği ilk kadın sığınma evi 1993 yılında Ankara'da Kadın Dayanışma Vakfı ve Altındağ Belediye'sinin işbirliğiyle açılmıştır. 1995 yılında belediyedeki yönetim değişikliği sonucu imzalanan protokolün bozulmasıyla sığınma evi vakfın binasına taşınmış ve vakfın kendi imkânlarıyla devam ettiği hizmet 1999'da sonlanmıştır. 2003 yılında Yenimahalle Belediyesiyle yapılan yeni bir işbirliğiyle yeni bir sığınma evi açılmış ve yine yönetim değişikliği sonucu aynı yıl ekim ayında kapatılmıştır. Vakıf 2005'ten itibaren İnsan Ticaretiyle Mücadele sığınağını işletmektedir. Mor Çatı'nın 1995'te açtığı sığınma evi ekonomik sorunlar nedeniyle 1998'de kapanmış; Beyoğlu Kaymakamlığı'nın desteğiyle 2004'te yeniden hizmet vermeye başlamıştır. Mor Çatı 2008'den bu yana Şişli Belediyesi'nden aldığı destekle hizmet vermeye devam etmektedir. Küçükçekmece Belediyesi'nin 1996'da, Kadıköy Belediyesi'nin 2002'de Çankaya Belediyesi'nin 2008 açtığı sığınma evleri ülkemizdeki sığınma evlerinden bazılarıdır. (Karataş, Şener ve Oratan,2008)

1990 yılında kurulan SHÇEK'e bağlı kadın sığınma evi sayısı 1998'de 7 iken 2006'da 17 olmuş ve 5.078 kadın ile 3961 çocuk yararlanmıştır. 2007 yılında 23 ilde kadın sığınma evi varken 2008'de sayıları 26 olmuş ve 2009 yılında da 26 ilde 29 kadın sığınma evi hizmet vermiştir. 2010 SHÇEK faaliyet raporuna göre sığınma evi sayıları artarak 43'e ulaşmıştır. (Sallan Gül:2011) 2011'de KSGM'ye bağlı sığınma evi sayısı 53'e çıkmış kadın ve çocuk toplam yararlananların sayısı 5391 olmuştur. Avrupa Şiddete Karşı Kadınlar Ağı (WAVE)nin 2012 raporuna göre ülkemizde toplam 1968 barınaklı 103 kadın sığınma evi vardır. Avrupa Çalışma Grubu Öneriler Konseyi'ne göre ülkemizde 5222 sığınağa ihtiyaç vardır.(www.wave-network.org, 05.07.2013'te

erişildi) Ülkemizde 2013 itibariyle Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı 90, belediyelere bağlı 32, STK'lara bağlı 1 olmak üzere toplam 2190 kapasite ile toplam 123 kadın konukevi bulunmaktadır. (<http://www.kadininstatusu.gov.tr>. 16.02.2014'te erişildi.)

3.4. Sığınma Evlerinin Çalışma İlkeleri

Şiddete uğrayan ya da şiddette maruz kalma riski bulunan kadınların varsa çocuklarıyla birlikte şiddetten korunması ve şiddete karşı güçlendirilmesini sağlayan sığınma evlerinin amaçlarına ulaşabilmeleri ve sunulan hizmetlerin daha verimli olması belli ilkelere uymakla sağlanır. Şiddet ortamından uzak güvenli ortam sağlayan sığınma evlerinde yaş, etnik kimlik dil, din, mezhep medeni durum, siyasi düşünce gibi özelliklere bakılmaksızın tüm kadınlara hizmet vermelidir. Sığınma evlerinde kadınların kendi hayatlarıyla ilgili kararları kendileri vermeli ve bu hakka saygı gösterilmelidir. Kadınların farklılıklarına saygı gösterilmeli ve farklılıklardan doğan ihtiyaçları karşılanmalıdır. (Karataş, Şener ve Oratan, 2008)

Toplumda aile, arkadaş, akraba veya sosyal kurumlardaki uzmanların kadına ne yapmaya çalışacağı, şiddetin uygulandığı ortamı terk etmesi veya etmemesi yönünde tavsiyelerin yapılması sık rastlanan bir durumdur. Bu tür durumlar kadın üzerinde daha fazla baskılar yaratabilmekte ve kadına gereken yardımın yapılması önünde engel oluşturabilmektedir. Dolayısıyla kadına yalnızca onun karar verecek durumda olduğu ve kararına saygı duyulacağı belirtilmelidir. Evine dönüp dönmeme veya sığınma evinde kalma ve ayrılma gibi durumlar kadının kendi başına vereceği kararlardır. Kararların olumlu-olumsuz sonuçlarından kadınların kendileri sorumludur. (Eyüboğlu: 2007)

Sığınma evinde kadınlara kesintisiz hizmet verilir. Kadınların 7/24 sığınma evlerine ulaşmaları sağlanır. Kadınlar şiddet ortamından uzaklaşıp kendilerini güvende hissedinceye kadar orada kalırlar Sığınma evlerinde ilkesel olarak kadın ve çocuklar için tüm hizmetler ücretsizdir. Sığınma evlerine kadınlar çocuklarıyla birlikte kabul

edilir ve çocuklar oraların esas yararlanıcıları olarak görülür. (Tosun:2010) Sığınma evlerinde verilen hizmetlerin daha kaliteli olması için alanında uzman personel istihdam edilir. Personel eğitimin yeterli olması ve bu kadın personellerin kadın bakış açısına sahip olmaları gerekir. Örneğin 20 kadının kalabildiği bir sığınma evinde 1 yönetici, 3 sosyal çalışmacı, 3 psikolog, 2 çocuk gelişimcisi, 1 memur, 1 hemşire, 2 mutfak personeli, 5 güvenlik görevlisi (dönüşümlü 24 saat süreyle) 1 temizlik personelinin bulunması gerekir. (Karataş, Şener ve Oratan, 2008)

Sığınma evi başvurularında kadının beyanı esas olup kadınlar yaşadıkları şiddet konusunda delil, kanıt göstermek zorunda bırakılamaz. Sığınma evlerinde kalan kadın ve çocuklara hiçbir şekilde şiddet ve baskı uygulanamaz. Sığınma evi çalışmalarında kadınların katılımı gönüllülük esasına dayanır. Tüm çalışmalarda kadınların onayı ve bilgilendirilmesi esastır. Hiçbir kadın istemediği bir şeye yapmaya zorlanamaz. Alınan kararlarda kadınların da katılımı sağlanmaya çalışılır.

Kadınların güçlendirilmeleri sığınma evlerinin temel hedeflerindedir. Sığınma evleri kadınların güçlenmelerini destekleyecek programlar uygular. Bu programlar toplumsal cinsiyet ve kadına yönelik şiddet gibi konularında farkındalığı yüksek kişilerce yürütülür. Sığınma evi çalışmalarında kadın odaklı yaklaşım benimsenir. Kadını korumak gerekçesiyle belirlenen kurallar dışında herhangi bir sınırlama getirilemez (Tosun:2010).

Sığınakların örgütlenmesinde demokratik ilkeler benimsenmeli, aşırı hiyerarşi ve bürokratik yapılanmadan kaçınılmalıdır. Personelin ekip halinde çalışması ve çalışanların tüm kararlara dahil edilmesi sağlanmalı ve hizmetlerin geliştirilmesinde katkıda bulunmalarına imkan tanınmalıdır. Sığınma evleri kadınları baskı altına alan, denetleyen kurumlara dönüştürülmemesine dikkat edilmelidir. Demokratik yapı sığınak hayatının gelişmesi açısından da önemlidir. Sığınma evinde yaşayan kadınlar evin işletilmesini birlikte sağlar. İşbölümü temizlik, düzen gibi kurallar kadınların ortak kararlarıyla alınır. Kurallar kadınların özgürlüğünü bireysel kısıtlamamaya yönelik olup kadınlara yol gösterici şeklinde olmalıdır (Eyüboğlu:2007). Sığınaklarda kadınların şiddetten kurtulmalarını sağlayacak psikolojik, hukuki, tıbbi, danışmanlık, iş bulma gibi

konularda hizmetler verilmelidir. Sığınak ortamı kadının özgüvenini yeniden kazanmasını sağlayıcı nitelikte olması sağlanır (Ekal ve Taylı, 2012).

3.5. Sığınma Evlerinin Finans Durumları

Kamu kurumları, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşlarınca işletilen sığınma evlerinin finansmanı, sürdürülebilirlik ve kesintisiz hizmetlerin verilebilmesi açısından oldukça önemlidir. Bazı sığınma evleri doğrudan devlet tarafından bazıları da yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşlarınca desteklenmektedir. Sığınma evlerinin sürekliliği ve verilecek hizmetlerin kalitesi finansmanının kesintisiz olmasına bağlıdır. Bu nedenle finansman sürekliliğinin yasal belgeler veya protokollerle güvence altına alınması gerekir.

Ülkemizin taraf olduğu uluslar arası sözleşmeler gereğince devletin sığınma evlerine mali destek sağlaması zorunludur. Ancak sistematik olarak düzenli bir işletim yapısı oluşturulmadığı için özellikle yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşlarına bağlı pek çok sığınma evi kapanma riskiyle karşılaşmaktadır. 5393 sayılı Belediyeler Kanunu'nda nüfusu 50.000'den fazla olan belediyeler sığınma evi "açar" denilirken 2012'de 6360 sayılı kanun değişikliğiyle nüfusu 100.000'den fazla olan belediyelere sığınma evi açma zorunluluğu getirilmiştir. Nüfusu 50.000'in üzerinde olan belediyelerin sığınma evi açması kriterine göre 149 sığınma evinin olması gerekirken 2012 itibariyle belediyelere bağlı sığınma evi 28'dir. Belediyelere bağlı sığınma evlerinin sürekliliklerinin sağlanamaması temelde finansal sorunlara bağlı olmakla beraber personel eksikliği, sosyal belediyeçilik anlayışının yetersiz olması, sığınma evinin işleyişi konusunda kadın örgütleriyle yaşanan politika uyuşmazlığı ve belediyelerdeki yönetim değişikliği gibi nedenlerden de kaynaklanmaktadır (Gül, 2011). 3 sığınma evi de bağımsız sivil toplum kuruluşlarınca işletilmektedir.

Bağımsız kadın kuruluşlarının işlettiği ilk kadın sığınma evi 1993 yılında Ankara'da Kadın Dayanışma Vakfı ve Altındağ Belediyesi'nin işbirliğiyle açılmıştır. 1995 yılında belediye'deki yönetim değişikliği sonucu imzalanan protokolün 1999'da kapanmış; 2003 yılında Yenimahalle Belediyesiyle yapılan yeni bir işbirliğiyle yeniden

bir sığınma evi açılmış ve yine yönetim değişikliği sonucu aynı yıl ekim ayında kapatılmıştır. Vakıf 2005'ten itibaren İnsan Ticaretiyle Mücadele sığınağını işletmektedir. Mor Çatı'nın 1995'te açtığı sığınma evi ekonomik sorunlar nedeniyle 1998'de kapanmış; Beyoğlu Kaymakamlığı'nın desteğiyle 2004'te yeniden hizmet vermeye başlamıştır. Mor Çatı 2008'den bu yana Şişli Belediyesi'nden aldığı destekle hizmet vermeye devam etmektedir.

Avrupa'da kadın sığınma evlerinin büyük çoğunlu devlet ve yerel yönetimlerce desteklenen bağımsız kadın kuruluşları tarafından işletilirken ülkemizde bu tür bağımsız kuruluşlar neredeyse hiç destek alamamaktadır. Ülkemizdeki sığınma evlerinin %95'i devlet tarafından finanse edilirken, %4'ü gönüllüler ve %1' i de özel bağışlarla desteklenmektedir. Avrupa'da örneğin Danimarka'da sığınma evlerinin %50'si devlet, %30'u gönüllüler, %20'si de özel bağışlarla desteklenmektedir. Malta'da sığınaklara devlet desteği %90. Yine Norveç'te sığınma evlerinin %80'i devlet %20'si belediyelerce sağlanırken 2011'de itibaren finansmanın %100'ü belediyelerce sağlanmaktadır. Bağımsız kadın kuruluşlarının açacağı sığınma evlerinin, onların işleyişine müdahale edilmeden desteklenmesi gerekir. (www.wave-network.org, 05.07.2013'te erişildi.)

Bakanlık tarafından ayrılan bütçenin artırılması, yerel yönetimlerin sığınma evleri için ayrı bütçe oluşturması başta olmak üzere; protokollerin uzun süreli olması, fonların oluşturulması, proje gelirleri, özel desteklerin sağlanması, sığınma evi giderleri için çeşitli organizasyonların düzenlenmesi, bireysel ve kurumsal bağışların artırılması sığınma evlerinin finans sorununa katkı sağlayacaklardır.

3.6. Sığınma Evlerinde Kadınlara Verilen Hizmetler

3.6.1. Sığınma evi öncesi hizmetler

Gizlilik ve güvenlik gerekçesiyle kadınların sığınma evlerine doğrudan başvurmaları söz konusu değildir. Şiddet mağduru ya da şiddete uğrama riski olan kadın

ilk başvuruyu Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ALO 183 Aile, Kadın, Çocuk ve Engelli Danışma Hattı, Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM), belediyeler, kadın STK'lar, danışma merkezleri ve polis merkezleri aracılığıyla yapar. Başvurular kadın tarafından yapılabildiği gibi ihbar sitemiyle de işletilebilir. Sığınma evine talebiyle başvuran her kadının sığınma evine girmesi gerekmeyebilir. Bu taleple gelen kadına sosyal çalışmacı ya da psikologlar tarafından korucu ve önleyici rehberlik hizmetleri sunulur. Yapılan değerlendirme sonucuna göre kadının sığınma evine alınıp alınmayacağı belirlenir.(Karataş, Şener ve Oratan, 2008)

3.6.1.1. Acil yardım hatları

Aile içi şiddete maruz kalmış kadın ve çocukların sığınma evine ulaşma sürecinde önemli iletişim merkezlerinden biri bölgesel ya da ulusal kadın yardım hatlarıdır. Ülkemizde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı "ALO 183 Aile, Kadın, Çocuk ve Engelli Danışma Hattı" şiddete uğrayan veya uğrama riski olan ya da desteğe ihtiyaç duyan kadın ve çocuklara hizmet vermek amacıyla kurulmuştur. Bu hat psikolojik, hukuki, ekonomik alanlarda danışmanlık sunmayı ve yararlanılabilecek hizmet kuruluşlarına en kısa sürede ulaşmayı hedefler. Danışma ve destek hizmetleriyle şiddet mağduru kadınları bilgilendirerek güçlenmelerini sağlar. Bu hatlar 7/24 ücretsiz hizmet vermektedir. (Gül ve Alican, 2011) Bakanlığın ulusal hattı dışında "Hürriyet Acil Durum ve Aile içi Şiddet Hattı" da 2007 yılında Avrupa Birliği'nin desteğiyle açılmıştır. Özel bağışlarla desteklenen bu hat 7/24 ücretsiz hizmet vermektedir. (<http://www.hurriyetkurumsal.com>, 14.02.2014'te erişildi)

WAVE'e göre ulusal ya da bölgesel yardım hatlarının kolay ulaşılabilir olması, devlet tarafından desteklenmesi ve 7/24 ücretsiz olmaları gerekir. Ayrıca bu hatların çok dilli hizmet vermeleri sağlanmalıdır. 2012 itibariyle bazı ülkelerdeki yardım hatlarının durumlarına baktığımızda; Danimarka'da 1 tane yardım olup 7/24 ücretsiz ve çok dilli hizmet vermektedir. 1 tane yardım hattının olduğu Finlandiya'da bu hat ücretsiz olup 16 ve 20 saatleri arasında hizmet vermektedir. %70 oranında gönüllü %30 oranında da özel bağışlarla finanse edilen bu hat çok dilli hizmet sunmaktadır. Özelleşmiş bir yardım

hattının olmadığı Malta'da 1 ulusal yardım hattı bulunmaktadır. 7/24 ücretsiz olan bu hat İngilizce ve Malta'ca hizmet vermekte ve devlet tarafından finanse edilmektedir. Norveç'te kadınlar için özel servislerin yanı sıra genel servisler de vardır ve ilk hat 1978 yılında açılmıştır. Belediyelere bağlı tüm sığınma evlerinde bölgesel yardım hattı bulunmakta ve 7/24 ücretsiz hizmet verilmektedir. Bu alanda Norveç Avrupa Çalışma Grubu Öneriler Konseyi'nin kararlarını karşılamakta başarılıdır. (www.wave-network.org, 05.07.2013'te erişildi)

3.6.1.2. Kadın danışma merkezleri

Aile içinde şiddete maruz kalan kadınların telefon, internet ya da merkeze giderek başvurabileceği gönüllü kadınlar tarafından danışma ve yönlendirme hizmetlerinin verildiği güvenilir adreslerdir. Kadın danışma merkezleri başvuran kadının şiddetle mücadelede ihtiyaç duyabileceği hukuki, psikolojik danışmalık, sığınma ve sağlık desteğini dayanışma anlayışıyla sağlar ve kadının aile içinde yaşadığı şiddeti esas alır. (KSGM, 2012)

Kadın danışma merkezlerinin şiddet mağduru kadınlara yönelik yaptığı çalışmalardan bazıları şunlardır: Şiddet mağduru kadınlara şiddetle mücadelede ihtiyaç duydukları konularda ücretsiz destek sağlanır, doğru ve hızlı bir şekilde bilgilendirmeler yapıp yönlendirilir. Sosyal hizmet uzmanları kadının ihtiyacı doğrultusunda hangi kurumdan ne şekilde bilgi alacağı konusunda başvuru kişiyi bilgilendirerek başvuru konularının çözümüne destek olur. Kadın danışma merkezi çalışanları şiddet mağduru kadınlara bireysel veya grup halinde psikolog ve psikiyatrisiler tarafından çeşitli konularda bilgilendirme ve güçlendirme çalışmaları sağlar. Hukuki destek için baroların adli birimlerine yönlendirmeler, yasal bilgilendirmeler yapar. Yine aynı şekilde sağlık ekonomi ve iş bulma konularında kadınlara destek olur. Gerekli durumlarda kadınların şiddet karşısında yaşadıkları korku, utanma, suçluluk, çaresizlik gibi olumsuz duyguları yenmelerine yardımcı olur. Kadınların bir araya gelerek sorunlarını paylaştığı, ortak çözümler aradığı dayanışma toplantıları düzenler. . Aile içi şiddetle ilgili kamuoyu araştırmaları yapar ve gerekli istatistikleri paylaşır.

Aile içi şiddetle mücadele politikalarının üretildiği yerler olan bu merkezler sığınma evleri için de başvuru merkezidir. Danışma merkezi sığınma evi hizmetinin ilk basamağı işlevi görür. Kadın sığınma evlerine yönlendirmeler kadın danışma merkezi üzerinden yapılır. Sığınma evine gönderilmeden önce sığınma evi hakkında tanıtıcı bilgiler haklar ve kurallarla ilgili bilgiler verilir. Sığınma ihtiyacı olan kadınların başvurularını değerlendirir ve güvenli bir şekilde uygun sığınma evine ulaşmaları sağlanır. Ayrıca sığınma evinden ayrılan ve danışma merkeziyle iletişimini devam ettirmek isteyen kadınlara danışmanlık ve destek hizmeti sağlar (Tosun, 2010)

Ayrımcılığa ve şiddete maruz kalan kadınlara ihtiyaç duyduğu alanlarda gerekli desteği sağlayan ülkemizdeki danışma merkezlerinin en önemli sorunlarından biri sürdürülebilirliklerinin sağlanamamasıdır. Bu örgütlerin çoğu zaman belirli bir gelirlerinin olmaması, gelir kaynaklarının üye aidatı, bağış ve çeşitli sosyal faaliyetlerden sınırlı bir şekilde karşılanması, danışma merkezlerinin elektrik, su, telefon, ısınma gibi sorunlarla karşı karşıya kalmasına neden olmaktadır. Merkezler bir taraftan şiddetle mücadele ederken diğer taraftan merkezi açık tutma ve sürekliliği sağlama mücadelesi vermektedirler. Özellikle uzmanlık gerektiren psikolog ve sosyal hizmet uzmanı gibi personelleri istihdam edemeyen ve bu ihtiyacı gönüllü uzmanların desteğiyle gidermeye çalışan ancak bu desteklerin de düzensiz olması ve kesintiye uğraması bu merkezlerin sıkıntıları olarak görünmektedir. Daha çok sığınma evi talebiyle merkezlere başvuran kadınlara sığınma evleri sayılarının yetersiz olması nedeniyle bu taleplere cevap verilememesi ayrı bir sorun olarak dikkat çekmektedir. Kadın danışma merkezleri ve sığınma evleri sayılarının artırılması, bu merkezlerin yerel ya da merkezi yönetimler tarafından desteklenmesi ve belediyeler kanununun etkili şekilde uygulanması bu sorunların giderilmesinde katkı sağlayacaktır. (Ayaz, Çıra ve Kara, 2007)

Avusturya'da şiddete maruz kalan kadınlar için 9 müdahale merkezi bulunmaktadır. Tüm merkezler bağımsız kadın STK'lar tarafından işletilmektedir. Cinsel şiddet mağduru kadınlar için de 6 merkez vardır. Bunların 5'i bağımsız STK'lar tarafından 1 tanesi de devlet tarafından çalıştırılmaktadır. Bu merkezler %90 devlet ve %10 özel bağışlarla desteklenmektedir. Avrupa Çalışma Grubu Öneriler Konseyi'ne

göre ülkede 15 merkeze daha ihtiyaç vardır. Almanya’da cinsel şiddet mağdurları için ilk merkez 1976’da açılmıştır. %70 devlet tarafından finanse edilen ve sayıları 100’ü bulan bu merkezlerden 109 tanesine daha ihtiyaç vardır. Ülkemizde ise 36 kadın danışma merkezi vardır. Bunlardan 2 merkez kadın ticaretine maruz kalan kadınlara destekte uzman, 1’i göçmen, azınlık kökenli kadınlara 1’i de 18 yaşındaki kızlara destek vermektedir. Bu merkezler %60 devlet, %32 özel bağış, %4 gönüllü ve %3-4 oranında da yabancı bağışlarla desteklenmektedir. Cinsel kriz merkezlerinin olmadığı ülkemizde konseye göre 179 tecavüz kriz merkezinin olması gerekir. Ülkemiz konseyin kararlarını karşılamakta yetersizdir. (www.wave-network.org, 05.07.2013’te erişildi)

Ülkemizde kanına yönelik şiddet ve ayrımcılık, cinsel taciz ve tecavüz, cinsel istismar, töre namus cinayetleri, zorla ve çocuk yaşta evlendirmeler gibi konularda faaliyet yürüten Van Kadın Derneği (VAKAD)’ne 2004-2009 yılları arasında 1463 şiddet mağduru kadının %27’sinin iş bulma, %17,7’sinin hukuksal destek, %16,9’unun ekonomik destek, %6,4’ünün psikolojik destek, %5,4’ünün kurumsal/rehberlik desteği, %5’inin tıbbi destek, için başvurduğu görülmüş ve bu kadınların %36,1’ine iş danışmanlığı, %28,1’ destek alabilecekleri diğer kurumlara yönlendirilmiş, %23,1’ine hukuksal destek, %19,1’ine sosyal destek sağlanmıştır. (Erbaydar, Paksoy ve Okutan, 2011)

3.6.1.3. Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM)

Şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin bir şekilde uygulanmasına yönelik olarak şiddete uğramış ya da uğrama riski bulunan kadınların başvurabileceği danışmanlık, rehberlik hizmetleriyle ihtiyaç duydukları konularda güçlendirici ve destekleyici hizmetlerin verildiği KOZA-Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri, 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanununun 14. maddesi gereğince 2012 yılında kurulmuştur. ŞÖNİM’lerin açılmasıyla ülkemizdeki şiddet mağduru kadınlara yönelik tüm hizmetler tek çatı altında toplanarak daha etkili politikaların izlenmesi amaçlanmıştır. Bu merkezler 14 ilde pilot uygulama

olarak hizmet vermektedirler. Bu merkezler Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı olup 7/24 hizmet veririler.

ŞÖNİM'in faaliyetleri; şiddetin önlenmesi ve tedbir kararlarının izlenmesi, şiddet mağduru kişilere yönelik hizmetler ve şiddet uygulayan veya uygulama riski bulunan kişilere yönelik hizmetlerdir. ŞÖNİM'lerde; barınma yerinin sağlanması, geçici maddi yardım, rehberlik ve danışmanlık hizmetleri, hayati tehlikenin bulunması durumunda geçici koruma altına alınmasının takibi ve izlenmesi, kreş yardımı, hukuki, tıbbi yardım, istihdam ve eğitim öğretim konularında destekler verilmekte ve bu desteğin sağlanmasında diğer kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapılmaktadır. (KSGM, 2012). İstanbul ŞÖNİM'e kuruluşundan kısa süre sonra 966 kadın ve bunlarla gelen 584 çocuk başvurmuş. Bu başvuruların %72'si eşi, eski eşi ya da eski erkek arkadaşından şiddet görmektedir. Başvurularda gelen kadınların %50 fiziksel, %20 psikolojik, %21 sözel, %6 cinsel, %3 ekonomik şiddet mağduru kadınlardır. (<http://www.istanbulbarosu.org.tr>, erişim 15.02.2014). Koza Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi (ŞÖNİM) Müdürü Nermin Figen Özer, 2013 yılında İstanbul ŞÖNİM'e 4 bin 919 kişinin başvurduğunu belirtti. Başvuruların 3 bin 152'sinin kadın, bin 767'sinin ise çocuk olduğunu kaydeden Özer başvuruda bulunan 3 bin 152 kadından ise 2 bin 769'unun kadın konuk evine yerleştirildiğini söyledi. (<http://www.milliyet.com.tr/erkek-siginma-evleri> 11.09.2014'te erişildi)

3.6.2. Sığınma evlerinde verilen hizmetler

6284 sayılı kanun çerçevesinde ülkemizde belediyeler de dahil olmak üzere tüm sığınma evleri Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi'ne (ŞÖNİM) bağlanmıştır. ŞÖNİM'lerin ilk kabul birimleri şiddet mağduru kadınların kolay erişebilecekleri ve hızlı müdahalenin yapılması amacıyla geçici barınmanın sağlandığı yerlerdir. İlk kabul birimlerinde; kadınların ve beraberindeki çocukların ilk gözlemleri ve tıbbi kontrolleri yapılır, psiko-sosyal ve ekonomik durumları incelenir, uygulanacak hizmet modeli ve yapılacak işlemler belirlenir. ŞÖNİM tarafından yapılan değerlendirmede barınma ihtiyacının olduğu

belirlenen sonucu kadınlar polis tarafından bakanlık, belediye veya STK'lara bağlı sığınma evlerine yerleştirilir. Sığınma evlerinde kadınlar ihtiyaçlarına göre, psikolojik danışmanlık, hukuki yardım, tıbbi destek, kreş desteği, ulaşım giderleri, eşya ve giysi desteği, polis, savcılık desteği, mesleki danışmanlık, eğitim, finansal destek ve yardım alabileceği diğer kamu kurum ve kuruluşları gibi konularda destek alırlar.

3.6.2.1. Danışmanlık hizmetleri

Sığınma evlerinde verilen en önemli hizmetlerden olan danışmanlık hizmetleri; şiddetin kadınlar üzerindeki etkisini en aza indirerek kadını güçlendirmeyi amaçlar. Danışma hizmetlerinde en önemli husus şiddete maruz kalmış kadına ve çocuklarına profesyonel danışmanlık hizmeti sunmak ve tüm hizmetler hakkında bilgilendirmektir. (Eyüboğlu, 2007) Şiddet mağduru kadınla danışman arasında güvene dayalı ilişkinin kurulması önemlidir. Görüşme sırasında danışman kadınların ihtiyaçlarını belirleme, kendi güçlerinin farkına varma, sorunlarına çözüm üretmede ve hedeflerine ulaşacak yöntemleri geliştirmede destek olunur. Kadın ister sığınma evinde kalsın ister geri dönmeye karar versin yargılayıcı olmadan profesyonel destek alma hakkına sahiptir. Danışman kadının aktardığı bilgileri gerekmedikçe ve kadının izni olmadan kimseye aktaramaz. Danışman tarafından kadına tüm bilgilerinin gizli kalacağına dair güvence verilmelidir (Karataş, Şener ve Oratan, 2008).

Psikolojik danışma çerçevesinde kadınların yaşadıkları şiddet karşısında güçlenmelerini sağlamak amacıyla kadınlara boşanma, şiddet, anne çocuk ilişkileri ve etkili iletişim konularında bireysel ya da grup terapilerin yapılması gerekir. Ancak sığınma evlerindeki uzman personelin hem sayı hem de eğitim olarak yetersizliği ve veya personelin ayırarak zamanını olmaması gibi nedenlerle bu terapiler neredeyse hiç yapılmamakta ve sadece konuşma terapisiyle geçiştirilmektedir. Belediyeler bu sorunu hastanelerin psikiyatri servisi ve belediyelere bağlı Aile Danışma Merkezlerine, bağımsız kadın kuruluşları ise gönüllü psikologlarla çözmeye çalışmaktadırlar. Örneğin Mor Çatı 2012'de gönüllü psikologlar aracılığıyla 125 kadına psikolojik destek vermiştir (Mor Çatı, 2012). Eyüp Belediyesi bu sorunu Eyüp Devlet Hastanesi ve

Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi gibi kurumlarla yaptığı koordineli çalışmalarla çözmektedir. Yine Ümraniye Belediyesi Sığınma evi yetkililerinin verdiği bilgiye göre psikologların eğitimin yetersiz olduğu ve özellikle süpervizyon eğitimin verilmesi gerektiği belirtilmiştir. Küçük Çekmece Belediyesi Sığınma evi bu konuda diğer belediyelere göre daha iyi olup düzenli olarak bireysel ve grup terapilerini yapmaktadır. Oysaki sığınma evleri sadece geçici barınma yerleri değildir. Kadınların şiddet karşısında kendilerini suçlu hissetmeyeceği, yalnız olmadıklarının farkına vardığı, utanç, suçluluk, değersizlik duygularını üzerlerinden atabileceği ve şiddetsiz bir yaşamın olabileceğinin farkına vararak güçlenmelerini sağlayan mekânlardır.

Görüşmeler sırasında danışman şiddet mağduru kadına sığınma evlerinde uyulması gereken kurallar, gizlilik–güvenlik ve destek alabileceği diğer kurumlar hakkında bilgilendirmelerde bulunur. Kadın Konuk Evi Yönetmeliği'nde “şiddete uğrayan ya da uğrama tehlikesi bulunan bütün kadınlar ve beraberindeki çocukları hiçbir ayırım yapılmadan konuk evine kabul edilir.” Denilmektedir. Herhangi bir suç nedeniyle haklarında arama, tutuklama veya yakalama emri olan, alkol ve madde bağımlısı olan, akıl ve ruh sağlığı bozuk olanlar yönetmelik gereği sığınma evine alınmamaktadır. Ancak bu kural pek uygulanmamaktadır. Aynı maddeye göre 18 yaşından küçük kız çocukları anneleriyle birlikte sığınma evi hizmetlerinden yararlanabilirken, 12 yaşından büyük erkek çocuklar can güvenliklerinin sağlanması ve kira, iaaşe gibi giderlerinin ŞÖNİM tarafından karşılanmak üzere bağımsız bir eve yerleştirilir. Sığınma evlerinde kalış süresi ilk kabul biriminden 6 aydır. Bu süre gerekli hallerde uzatılabilmektedir. Yönetmelikte uzatma süresinin ne kadar olduğu belirtilmemektedir. Avrupa ülkelerinin bazılarında yukarıdaki iki maddeyle ilgili değişik uygulamalar görülmektedir. Avusturya'da 4-12, Norveç'te 4-8, Malta'da 12 ay ve üstü kalabilmektedir. Danimarka'da erkek çocuklar 15 yaşına kadar, Malta'da 16 yaşına kadar, Norveç'te 18 yaşına kadar erkek çocuklar sığınma evlerinde kalabilmektedir. (www.wave-network.org, 05.07.2013'te erişildi)

Sığınma evlerinde danışmanlık hizmetleri kapsamında kadınlara sığınma evlerinin gizlilik ve güvenliği konusunda da bilgilendirilmelerde bulunulur. Amaç kadın ve çocukların güvenliğini sağlamaktır. Yönetmelik gereği; Mahkeme yetkilileri hariç,

hiçbir kamu görevlisi sığınma evinde kalan kadınlara ait kişisel bilgileri talep edemez. Hiçbir kamu görevlisi sığınma evine doğrudan yönlendirme yapamaz. Yönlendirmeler ŞÖNİM tarafından yapılır. Sığınma evlerine ziyaretçi kabul edilemez. Sığınma evlerinin adresleri gizli tutulur, yazışmalarda ŞÖNİM adresi kullanılır. Yine yönetmeliğin 17. Maddesinde; sığınma evleri açılırken gizlilik ilkesine uyulur, Sığınma evlerinin adres ve telefonları gizli tutulur. Sığınma evlerine tabela asılmaz, temel atma ve açılış törenleri düzenlenemez. Yazışmalarda kadın ve çocukların isimleri belirtilmez, gerekli durumlarda üzerinde anlaşmaya varılmış kodlar kullanılır. Kadın, çocuk ve gerekli görülen üçüncü kişilerin kimlik bilgileri ve adresleri ile önem taşıyan bilgiler resmi kayıtlarda gizli tutulur. Gizliliğin ihlali durumlarında 5237 sayılı Türk Ceza kanunun ilgili maddeleri uygulanır. Ancak zaman zaman gizlilik ve güvenliğin ihlal edildiği görülmektedir. Yapılan bir araştırmada sığınma evlerinin %75'inde güvenlik sorunları yaşanmaktadır. Bunun temel nedeni olarak da %61 oranında kadınlar veya polisler tarafından sığınma evlerinin isimlerinin üçüncü kişiler tarafından deşifre edilmesi gösterilmektedir. Yine sığınma evlerinin uzun süre aynı yerde olmaları da yerlerinin deşifre edilmesine neden olmakta ve bu nedenle sığınma evleri kadınların kocaları veya akrabaları tarafından şiddet olaylarına maruz kalmaktadırlar. (Gül,2011)

Şiddet olaylarında kadının beyanı esas olmasına rağmen bazen kadınların şiddet olaylarını doğrulayacak delil ve kanıtların istenmesi, özellikle tedbir kararlarının süresince kadınların can güvenliğinin sağlanamaması ve kadın ve çocukların okul ve nüfus gibi işlemlerinde ihlallerin görülmesi de güvenlik sorununun yaşandığı göstermektedir. İç İşlerini Bakanlığı'nın 2013'ün verilerine göre 11 kadının 6284 sayılı kanun kapsamında tedbir kararı olmasına rağmen öldürülmesi, Adana ve Bursa'da pilot olarak uygulamaya konulan ve 68 kişiye verilen güvenlik butonu uygulamasının tartışılmasına neden olmuştur. Ayrıca mahkeme tarafından hayati tehlikesi bulunan 57 kadın ile 50 çocuğunun kimlikleri değiştirilmiştir. (<http://yasam.bugun.com.tr>, 17.02.2014'te erişildi.) Bir diğer gizlilik ihlali örneği de Bolu'da görülmüştür. Sığınma evinin yemek ihalesinde sığınma evinin adres ve telefon bilgileri yerel bir gazetede yayınlanmış ve bunu üzerine vali sığınma evi müdür vekilini görevden uzaklaştırarak, sığınma evinin yerinin en kısa zamanda değişeceğini belirtmiştir. www.radikal.com.tr/ 12.08.2013'te erişildi.)

3.6.2.2. Hukuki yardım

Sığınma evlerinde kadınların desteğe ihtiyaç duydukları diğer bir konu hukuki danışmanlıktır. Kadınların temel yasal hakları konusunda bilgilendirilmeleri, baroların adli birimlerine yönlendirmeler, gönüllü avukatlar ve çeşitli kuruluşlar tarafından yapılan yasal bilgilendirmeler yapılan başlıca çalışmalarlardır. 6284 sayılı kanun kapsamında boşanma, koruma talebi, evden uzaklaştırma, nafaka, velayet ve ücretsiz avukat desteği gibi konuların en çok ihtiyaç duyulan konuların başında yer aldığı görülmüştür. 6284 sayılı kanunun uygulanması için polis, aile mahkemesi, savcılık, aile mahkemeleri ve mülki amirlere yapılan başvurularda kadınların yeterince bilgi alamamaları veya başvuruların sonuçsuz kalmaları, özellikle mahkeme kararı sonucu verilen nafakalarının ödenmemesi, takibinin yapılmaması ve belki de daha önemlisi koruma talep ettiği halde öldürülen kadınların olması bu durumu göstermektedir. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın verilerine göre, yurt genelinde şiddete uğrayan 6 bin 764 kadına polis koruması, şiddet uygulayanlara yönelik 50 bin 182 önleyici tedbir kararı verilmiştir. (www.radikal.com.tr/20.02.2014'te erişildi) Ancak Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu'nun 2012 yılının ilk 6 aylık verilerine göre koruma talebi altında olup Sığınma evine yerleştirilen kadınların %37,5'unun öldürülmesi oldukça düşündürücüdür. (www.kadincinayetleriniDurduracagiz.net, 20.02.2014'te erişildi)

3.6.2.3. Tıbbi destek

Şiddetin kadın sağlığı üzerindeki olumsuz etkisini gidermek amacıyla kadınlara sığınma evlerinde tıbbi destek de ücretsiz verilmektedir. Hemşireler tarafından kadınlara sağlık konusunda bilgi aktarımı ve danışmanlık gibi hizmetler sunulmaktadır. Sağlık sorunları için kadınlar sağlık kuruluşlarına yönlendirilmekte, sığınma evlerindeki acil müdahaleler sığınma evi hemşireleri tarafından yapılmaktadır.(Tosun,2010) Kadına yönelik şiddetin tespiti tanıma ve önlenmesinde sağlık kuruluşlarının rolü son yıllarda oldukça önem kazanmıştır. 2011 Avrupa Parlamentosu'nda alınan kararlara rağmen pek çok ülkede kadınların hastane, pratisyen hekim ve ruh sağlığı gibi konularda yeterince

erişim hakkı sağlayamadıkları görülmüştür.(www.wave-network.org, 05.07.2013'te erişildi.)Hastanelerde olması gereken sosyal hizmet uzmanı kadrolarında istihdamın olmaması, 6284 sayılı kanun kapsamında verilmesi gereken sağlık hizmetleri konusunda ortak bir uygulamanın olmaması ve özellikle cinsel tecavüz kriz merkezlerinin olmaması ülkemiz açısından görülen sorunlardandır. Tecavüz ve ensest olaylarında acil tedbirlerin alınması gerektiği göz önünde bulundurulduğunda hastanelerde bu konularda özel eğitim almış tıbbi bir ekibin bulundurulması gerekir.

3.6.2.4. Maddi destek

Sığınma evlerinde şiddet mağduru kadın ve çocuklarına 6284 sayılı kanunda belirtildiği gibi geçici maddi destek verilmektedir. Şiddet mağduru kadınların çoğunun ekonomik şiddete maruz kalmaları nedeniyle yeterli ekonomik destek alamamaları kadınların şiddetle mücadelesini zorlaştırmaktadır. Bakanlık, belediye ve il özel idaresi gibi kurumların bütçesinden ödenen harçlıkların yetersiz olması kadınların sosyal yardımlaşma kurumları ve kaymakamlıklara başvurularında yeterince yarım alamamaları sonucu sığınma evinde kadınlara maddi destek sağlamak amacıyla iş danışmanlığı desteği verilmekte İSMEK (İşsizleri Meslek Edindirme Kursları) gibi meslek kurslarına yönlendirilmektedir. Kadınlar halk eğitim gibi kurumlardan aldıkları desteklerle takı, aşçılık, bilgisayar ve kuaförlük gibi kurslara katılmakta ve bu destek sayesinde çeşitli işlerde çalışmaktalar. Ancak yapılan bir araştırmada işe yerleştirme oranını oldukça düşük olduğu (%5) görülmüştür (Gül, 2011). Küçükçekmece Belediyesi'nin kuruluşundan bu yana (1996) 30 kadını işe yerleştirebilmiş olması maddi desteğin artırılması gerektiğini göstermektedir.

Belediye sığınma evi yetkililerinin verdikleri bilgilere göre kadınların belediyelerin açtığı meslek edinme kursları ve istihdam programlarına kadınların stres bozukluğundan katılmak istemedikleri belirtilmiştir. Yine yetkililerin verdikleri bilgilere göre kadınların herhangi bir işte çalışmanın önünde engel olarak yeterli kreş desteğinin olmaması gösterilmiştir. Gündüz saatlerinde kadınların iş aramak için sığınma evlerinde ayrıldıklarında çocuklarını bırakacak yerlerin veya bakacak kimsenin

olmaması kadınların iş aramalarında büyük sorun teşkil ettiği belirtilmiştir. Bu sorunun çözümü için bakanlığın verdiği kreş desteğinde kadının çalışma şartının kaldırılması veya kreş desteğinin işe yerleşmeden önceki süreçte vermesi gerekmektedir. Belediyelere bağlı sığınma evlerinde sadece Küçükçekmece belediyesi yeterli kreş desteği sağlamaktadır. Kadınların ev eşyaları temininde belediyenin Yaşam Sevinci merkezi destek vermektedir. Ayrıca sığınma evi sonrası yaşamlarının devam etmelerinde kira ödemesi elektrik, su ve ısınma giderlerin karşılanması sağlanmalıdır.

BÖLÜM IV

4. Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, verilerin toplanması, verilerin analizi ve yorumlanması yer almaktadır.

4.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma, tarama modeli kullanılarak; “İstanbul’da devlete, belediyelere ve sivil toplum kuruluşlarına bağlı kadın sığınma evlerinde kalan kadınların kadına yönelik aile içi şiddet ve kadın sığınma evlerine bakışı”nı araştıran betimsel bir çalışmadır. Betimsel yöntem, araştırılmak istenilen problemin mevcut var olan durumunu ortaya koyar. Bu yöntemle olgular hakkında sistemli ve düzenli bilgilere sahip olunur. Yöntemin temel özelliği olguları var olan kendi koşulları içinde olduğu gibi açıklamaktır.

4.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın çalışma evrenini İstanbul’da devlete, belediyelere ve sivil toplum kuruluşu olan Mor Çatı Vakfı’na bağlı kadın sığınma evi oluşturmuştur. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’nın verdiği bilgilere göre 2013 itibarıyla İstanbul’da devlete bağlı 12, belediyelere bağlı ruhsatlı 7 ve sivil toplum kuruluşlarına bağlı 1 kadın sığınma evi bulunmakta ve buralarda yaşayan kadınların sayısı değişmektedir. Araştırma grubuna tüm sığınma evleri dâhil edilmek istenmiştir. Ancak bu araştırma grubundaki Kadıköy Belediyesi ve Mor Çatı Vakfı’na bağlı kadın sığınma evlerinin bu tür çalışmalara

“ilkesel” olarak karşı olmaları nedeniyle anket uygulanamamış ve dolayısıyla araştırma grubunun dışında tutulmuştur.

Örnekleme grubu devlete bağlı 6 kadın sığınma evi ile Pendik, Kartal, Üsküdar, Ümraniye, Eyüp ve Küçük Çekmecece Belediyelerine bağlı 6 kadın sığınma evinden oluşmuştur.

4.3.Verilerin Toplanması

Veri toplama aracı olarak anket formu kullanılmıştır. Anket sorularının oluşturulmasında konu ile ilgili literatür taraması yapılmış, konuyla ilgili kitap, tez, makaleler incelenmiş olup alanında uzman kişilerin görüşlerine başvurularak 32 sorudan oluşan anket formu oluşturulmuştur. Anket sorularının bir kısmı kadına şiddet diğer kısmı ise sığınma evleriyle ilgili sorulardan oluşmaktadır.

Anket uygulamaları için gerekli izinlerin alınması hususunda 24/11/2013 tarihinde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na araştırma önerisiyle başvuruda bulunulmuştur. Anketler 24/01/2014 tarihinde alınan onay sonucunda bakanlık tarafından belirlenen kriterler dâhilinde 6 tanesi devlete ve 6 tanesi de belediyelere bağlı olmak üzere toplam 12 sığınma evinde Ocak-Şubat 2014 tarihleri arasında 92 kadının gönüllü katılımıyla uygulanmıştır. Kadınların şiddetle ilgili travmalarının yeniden canlanmaması için İstanbul Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü'nce görevlendirilen alanında uzman psikolog veya sosyal çalışmacıların gözetiminde anketler uygulanmıştır.

4.4.Verilerin Analizi ve Yorumu

Araştırmada anket yoluyla elde edilen veriler kodlanarak veri setleri haline dönüştürülmüştür. Verilerin çözümünde SPSS paket programından yararlanılmıştır. Araştırmanın alt problemlerinin yorumlanmasında frekans ve yüzde hesaplamaları

kullanılmıştır. Analiz sonucunda elde edilen bulgular araştırma sonucuna uygun olarak yorumlanmıştır.

BÖLÜM V

5. Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde; “İstanbul’da devlete, belediyelere ve sivil toplum kuruluşlarına bağlı kadın sığınma evlerinde kalan kadınların kadına yönelik aile içi şiddet ve kadın sığınma evlerine bakışı” ndan elde edilen veriler, araştırmanın yöntem bölümünde, “Verilerin Analizi” kısmında belirtilen teknikler ile analiz edilen alt problemler araştırmanın amacına uygun olarak ele alınmış ve yorumlanmıştır.

Sığınma evlerinde kalan şiddet mağduru kadınların kadına yönelik aile içi şiddet ilişkin bakışları nelerdir? Probleminin alt problemleriyle ilgili bulgular şu şekildedir:

5.1. Şiddet Mağduru Kadınların Medeni Durumları

Tablo 5.1. Şiddet Mağduru Kadınların Medeni Durumları

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
	4	4,3	4,3	4,3
Bekar	15	16,3	16,3	20,7
Boşanmış	8	8,7	8,7	29,3
Dul	6	6,5	6,5	35,9
Evli	38	41,3	41,3	77,2
İmam nikahlı	7	7,6	7,6	84,8
Resmi nikahlı	14	15,2	15,2	100,0
Total	92	100,0	100,0	

Tablo 1’e göre sığınma evinde kalan şiddet mağduru kadınlara medeni durumlarına baktığımızda %41,3’ünün evli, %16,3’ünün bekâr, %15’inin resmi nikâhlı % 8,7’sinin boşanmış, %7,6’sının imam nikâhlı, %6,5’inin dul, olduğunu görmekteyiz.

5.2. Şiddet Mağduru Kadınların Evlilik Türleri

Tablo 5.2. Şiddet mağduru kadınların evlilik türleri

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
	16	17,4	17,4	17,4
Geçerli	Görücü usulü	19	20,7	38,0
	Kaçarak	24	26,1	64,1
	Severek	21	22,8	87,0
	Zorla evlilik	12	13,0	100,0
	Total	92	100,0	100,0

Tablo 2'ye baktığımızda evlilik türleri içerisinde kaçarak yapılan evlilikler %26,1 ile ilk sırada yer almaktadır. Severek yapılan evlilikler %22,8, görücü usulü yapılan evlilikler %20,7 ve zorla yapılan evliliklerin oranı ise %13'tür. Kaçarak ve zorla yapılan evlilikler kadınların ailelerinin kendi seçtikleri eşle izin vermemeleri nedeniyle olmaktadır.

5.3. Şiddet Mağduru Kadınların İlk Evliliklerin Yapıldığı Yaş

Tablo 5.3. Şiddet Mağduru Kadınların İlk Evliliklerin Yapıldığı Yaş

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
	16	17,4	17,4	17,4
Geçerli	17 yaş ve altı	27	29,3	46,7
	18-22	36	39,1	85,9
	23-27	7	7,6	93,5
	27 yaş ve üstü	6	6,5	100,0
	Total	92	100,0	100,0

Tablo 3'e göre 17 yaş ve altı evlilikler (%29,3), 18-22 yaş arası (%39,1), 23-27 yaş arası (%7,6) ve 27 yaş ve üstü'nün (%6,5)'tur. Tabloya baktığımızda 17 yaş ve altı evliliklerin yüksek olması çocuk yaşta evliliklerin yaygın olduğunu söylemek mümkündür.

5.4. Şiddet Mağduru Kadınların Kaç Yıl Evli Kaldığı

Tablo 5.4. Şiddet Mağduru Kadınların Kaç Yıl Evli Kaldığı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
	16	17,4	17,4	17,4
1	8	8,7	8,7	26,1
12-16	15	16,3	16,3	42,4
17-21	5	5,4	5,4	47,8
Geçerli 2-6	21	22,8	22,8	70,7
21 ve üstü	10	10,9	10,9	81,5
7-11	17	18,5	18,5	100,0
Total	92	100,0	100,0	

Tablo 4'te de görüldüğü gibi kadınların(%8,7)si 1 yıl evli kalmıştır. (%22,8)'i 2-6 yıl arası evli kalmış, 7-11 yıl arası evli kalanlar (%18,5), 12-16 yıl evli kalanlar (%16,3), 17-21 yıl arası evli kalanlar(%5,4) ve son olarak 21 yıl ve üstü evli kalanlar ise (%10,9)'dur. Aile Araştırma Kurumu'nun 1994'te yaptığı ve 4287 kadının katıldığı araştırmada, kadınların yaklaşık %58'i uğradıkları şiddetin ilk evlilik günlerinde başladığını, açıklamışlardır.

5.5. Şiddet Mağduru Kadınların Eğitim Durumları

Tablo 5.5. Şiddet Mağduru Kadınların Eğitim Durumları

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
	5	5,4	5,4	5,4
İlkokul	36	39,1	39,1	44,6
Lise	15	16,3	16,3	60,9
Geçerli Okur-yazar	12	13,0	13,0	73,9
Okur-yazarlığı yok	1	1,1	1,1	75,0
Ortaokul	19	20,7	20,7	95,7
Üniversite	4	4,3	4,3	100,0
Total	92	100,0	100,0	

Tablo 5'e göre sığınma evlerinde kalan şiddet mağduru kadınların %13'ü okur-yazar, %39,1'i ilkökul, %20,7'si ortaokul, % 16,3'ü lise ve %4,3'ü üniversite mezunudur. Tablodan eğitim düzeyi arttıkça şiddetin azaldığı sonucu çıkarılabilir. Ülkemizde KSGM tarafından yapılan "Türkiye'de Kadına Yönelik Aile içi Şiddet Araştırması (2008)na göre, eğitim görmemiş kadınların %56'sı fiziksel ve cinsel şiddete uğrarken lise ve üstü eğitimli kadınlarda bu oran %27'dir.

5.6. Şiddet Uygulayan Kişinin Eğitim Durumu

Tablo 5.6. Şiddet uygulayan kişinin eğitim durumu

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
	6	6,5	6,5	6,5
Geçerli İlkokul	46	50,0	50,0	56,5
Lise	11	12,0	12,0	68,5
okur-yazar	9	9,8	9,8	78,3
Ortaokul	15	16,3	16,3	94,6
Üniversite	5	5,4	5,4	100,0
Total	92	100,0	100,0	

Tablo 6’da eşlerin ya da şiddet uygulayanların eğitim durumuna baktığımızda %50’sinin ilkokul mezunu, %16,3’ünün ortaokul, %12’sinin lise, %9,8’inin okur-yazar ve %5,4’ünün üniversite mezunu olduğu görülmektedir. Eğitim-şiddet arasındaki ilişkiye baktığımızda tablo 5 ile benzerlik gösterdiğini söyleyebilir.

5.7. Kadına uygulanan şiddeti haklı bulup bulmadıkları

Tablo 5.7. Kadına Uygulanan Şiddeti Haklı Bulup Bulmadıkları

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
	4	4,3	4,3	4,3
Geçerli Evet	2	2,2	2,2	6,5
Hayır	86	93,5	93,5	100,0
Total	92	100,0	100,0	

Tablo 7’de kadınların %93’ü kadına uygulanan şiddeti haksız bulurken %2,2’si haklı bulmaktadır. Kadınların büyük kısmının şiddeti haksız bulması şiddetin kadınlar tarafından kabul edilemez olduğunun ifadesidir.

5.8. Yaşadıkları şiddet türleri

Tablo 5.8. Yaşadıkları şiddet türleri (kadının)

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
	4	4,3	4,3	4,3
Ekonomik	1	1,1	1,1	5,4
Fiziksel	4	4,3	4,3	9,8
Fiziksel-cinsel	4	4,3	4,3	14,1
Fiziksel-ekonomik	1	1,1	1,1	15,2
Fiziksel-psikolojik	25	27,2	27,2	42,4
Fiziksel-psikolojik-cinsel	10	10,9	10,9	53,3
Geçerli Fiziksel-psikolojik-ekonomik	6	6,5	6,5	59,8
Fiziksel-psikolojik ekonomik-cinsel	19	20,7	20,7	80,4
Hastalık nedeni ile	1	1,1	1,1	81,5
Mezhep ayrımı	1	1,1	1,1	82,6
Psikolojik	10	10,9	10,9	93,5
Psikolojik-cinsel	2	2,2	2,2	95,7
Psikolojik-ekonomik	4	4,3	4,3	100,0
Total	92	100,0	100,0	

Tablo 8 incelendiğinde kadınların %27,2 ile en çok fiziksel-psikolojik şiddete uğradıkları görülmüştür. Fiziksel-psikolojik-ekonomik-cinsel şiddete maruz kalanlar %20,7, fiziksel-psikolojik-cinsel şiddet görenler ile sadece psikolojik şiddet görenler %10,9'dur. Tablodan da görüldüğü gibi kadınlar tüm şiddet türlerine maruz kalmaktadırlar.

5.9. En çok kimler tarafından şiddete maruz kaldıkları

Tablo 5.9. En çok kimler tarafından şiddete maruz kaldıkları

En çok şiddet kimler tarafından uygulanmıştır (Eşinden)					
		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
		5	5,4	5,4	5,4
Geçerli	Evet	42	45,7	45,7	51,1
	Hayır	45	48,9	48,9	100,0
	Total	92	100,0	100,0	
En çok şiddet kimler tarafından uygulanmıştır (Eşi ve eşinin ailesinden)					
		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
		5	5,4	5,4	5,4
Geçerli	Evet	24	26,1	26,1	31,5
	Hayır	63	68,5	68,5	100,0
	Total	92	100,0	100,0	
En çok şiddet kimler tarafından uygulanmıştır (Eşi ve kendi ailesinden)					
		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
		5	5,4	5,4	5,4
Geçerli	Evet	12	13,0	13,0	18,5
	Hayır	75	81,5	81,5	100,0
	Total	92	100,0	100,0	

Tablo 5.9. En çok kimler tarafından şiddete maruz kaldıkları (devamı)

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
		5	5,4	5,4	5,4
Geçerli	Evet	4	4,3	4,3	9,8
	Hayır	83	90,2	90,2	100,0
	Total	92	100,0	100,0	

Tablo 9 incelendiğinde kadınlar yaklaşık %46 ile en çok eşinden şiddet görmekteler. Eşi ve eşinin ailesinden şiddet görenler %26,1, eşi ve kendi ailesinden şiddet görenler %13, yakın akrabasından şiddet görenler ise %4,3. Kadınlar sadece eşlerinden değil başkaları tarafından da şiddete maruz kalmaktadırlar.

5.10. Maruz Kaldıkları Şiddetin Nedenleri

Tablo 5.10. Maruz Kaldıkları Şiddetin Nedenleri

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
		9	9,8	9,8	9,8
Geçerli	Evet	23	25,0	25,0	34,8
	Hayır	60	65,2	65,2	100,0
	Total	92	100,0	100,0	
		9	9,8	9,8	9,8
Geçerli	Evet	14	15,2	15,2	25,0
	Hayır	69	75,0	75,0	100,0
	Total	92	100,0	100,0	
		9	9,8	9,8	9,8
Geçerli	Evet	23	25,0	25,0	34,8
	Hayır	60	65,2	65,2	100,0
	Total	92	100,0	100,0	
		9	9,8	9,8	9,8
Geçerli	Evet	22	23,9	23,9	33,7
	Hayır	61	66,3	66,3	100,0
	Total	92	100,0	100,0	
		9	9,8	9,8	9,8
Geçerli	Evet	25	27,2	27,2	37,0
	Hayır	58	63,0	63,0	100,0
	Total	92	100,0	100,0	

Tablo 5.10. Maruz Kaldıkları Şiddetin Nedenleri (devamı)

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Eşinizin şiddet uygulama nedeni nedir(Erkeğin kadının ihanetinden şüphelenmesi)					
		9	9,8	9,8	9,8
Geçerli	Evet	8	8,7	8,7	18,5
	Hayır	75	81,5	81,5	100,0
	Total	92	100,0	100,0	
Eşinizin şiddet uygulama nedeni nedir(Erkeğin kadını sevmemesi)					
		9	9,8	9,8	9,8
Geçerli	Evet	16	17,4	17,4	27,2
	Hayır	67	72,8	72,8	100,0
	Total	92	100,0	100,0	
Eşinizin şiddet uygulama nedeni nedir (Diğer)					
		78	84,8	84,8	84,8
Geçerli	Aileler istemeden yapılan evlilik	1	1,1	1,1	85,9
	Ailenin sömürüsü	1	1,1	1,1	87,0
	Bilinçli davranmamak, ailenin sağlıksızlığı	1	1,1	1,1	88,0
	Çocuklar için bahane buluyordu dış etkenlerden dolayı şiddet uygulamıştır, şiddet uyguladığının farkında değil	1	1,1	1,1	90,2
	Erkeğin madde bağımlılığı	1	1,1	1,1	91,3
	Eşimden ayrıldığım için annemden	1	1,1	1,1	92,4
	Eşimden şiddet görmedim	1	1,1	1,1	93,5
	İstenmeyen gebelik	1	1,1	1,1	94,6
	Kendine güvenin azlığı	1	1,1	1,1	95,7
	Kuma getirmesi	1	1,1	1,1	96,7
	Ruh sağlığının bozuk olması	1	1,1	1,1	97,8
	Sahipsiz olduğumu düşündüğüm için	1	1,1	1,1	98,9

Kadınların eşleri tarafından şiddet görme nedenleri tablo 10'da şu şekildedir: %25'i erkeğin ailesiyle yaşanan sorunlar, %15,2'si erkeğin işsiz olması, %25'i erkeğin sinirli olması, yaklaşık %24'ü erkeğin alkol kullanması, %27,2'si erkeğin sorumsuz davranması, yaklaşık %9'u erkeğin kadının ihanetinden şüphelenmesi ve %17,4'ü de erkeğin kadını sevmemesi. İstenmeyen gebelikler, kuma getirme, ruh sağlığının bozuk olması ve çocuklar için bahane bulma gibi nedenler de kadınların şiddet görmelerinin diğer nedenleridir.

5.11. Yaşadıkları Şiddeti Kimlerle Paylaştıkları

Tablo 5.11. Yaşadıkları Şiddeti Kimlerle Paylaştıkları

Yaşadığımız şiddeti kimlerle paylaşıyorsunuz? (Kendi ailesi)					
		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Geçerli		5	5,4	5,4	5,4
	Evet	28	30,4	30,4	35,9
	Hayır	59	64,1	64,1	100,0
	Total	92	100,0	100,0	
Yaşadığımız şiddeti kimlerle paylaşıyorsunuz (Yakın arkadaşı)					
		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Geçerli		5	5,4	5,4	5,4
	Evet	11	12,0	12,0	17,4
	Hayır	76	82,6	82,6	100,0
	Total	92	100,0	100,0	
Yaşadığımız şiddeti kimlerle paylaşıyorsunuz (Komşuları)					
		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Geçerli		6	6,5	6,5	6,5
	Evet	11	12,0	12,0	18,5
	Hayır	75	81,5	81,5	100,0
	Total	92	100,0	100,0	
Yaşadığımız şiddeti kimlerle paylaşıyorsunuz (Erkeğin ailesi)					
		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Geçerli		5	5,4	5,4	5,4
	Evet	9	9,8	9,8	15,2
	Hayır	78	84,8	84,8	100,0
	Total	92	100,0	100,0	
Yaşadığımız şiddeti kimlerle paylaşıyorsunuz (Kimseyle paylaşmıyorum)					
		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Geçerli		5	5,4	5,4	5,4
	Evet	44	47,8	47,8	53,3
	Hayır	43	46,7	46,7	100,0
	Total	92	100,0	100,0	

Tablo 11’de kadınların yaşadıkları şiddeti paylaşma durumları incelendiğinde; %30’u ailesiyle, %12’si yakın arkadaşı ve komşuları, yaklaşık %10’u erkeğin ailesiyle paylaşırken %47,8’i ise yaşadıkları şiddeti kimseyle paylaşmamaktadır. Yaşanılan şiddetin paylaşılmamasında; şiddetin geçici olduğu, zamanla düzeleceğini düşünmeleri, sabretme, çocukları için katlanma, sahipsiz kalacağını düşünme ve gidecek yerinin olmaması gibi faktörler etkilidir. Yaşadıkları şiddeti aileleriyle paylaşmak, kadınların şiddeti reddettiğini göstermektedir. Şiddetin komşu ve yakın akraba ile paylaşılmasında bu kişilerin de benzer durumları yaşamaları yani eşleri tarafından şiddete uğramış olmaları ya da bu kişilerden yardım, destek görülebileceği etkili olmuştur. KSGM’nin Türkiye’de Kadına Yönelik Aile içi Şiddet Araştırması(2008)nda “Türkiye’de eşi/birlikte olduğu kişi(ler)den fiziksel veya cinsel şiddet yaşamış kadınların %49’u

yaşadıkları şiddeti kimseye anlatmadıklarını belirtmişlerdir. Şiddete maruz kalmış kadınların %34'ü şiddeti kendi ailelerine anlatmışlardır. Kadınların %22'si yaşadıkları şiddeti arkadaşları veya komşularına anlatırken, şiddeti erkeğin ailesiyle paylaşması %12'dir.

5.12. Uğradıkları Şiddet Karşısında Herhangi Bir Tepki Verip Vermedikleri

Tablo 5.12. Uğradıkları Şiddet Karşısında Herhangi Bir Tepki Verip Vermedikleri

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
		5	5,4	5,4	5,4
Geçerli	Evet	49	53,3	53,3	58,7
	Hayır	38	41,3	41,3	100,0
	Total	92	100,0	100,0	

Tablo 12'de kadınların %53,3'ü şiddete tepki gösterirken, %41'ü herhangi bir tepki göstermemiştir.

5.13. Şiddete Verdikleri İlk Tepki

Tablo 5.13. Şiddete Verdikleri İlk Tepki

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
		6	6,5	6,5	6,5
Geçerli	Ailesine tepki verme	1	1,1	1,1	7,6
	Eşine karşılık verme	12	13,0	13,0	20,7
	Evi terk etme	31	33,7	33,7	54,3
	Herhangi bir kuruma şikâyet etme	8	8,7	8,7	63,0
	Kendini savunma	1	1,1	1,1	64,1
	Sessiz kalma	33	35,9	35,9	100,0
	Total	92	100,0	100,0	

Şiddete verdikleri tepki incelendiğinde kadınların yaklaşık %36'sı şiddet karşısında sessiz kalırken, yaklaşık %34'ü evi terk etmiştir. Eşine karşılık verenlerin oranı %13, herhangi bir kuruma şikâyet edenlerin oranı %8,7, ailesine tepki gösterenlerin oranı ise %6,5. Kadınların şiddet karşısında tepki vermemeleri veya sessiz kalmaları Tablo 11'deki şiddeti paylaşmama nedenleriyle açıklanabilir.

5.14. Yaşadıkları Şiddet Karşısında Neler Hissettikleri

Tablo 5.14. Yaşadıkları Şiddet Karşısında Neler Hissettikleri

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Yaşadığımız şiddet karşısında neler hissettiniz? (Yalnızlık hissettim)					
		6	6,5	6,5	6,5
Geçerli	Evet	48	52,2	52,2	58,7
	Hayır	38	41,3	41,3	100,0
Total		92	100,0	100,0	
Yaşadığımız şiddet karşısında neler hissettiniz (Öfke-sinir patlaması yaşadım)					
		5	5,4	5,4	5,4
Geçerli	Evet	31	33,7	33,7	39,1
	Hayır	56	60,9	60,9	100,0
Total		92	100,0	100,0	
Yaşadığımız şiddet karşısında neler hissettiniz (İnsanlardan kaçmaya başladım)					
		5	5,4	5,4	5,4
Geçerli	Evet	31	33,7	33,7	39,1
	Hayır	56	60,9	60,9	100,0
Total		92	100,0	100,0	
Yaşadığımız şiddet karşısında neler hissettiniz (Erkeklerle karşı güvensizlik yaşamaya başladım)					
		5	5,4	5,4	5,4
Geçerli	Evet	42	45,7	45,7	51,1
	Hayır	45	48,9	48,9	100,0
Total		92	100,0	100,0	
Yaşadığımız şiddet karşısında neler hissettiniz (Diğer)					
		86	93,5	93,5	93,5
Geçerli	Ailemden nefret etmeye başladım	1	1,1	1,1	94,6
	Eşimden ve yaşadığım yerden uzaklaşmak istedim	1	1,1	1,1	95,7
	Eşime karşı nefret ve güvensizlik hissettim	1	1,1	1,1	96,7
	Korku	1	1,1	1,1	97,8
	Şiddet görmedim	1	1,1	1,1	98,9
	Yaşama sevincimi kaybettim	1	1,1	1,1	100,0
	Total	92	100,0	100,0	

Tablo 14'e bakıldığında kadınlar şiddet karşısında %52,2 ile en çok yalnızlık hissetmişlerdir. Öfke-sinir patlaması yaşayanlar ve insanlardan kaçmaya başlayanlar %33,7 ile eşit çıkmıştır. Yaklaşık %46'sı ise erkeklerle karşı güvensizlik yaşamıştır. Yaşadığı yerden uzaklaşmak isteme, yaşama sevincini kaybetme, eşinden nefret etme ve güvensizlik ortaya çıkan diğer sonuçlardır.

5.15. Yaşadıkları Şiddet Karşısında Hangi Kurumlara Başvurdıkları

Tablo 5.15. Yaşadıkları Şiddet Karşısında Hangi Kurumlara Başvurdıkları

		Yaşadığımız şiddet karşısında hangi kuruma başvurduunuz (Polise)			
		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Geçerli		7	7,6	7,6	7,6
	Evet	73	79,3	79,3	87,0
	Hayır	12	13,0	13,0	100,0
	Total	92	100,0	100,0	
		Yaşadığımız şiddet karşısında hangi kuruma başvurduunuz (Jandarma)			
		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Geçerli		7	7,6	7,6	7,6
	Evet	9	9,8	9,8	17,4
	Hayır	76	82,6	82,6	100,0
	Total	92	100,0	100,0	
		Yaşadığımız şiddet karşısında hangi kuruma başvurduunuz (Savcılık)			
		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Geçerli		7	7,6	7,6	7,6
	Evet	5	5,4	5,4	13,0
	Hayır	80	87,0	87,0	100,0
	Total	92	100,0	100,0	
		Yaşadığımız şiddet karşısında hangi kuruma başvurduunuz (ŞÖNİM)			
		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Geçerli		7	7,6	7,6	7,6
	Evet	7	7,6	7,6	15,2
	Hayır	78	84,8	84,8	100,0
	Total	92	100,0	100,0	

Kadınlar şiddet karşısında %79,3 ile en çok polise başvurmuşlardır. Yaklaşık %10'u jandarmaya başvururken %5,4'ü savcılığa, %7,6'sı ŞÖNİM'e başvurmuştur. KSGM'nin 2008'deki araştırmasında ise şiddete maruz kalan kadınların kurumlara başvurma oranları çok düşük düzeyde olmuştur. Fiziksel veya cinsel yaşamış kadınların büyük çoğunluğu(%92) bu kurum/kişilerden hiçbirine başvurmamıştır. Türkiye genelinde kadınlar en yaygın olarak polise polise(%4) başvurmaktadır. Bunu hastane ya da sağlık kuruluşlarına (%4) başvuru izlemektedir. Yaptığımız araştırmada en çok polise başvurularında KSGM'nin kamu kurumlarıyla şiddetle daha etkili mücadele etmek için imzaladığı protokolün etkiliği olduğu söylenebilir.

5.16. Yaşadıkları Şiddet Karşısında Başvurdukları Kamu Kurum Ve Kuruluşlarının Sorumluluklarını Yerine Getirip Getirmediği

Tablo 5.16. Yaşadıkları Şiddet Karşısında Başvurdukları Kamu Kurum Ve Kuruluşlarının Sorumluluklarını Yerine Getirip Getirmediği

Kurum ve kuruluşların şiddeti önlemede sorumluluklarını yerine getirdiğini düşünüyor musunuz? (Polis)					
		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Geçerli	Evet	11	12,0	12,0	12,0
	Fikrim yok	59	64,1	64,1	76,1
	Hayır	5	5,4	5,4	81,5
	Hayır	17	18,5	18,5	100,0
	Total	92	100,0	100,0	
Kurum ve kuruluşların şiddeti önlemede sorumluluklarını yerine getirdiğini düşünüyor musunuz (Mahkeme)					
		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Geçerli	Evet	20	21,7	21,7	21,7
	Fikrim yok	26	28,3	28,3	50,0
	Hayır	26	28,3	28,3	78,3
	Hayır	20	21,7	21,7	100,0
	Total	92	100,0	100,0	
Kurum ve kuruluşların şiddeti önlemede sorumluluklarını yerine getirdiğini düşünüyor musunuz (Belediye)					
		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Geçerli	Evet	20	21,7	21,7	21,7
	Fikrim yok	27	29,3	29,3	51,1
	Hayır	29	31,5	31,5	82,6
	Hayır	16	17,4	17,4	100,0
	Total	92	100,0	100,0	
Kurum ve kuruluşların şiddeti önlemede sorumluluklarını yerine getirdiğini düşünüyor musunuz (Kadın kuruluşları)					
		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Geçerli	Evet	18	19,6	19,6	19,6
	Fikrim yok	49	53,3	53,3	72,8
	Hayır	18	19,6	19,6	92,4
	Hayır	7	7,6	7,6	100,0
	Total	92	100,0	100,0	
Kurum ve kuruluşların şiddeti önlemede sorumluluklarını yerine getirdiğini düşünüyor musunuz (ASPB)					
		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Geçerli	Evet	17	18,5	18,5	18,5
	Fikrim yok	51	55,4	55,4	73,9
	Hayır	13	14,1	14,1	88,0
	Hayır	11	12,0	12,0	100,0
	Total	92	100,0	100,0	

Kamu kurum-kuruluşlarının şiddetli önlemedeki sorumluluklarını yerine getirip getirmediği Tablo 16 incelendiğinde polisin %61,1, mahkemelerin %28,3, belediyelerin %29,3, kadın STK'ların %53,3, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın %55,4 olduğunu görüyoruz. Kolluk kuvvetlerine tanınan yetkiler ve bakanlığın son

dönemde şiddetle mücadelede yaptığı çalışmaların oldukça etkili olduğunu söylemek mümkün. Ayrıca kadın STK'ların şiddetle mücadelede ne kadar önemli oldukları da görülmektedir.

5.17. 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'dan haberdar olup olmadıkları, bu kanundan yararlanıp yararlanmadıkları ve bu kanunun şiddeti engelleyip engelleyemeyeceği ile ilgili görüşleri

Tablo 5.17. 6284 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun'u duydunuz mu?

6284 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun'u duydunuz mu?					
		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Geçerli		4	4,3	4,3	4,3
	Evet	49	53,3	53,3	57,6
	Hayır	39	42,4	42,4	100,0
	Total	92	100,0	100,0	
Bu kanundan yararlandınız mı?					
		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Geçerli		4	4,3	4,3	4,3
	Evet	43	46,7	46,7	51,1
	Hayır	45	48,9	48,9	100,0
	Total	92	100,0	100,0	
Bu kanunun şiddeti engelleyebileceğini düşünüyor musunuz?					
		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Geçerli		5	5,4	5,4	5,4
	Evet	43	46,7	46,7	52,2
	Hayır	44	47,8	47,8	100,0
	Total	92	100,0	100,0	

6284 Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi Kanunu'yla ilgili kadınların verdiği cevaplar Tablo 17'de gösterildiği gibi; araştırmaya katılan kadınların % 53,3 kanundan haberdarken %42,4 kanundan haberdar değildir. Yaklaşık %47'si bu kanundan yararlanırken %yaklaşık %49'u kanundan yararlanmamıştır. Yine yaklaşık %47'si kanunun şiddeti engelleyebileceğini düşünürken yaklaşık %48'i kanunun şiddeti engelleyemeyeceğini düşünmektedir. Kadınların kanundan haberdar olmamaları ve kanundan yararlan(a)mamaları eğitim düzeylerinin düşük olması etkili olabilir. Kanunun şiddeti engelleyemeyeceğini düşünmelerinde bazı kamu kurum-kuruluşlarının şiddetle mücadelede yeterince sorumlu davranmamalarını etkili olabilir. Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansı (FRA)nın 2014'te yayımladığı Avrupa Birliği Düzeyinde Kadına Yönelik Şiddet Araştırması raporunda da AB ülkelerinde ortalama

olarak kadınların yarısı aile içi şiddete yönelik önleme ve koruma yasalarının farkındayken yarısı da ülkelerinde konuyla ilgili özel kanunun bulunmadığını varsa da bunun farkında olmadıklarını belirtmişlerdir.

Sığınma evlerinde kalan şiddet mağduru kadınların kadın sığınma evlerine ilişkin bakışları nelerdir? Probleminin alt problemleriyle ilgili bulgular şu şekildedir:

5.18. Sığınma Evlerine Geliş Nedenleri

Tablo 5.18. Sığınma Evlerine Geliş Nedenleri

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Sığınma evine geliş nedeniniz (Kalacak yerinin olmaması)					
		1	1,1	1,1	1,1
Geçerli	Evet	57	64,0	64,0	65,2
	Hayır	31	34,8	34,8	100,0
	Total	89	100,0	100,0	
Sığınma evine geliş nedeniniz (Fiziksel-psikolojik şiddet)					
		2	2,2	2,2	2,2
Geçerli	Evet	9	10,1	10,1	12,4
	Hayır	78	87,6	87,6	100,0
	Total	89	100,0	100,0	
Sığınma evine geliş nedeniniz (Tecavüz)					
		2	2,2	2,2	2,2
Geçerli	Evet	33	37,1	37,1	39,3
	fiziksel-psikolojik şiddet	1	1,1	1,1	40,4
	Hayır	53	59,6	59,6	100,0
	Total	89	100,0	100,0	
Sığınma evine geliş nedeniniz (Zorla evlilik)					
		2	2,2	2,2	2,2
Geçerli	Evet	9	10,1	10,1	12,4
	hayır	78	87,6	87,6	100,0
	Total	89	100,0	100,0	
Sığınma evine geliş nedeniniz (Evlilik dışında hamile kalma)					
		2	2,2	2,2	2,2
Geçerli	Evet	5	5,6	5,6	7,9
	Hayır	82	92,1	92,1	100,0
	Total	89	100,0	100,0	
Sığınma evine geliş nedeniniz (Çocuğuna tacizde bulunma)					
		2	2,2	2,2	2,2
Geçerli	Evet	2	2,2	2,2	4,5
	Hayır	85	95,5	95,5	100,0
	Total	89	100,0	100,0	

Tablo 5.18. Sığınma evine geliş nedeniniz? (devamı)

Sığınma evine geliş nedeniniz (Diğer)		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
		85	95,5	95,5	95,5
Geçerli	Avukat ihtiyacı	1	1,1	1,1	96,6
	Can güvenliği	1	1,1	1,1	97,8
	Çocuğuma uygulanan işkenceler	1	1,1	1,1	98,9
	Psikolojik şiddet	1	1,1	1,1	100,0
	Total	89	100,0	100,0	

Kadınların sığınma evlerine geliş nedenleriyle ilgili tablo incelendiğinde; %16,9'u fiziksel şiddet, %37'1 fiziksel-psikolojik şiddet, %10,1'i zorla evlilik ve tecavüz, %5,6'sı evlilik dışı hamile kalma, %2,2'si de çocuğuna taciz nedenleriyle gelmiştir. Avukat ihtiyacı, can güvenliği ve çocuğuna yapılan işkenceler de kadınların sığınma evlerine gelmelerinin diğer nedenleridir.

5.19. Sığınma Evlerine Nasıl Geldikleri

Tablo 5.19. Sığınma Evlerine Nasıl Geldikleri

Sığınma evine nasıl geldiniz? (Polisin yönlendirmesiyle)		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
		2	2,2	2,2	2,2
Geçerli	Evet	73	82,0	82,0	84,3
	Hayır	14	15,7	15,7	100,0
	Total	89	100,0	100,0	
Sığınma evine nasıl geldiniz (Savcılığın yönlendirmesiyle)		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
		2	2,2	2,2	2,2
Geçerli	Evet	4	4,5	4,5	6,7
	Hayır	83	93,3	93,3	100,0
	Total	89	100,0	100,0	
Sığınma evine nasıl geldiniz (TV'den duymasıyla)		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
		2	2,2	2,2	2,2
Geçerli	Evet	2	2,2	2,2	4,5
	Hayır	85	95,5	95,5	100,0
	Total	89	100,0	100,0	
Sığınma evine nasıl geldiniz (Kadın Danışma Merkezleri aracılığıyla)		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
		2	2,2	2,2	2,2
Geçerli	Evet	6	6,7	6,7	9,0
	hayır	81	91,0	91,0	100,0
	Total	89	100,0	100,0	

Tablo 5.19. Sığınma Evlerine Nasıl Geldikleri (devamı)

Sığınma evine nasıl geldiniz (Başkalarının yönlendirmesiyle)		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Geçerli		2	2,2	2,2	2,2
	Evet	3	3,4	3,4	5,6
	Hayır	84	94,4	94,4	100,0
	Total	89	100,0	100,0	
Sığınma evine nasıl geldiniz (Diğer)		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Geçerli		86	96,6	96,6	96,6
	alo 183 yönlendirmesiyle	1	1,1	1,1	97,8
	internet aracılığıyla	1	1,1	1,1	98,9
	jamdarmanın yönlendirmesiyle	1	1,1	1,1	100,0
	Total	89	100,0	100,0	

Tablo 19'a bakıldığında, kadınların %82'si polis, %4,5'i savcılık, %2,2'si TV'den duyarak, %6,7'i kadın danışma merkezleri aracılığıyla ve %3,4'ü başkalarının yönlendirmesiyle sığınma evine gelmişlerdir. ALO 183 hattı, internet aracılığı ve jandarmanın yönlendirmesiyle de gelenler olmuştur. Kadınların %79,3'ü polisin yönlendirilmesiyle sığınma evlerine gelmelerinde en önemli etken sığınma evlerine kadınların doğrudan başvurularının söz konusu olmamasıdır. Şiddet mağduru kadınların polise başvurularında polis bu kadınları ŞÖNİM'e yönlendirmekte ve ŞÖNİM üzerinden sığınma evlerine yerleştirilmeler yapılmaktadır

5.20. Sığınma Evlerinin Kendileri İçin Ne İfade Ettiği

Tablo 5.20. Sığınma Evlerinin Kendileri İçin Ne İfade Ettiği

Sığınma evi sizin için ne ifade ediyor (Güvenli bir yer)		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Geçerli		2	2,2	2,2	2,2
	Evet	61	68,5	68,5	70,8
	Hayır	26	29,2	29,2	100,0
	Total	89	100,0	100,0	
Sığınma evi sizin için ne ifade ediyor (Barınacak bir yer)		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Geçerli		2	2,2	2,2	2,2
	Evet	31	34,8	34,8	37,1
	Hayır	56	62,9	62,9	100,0
	Total	89	100,0	100,0	

Tablo 5.20. Sığınma Evlerinin Kendileri İçin Ne İfade Ettiği (devamı)

Sığınma evi sizin için ne ifade ediyor(Cezaevi)		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
		2	2,2	2,2	2,2
Geçerli	Evet	4	4,5	4,5	6,7
	Hayır	83	93,3	93,3	100,0
	Total	89	100,0	100,0	
Sığınma evi sizin için ne ifade ediyor (Huzurlu bir ortam)		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
		2	2,2	2,2	2,2
Geçerli	Evet	22	24,7	24,7	27,0
	Hayır	65	73,0	73,0	100,0
	Total	89	100,0	100,0	
Sığınma evi sizin için ne ifade ediyor(Sıcak bir yuva)		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
		2	2,2	2,2	2,2
Geçerli	Evet	18	20,2	20,2	22,5
	Hayır	69	77,5	77,5	100,0
	Total	89	100,0	100,0	
Sığınma evi sizin için ne ifade ediyor(Özgürlük ortamı)		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
		2	2,2	2,2	2,2
Geçerli	Evet	9	10,1	10,1	12,4
	Hayır	78	87,6	87,6	100,0
	Total	89	100,0	100,0	
Sığınma evi sizin için ne ifade ediyor(Hiçbir anlamı yok)		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
		3	3,4	3,4	3,4
Geçerli	Evet	4	4,5	4,5	7,9
	Hayır	82	92,1	92,1	100,0
	Total	89	100,0	100,0	

Tablo 20’de kadınların sığınma evlerinin kendileri için ne ifade ettiğine bakıldığında %68,5’i güvenli yer, %34,8’i barınacak yer, %4,5’i cezaevi, %24,7’si huzurlu bir ortam, %20,2’si sıcak yuva, %10,1’i özgürlük ortamı olduğunu belirtirken %4,5’i kendileri için bir anlam ifade etmediklerini belirtmişlerdir. Ayrıca sığınma evlerini eğitim yeri, kadınların güven kazabileceği yerler olarak görenlerin olduğunu da tabloda görmekteyiz. Buna göre sığınma evlerinin gerekli olduğu bir kez daha görülmüştür.

5.21. Sığınma Evlerinde Ne Tür Destekler Aldıkları

Tablo 21 Sığınma Evlerinde Ne Tür Destekler Aldıkları

Sığınma evinde ne tür destekler aldınız (Psikolojik-sağlık-baro desteği)					
		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Geçerli		5	5,4	5,4	5,4
	Evet	67	72,8	72,8	78,3
	Hayır	20	21,7	21,7	100,0
	Total	92	100,0	100,0	
Sığınma evinde ne tür destekler aldınız (Maddi destek)					
		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Geçerli		6	6,5	6,5	6,5
	Evet	38	41,3	41,3	47,8
	Hayır	48	52,2	52,2	100,0
	Total	92	100,0	100,0	
Sığınma evinde ne tür destekler aldınız (Mesleki eğitim desteği)					
		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Geçerli		5	5,4	5,4	5,4
	Evet	6	6,5	6,5	12,0
	Hayır	81	88,0	88,0	100,0
	Total	92	100,0	100,0	
Sığınma evinde ne tür destekler aldınız (İş bulma konusunda destek)					
		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Geçerli		5	5,4	5,4	5,4
	Evet	15	16,3	16,3	21,7
	Hayır	72	78,3	78,3	100,0
	Total	92	100,0	100,0	
Sığınma evinde ne tür destekler aldınız (Çocuğunun ihtiyaçlarını karşılama konusunda destek)					
		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Geçerli		5	5,4	5,4	5,4
	Evet	26	28,3	28,3	33,7
	hayır	61	66,3	66,3	100,0
	Total	92	100,0	100,0	
Sığınma evinde ne tür destekler aldınız (Hiçbir destek almıyorum)					
		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Geçerli		5	5,4	5,4	5,4
	Evet	13	14,1	14,1	19,6
	hayır	74	80,4	80,4	100,0
	Total	92	100,0	100,0	

Tablo 21'e bakıldığında kadınların sığınma evlerinde %72,8 ile en çok psikolojik-sağlık ve baro desteği aldıkları görülmüştür. %41,3'ü maddi destek, %6,5'i mesleki eğitim desteği, % 16,3'ü iş bulma konusunda %28,3'ü çocuğunun ihtiyaçlarını karşılama desteği almıştır. %14,1'i ise hiçbir destek almamıştır. Kadınların yaşadıkları şiddetle mücadele edebilmelerinde bu tür destekler oldukça önemlidir. %14,1'inin hiçbir destek almaması dikkat çekici bir durumdur.

5.22. Sığınma Evlerinin Kendileri İçin Kazanımlarının Neler Olduğu

Tablo 5.22. Sığınma Evlerinin Kendileri İçin Kazanımlarının Neler Olduğu

Sığınma evinin kazanımları neler olmuştur (Kendimi güvende hissediyorum)					
		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
		6	6,5	6,5	6,5
Geçerli	Evet	52	56,5	56,5	63,0
	Hayır	34	37,0	37,0	100,0
	Total	92	100,0	100,0	
Sığınma evinin kazanımları neler olmuştur (Kendimi topladım)					
		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
		4	4,3	4,3	4,3
Geçerli	Evet	33	35,9	35,9	40,2
	Hayır	55	59,8	59,8	100,0
	Total	92	100,0	100,0	
Sığınma evinin kazanımları neler olmuştur (Kalacak yerim var)					
		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
		4	4,3	4,3	4,3
Geçerli	Evet	41	44,6	44,6	48,9
	Hayır	47	51,1	51,1	100,0
	Total	92	100,0	100,0	
Sığınma evinin kazanımları neler olmuştur (Sahipsiz değilim)					
		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
		4	4,3	4,3	4,3
Geçerli	Evet	33	35,9	35,9	40,2
	Hayır	55	59,8	59,8	100,0
	Total	92	100,0	100,0	
Sığınma evinin kazanımları neler olmuştur (Namusumu korudum)					
		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
		4	4,3	4,3	4,3
Geçerli	Evet	30	32,6	32,6	37,0
	Hayır	58	63,0	63,0	100,0
	Total	92	100,0	100,0	
Sığınma evinin kazanımları neler olmuştur (Hiçbir kazanımı olmadı)					
		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
		4	4,3	4,3	4,3
Geçerli	Evet	4	4,3	4,3	8,7
	Hayır	84	91,3	91,3	100,0
	Total	92	100,0	100,0	

Sığınma evleriyle ilgili kazanımlara Tablo 22'ye bakıldığında kadınların %56,5'i kendini güvende hissettiğini, %35,9'unun kendini topladığını, %44,6'sının kalacak yerinin olduğunu, %35,9'u sahipsiz olmadığını %32,6'sı namusunu koruduğunu belirtmiştir. Hiçbir kazanımı olmadı diyenlerin oranı %4,3. Bu sonuçlar kadınların şiddet ortamından uzak ve güçlenmelerini sağlayan yerlerin olduğunu bilmeleri açısından önemlidir.

5.23. Sığınma Evlerinde Katıldıkları Kurslar

Tablo 5.23. Sığınma Evlerinde Katıldıkları Kurslar

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
	6	6,5	6,5	6,5
dikiş atölyesi	1	1,1	1,1	7,6
el sanatları	4	4,3	4,3	12,0
Geçerli herhangi bir kursa katılmadım	71	77,2	77,2	89,1
kurs yok	3	3,3	3,3	92,4
okuma-yazma	7	7,6	7,6	100,0
Total	92	100,0	100,0	

Sığınma evlerinde kadınların yaşadıkları şiddet travmalarını azaltmak ve güçlenmelerini sağlamak amacıyla verilen kurslara katılım oranlarına baktığımızda, tabloda kadınların %77,2'sinin herhangi bir kursa katılmadıkları görülmektedir. Okuma-yazma kursuna katılanların oranı %7,6, el sanatları kursuna katılanların oranı %4,3 iken dikiş atölyesine katılanların oranı %1,1. Sığınma evinde kurs yok diyenlerin oranı ise %3,3. Sığınma evlerinde kadınlara yaşadıkları şiddet travmalarını azaltmak, güçlenmelerini sağlamak ve meslek sahibi olmalarını sağlamak amacıyla çeşitli kurslar verilmekte ancak kadınların büyük çoğunluğunun bu kurslara katılmadığı görülmüştür.

5.24. Sığınma evlerinde ne tür sorunlarla karşılaştıkları

Tablo 5.24. Sığınma evlerinde ne tür sorunlarla karşılaştıkları

Sığınma evinde ne tür sorunlarla karşılaştınız (Fiziksel yetersizlik)					
		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
		18	19,6	19,6	19,6
Geçerli	Evet	4	4,3	4,3	23,9
	Hayır	70	76,1	76,1	100,0
	Total	92	100,0	100,0	
Sığınma evlerinde ne tür sorunlarla karşılaştınız(Çalışanların ve idarecilerin kadınlara ilgisiz davranması)					
		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
		18	19,6	19,6	19,6
Geçerli	Evet	3	3,3	3,3	22,8
	Hayır	71	77,2	77,2	100,0
	Total	92	100,0	100,0	
Sığınma evinde ne tür sorunlarla karşılaştınız(Temizlik ve düzenle ilgili kurallar)					
		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
		18	19,6	19,6	19,6
Geçerli	Evet	19	20,7	20,7	40,2
	Hayır	55	59,8	59,8	100,0
	Total	92	100,0	100,0	

Tablo 5.24. Sığınma evinde ne tür sorunlarla karşılaştınız? (devamı)

Sığınma evinde ne tür sorunlarla karşılaştınız (Kültürel farklılıklar)		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
		18	19,6	19,6	19,6
Geçerli	Evet	11	12,0	12,0	31,5
	Hayır	63	68,5	68,5	100,0
	Total	92	100,0	100,0	
Sığınma evinde ne tür sorunlarla karşılaştınız (Çocuklar yüzünden yaşanan kavgalar)		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
		18	19,6	19,6	19,6
Geçerli	Evet	25	27,2	27,2	46,7
	Hayır	49	53,3	53,3	100,0
	Total	92	100,0	100,0	
Sığınma evinde ne tür sorunlarla karşılaştınız (İletişimsizlik)		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
		18	19,6	19,6	19,6
Geçerli	Evet	13	14,1	14,1	33,7
	Hayır	61	66,3	66,3	100,0
	Total	92	100,0	100,0	
Sığınma evinde ne tür sorunlarla karşılaştınız (Kalış süresinin azlığı)		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
		19	20,7	20,7	20,7
Geçerli	Evet	8	8,7	8,7	29,3
	Hayır	65	70,7	70,7	100,0
	Total	92	100,0	100,0	
Sığınma evinde ne tür sorunlarla karşılaştınız (Çocuklar için oyun alanının olmaması)		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
		18	19,6	19,6	19,6
Geçerli	evet	12	13,0	13,0	32,6
	hayır	62	67,4	67,4	100,0
	Total	92	100,0	100,0	
Sığınma evinde ne tür sorunlarla karşılaştınız (Diğer)		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
		74	80,4	80,4	80,4
	Herhangi bir sorunla karşılaşmadım	14	15,2	15,2	95,7
	İlk adım istasyonlarının yetersizliği ve çocukların yeterli ilgiyi görmemeleri	1	1,1	1,1	96,7
Geçerli	Sığınma evindeki kadınların kendi sorunlarını sık sık anlatması beni rahatsız ediyor.	1	1,1	1,1	97,8
	Var olan sorunlara çözüm bulunmuyor	2	2,2	2,2	100,0
	Total	92	100,0	100,0	

Sığınma evlerinde karşılaşılan sorunlar Tablo 24 incelendiğinde; fiziksel yetersizlik %4,3, yöneticilerin ilgisiz davranması %3,3, temizlik ve düzenle ilgili sorunlar %20,7, kültürel farklılıklar %12, çocuklar yüzünden yaşanan kavgalar %27,2, iletişimsizlik %14,1, kalış süresinin azlığı %8,7 ve çocuklar için oyun alanının olmaması %13 olarak görülmektedir. . Sığınma evlerindeki kadınların çoğu çocuklarıyla beraber kaldıkları için tabloda çocuklar yüzünden yaşanan kavgalar bu sorunların en

önemli olanını teşkil etmektedir. Çocuklar için oyun alanının olamaması da bu kavgaları etkilemektedir. Sığınma evlerinde kreş desteğiyle bu sorunlar azaltılabilir.

5.25. Sığınma Evlerinin Nasıl Olması Gerektiği

Tablo 5.25. Sığınma Evlerinin Nasıl Olması Gerektiği

Sığınma evi sizce nasıl olmalı? (Her türlü desteği veren bir yer)		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Geçerli	Evet	4	4,3	4,3	4,3
	Hayır	57	62,0	62,0	66,3
	Total	31	33,7	33,7	100,0
	Total	92	100,0	100,0	
Sığınma evi sizce nasıl olmalı(Kadınları bilinçlendiren bir yer)		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Geçerli	Evet	4	4,3	4,3	4,3
	Hayır	39	42,4	42,4	46,7
	Total	49	53,3	53,3	100,0
	Total	92	100,0	100,0	
Sığınma evi sizce nasıl olmalı(İstihdam sağlayan yer)		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Geçerli	Evet	4	4,3	4,3	4,3
	Hayır	18	19,6	19,6	23,9
	Total	70	76,1	76,1	100,0
	Total	92	100,0	100,0	
Sığınma evi sizce nasıl olmalı(Sosyal faaliyetlerin yoğun olduğu yer)		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Geçerli	Evet	4	4,3	4,3	4,3
	Hayır	24	26,1	26,1	30,4
	Total	64	69,6	69,6	100,0
	Total	92	100,0	100,0	
Sığınma evi sizce nasıl olmalı(Diğer)		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Geçerli	geçici süreyle destek veren yer olmalı	90	97,8	97,8	97,8
	maddi destek veren bir yer olmalı	1	1,1	1,1	98,9
	Total	1	1,1	1,1	100,0
	Total	92	100,0	100,0	

Sığınma evleri sizce nasıl olmalı sorusuna tablo 25'te kadınların %62'si her türlü desteğin verildiği yer, %42,4'ü kadınları bilinçlendiren yer, %19,6'sı istihdam sağlayan yer, %26,1'i sosyal faaliyetlerin yoğun olduğu yer olarak değerlendirmişlerdir. Tablo incelendiğinde kadınların sığınma evlerinden beklentilerinin yüksek olduğunu söyleyebiliriz.

5.26. Sığınma evlerinde ne kadar süre kaldıkları ve bu süreyi yeterli bulup bulmadıkları

Tablo 5.26. Sığınma evlerinde ne kadar süre kaldıkları ve bu süreyi yeterli bulup bulmadıkları

Sığınma evinde ne kadar süredir kalıyorsunuz?					
		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
		6	6,5	6,5	6,5
Geçerli	1 ay	27	29,3	29,3	35,9
	2 ay	12	13,0	13,0	48,9
	3 ay	10	10,9	10,9	59,8
	4 ay	7	7,6	7,6	67,4
	5 ay	8	8,7	8,7	76,1
	6 ay ve üstü	22	23,9	23,9	100,0
	Total	92	100,0	100,0	
Sığınma evinde kalış süresini yeterli buluyor musunuz?					
		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
		6	6,5	6,5	6,5
Geçerli	Evet	50	54,3	54,3	60,9
	Hayır	36	39,1	39,1	100,0
	Total	92	100,0	100,0	

Sığınma evi kalış sürelerine kadınların %29,3'ünün 1 ay, %13'ünün 2 ay, %10,9'unun 3 ay, %7,6'sının 4 ay, %8,7'sinin 5 ay ve % 23,9'unun 6 ay ve üzeri kaldıkları görülmektedir. Kalış sürelerini yeterli bulup bulmadıklarına bakıldığında %54,3'ü süreyi yeterli bulurken %39,1'i az bulmaktadır.

5.27. Sığınma Evlerinin Sayılarını Yeterli Bulup Bulmadıkları

Tablo 5.27. Sığınma Evlerinin Sayılarını Yeterli Bulup Bulmadıkları

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
		8	8,7	8,7	8,7
Geçerli	Evet	33	35,9	35,9	44,6
	Hayır	51	55,4	55,4	100,0
	Total	92	100,0	100,0	

Sığınma evlerinin sayılarıyla ilgili soruya kadınların %35,9'u yetersiz bulurken %55,4'ü yeterli bulmuştur.

5.28. Sığınma Evlerini Güvenli Bulup Bulmadıkları

Tablo 5.28. Sığınma Evlerini Güvenli Bulup Bulmadıkları

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
		5	5,4	5,4	5,4
Geçerli	Evet	81	88,0	88,0	93,5
	Hayır	6	6,5	6,5	100,0
	Total	92	100,0	100,0	

Sığınma evlerinin güvenliğiyle ilgili tabloya bakıldığında %88'i sığınma evlerini güvenli bulurken %6,5'i yeterince güvenli bulmamaktadır.

5.29. Sığınma Evi Sonrası Yaşam Planlarının Ne Olduğu

Tablo 5.29. Sığınma evi sonrası yaşam planınız nedir?

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
		5	5,4	5,4	5,4
Geçerli	Ailemin yanına dönme	1	1,1	1,1	6,5
	Evine geri dönme	1	1,1	1,1	7,6
	Evine/eşine geri dönme	4	4,3	4,3	12,0
	Fikrim yok	1	1,1	1,1	13,0
	Kararsızım	2	2,2	2,2	15,2
	Kendine yeni hayat kurma	76	82,6	82,6	97,8
	Ne yapacağımı bilmiyorum	1	1,1	1,1	98,9
	Özürlüler merkezi ya da darülacezeye yerleşme	1	1,1	1,1	100,0
	Total	92	100,0	100,0	

Sığınma evi sonrası yaşam planlarına bakıldığında %82,6 ile kadınların kendilerine yeni bir yaşam kurmayı düşündükleri görülmektedir. Ailesinin yanına dönmek isteyenler %5,4, evine/eşine geri dönmek isteyenler %4,3, kararsız olanlar ise %2,2. Kararsız olanlar özürlü merkezi ya da darul acezeye yerleşmeyi düşünenler de vardır.

BÖLÜM VI

6. Sonuçlar

Bu bölümde araştırma bulgularının sırasına uygun olarak elde edilen sonuçlar ve çözüm önerilerine yer verilmiştir.

Aile içi şiddet tüm toplumlarda ve her sosyo-ekonomik düzeydeki kadınları etkileyen fiziksel ve psikolojik pek çok soruna yol açan önemli bir sorundur. Ülkemizde ve dünyada ortalama her üç kadından biri aile içi şiddetin çeşitli türlerine maruz kalmaktadır. Kadınlar yalnız eşleri tarafından değil başka kişilerce de şiddete uğramaktadırlar. Kadınların yaşadıkları şiddeti kimseyle paylaşmamaları onları yalnızlaştırmaktadır. Bedensel ve ruhsal açıdan kadınları olumsuz etkileyen ve yaşam hakkının ihlal edilmesi olan şiddet, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması önünde de ciddi bir engeldir.

Kadına yönelik şiddetle daha etkili mücadele etmek amacıyla 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi Kanunu 2012’de çıkarılmıştır. Kadın ve çocukları şiddete karşı korumayı amaçlayan bu kanunla şiddetle mücadelede hâkim ve savcılarla kolluk kuvvetleri ve mülki amirlere geniş yetkiler tanınmıştır. Ancak yasanın uygulanmasında ciddi eksiklikler bulunmakta ve bu durum kadınları daha da mağdur etmektedir. Aile mahkemesi hâkimleri tarafından verilen tedbir, koruma ve evden uzaklaştırma gibi kararlarının yerine getirilmemesi pek çok kadının cinayete kurban gitmesine neden olmaktadır.

Kadınların yaşadıkları şiddet karşısında güçlenmelerini sağlayan kadın danışma merkezleri ve sığınma evlerinde kadınlara hukuki, psikolojik ekonomik destekler verilmektedir. Ancak hem sığınma evleri hem de danışma merkezleri önemli

sürdürebilirlik sorunu yaşamaktadırlar. Personel eksikliği finansman sorunları bunların başında gelmektedir. Ülkemizde sığınma evlerinin sayısı azdır. Şiddet mağduru kadınların her geçen gün artması sonucu sığınma evleri gerekli ihtiyacı karşılamaktan uzaktır. Sığınma evlerinde verilen hizmetler, sığınma evi kuralları ve kalış süresi gibi alanlarda bazı sorunlar vardır.

“İstanbul’da aile içi şiddet nedeniyle devlete ve belediyelere bağlı kadın sığınma evlerinde kalan kadınların kadına yönelik aile içi şiddete ve kadın sığınma evlerine bakışı” iki ana problem ve alt problemlere ayrılarak aşağıdaki şu sonuçlar elde edilmiştir:

6.1. Sığınma Evlerinde Kalan Şiddet Mağduru Kadınların Kadına Yönelik Aile İçi Şiddete Bakış Açıklarına İlişkin Sonuçlar

6.1.1. Şiddet Mağduru Kadınların Medeni Durumlarına Dair Sonuçlar

Şiddet mağduru kadınların medeni durumlarına bakıldığında evli olan kadınların %41,3’ünün bekâr olanların %16,3’ünün şiddete maruz kalarak sığınma evlerine gelmesi dikkat çekici bir durumdur.

6.1.2. Şiddet Mağduru Kadınların Evlilik Türlerine Dair Sonuçlar

Şiddet mağduru kadınların evlilik türleri incelendiğinde medeni kanuna göre evlilikte erkek ve kadının rızası olması gerektiği halde kadınların yaklaşık %21’inin görücü usulü, %26’sının kaçarak, %13’ünün zorla evlenmiş olması kadınların eş seçiminde genelde söz sahibi olmadıklarını göstermektedir. Görücü usulü evliliklerde evlenecek kadın veya erkeğe eş adayı aile ya da çevresi tarafından gösterilir. Taraflar eğer evlenmeyi isterlerse bu görüşme evlilikle sonuçlanır. Bu durum kadınlar tarafından beğenerek, severek ya da isteyerek yapılan bir evlilik olarak algılanmaktadır. Ancak

araştırmada görücü usulü evliliklerin yüksek olması ve bu şekil yapılan evliliklerde kadınların şiddet görmüş olması bu algının yanlışlığını göstermektedir. Kaçarak ya da zorla evliliklerin yapılması kadınların saygınlıklarını düşürdüğü gibi şiddet görmelerine de neden olmaktadır. Bu sonuçlar İlkaracan'ın(2003) Doğu ve Güneydoğu'da yaptığı araştırmayla benzerlik taşımaktadır. İlkaracan(2003)ın araştırmasında da yapılan evliliklerin yaklaşık %62'sinin ailenin kararıyla gerçekleştiği, kadınların %50'sinin kocalarından kendilerini kaçırmalarını istediği, %50'sinin kendi rızası olmadan evlendiği, yaklaşık %46'sının eşleri ve evlilik hakkında kendilerine danışılmadığı ve yaklaşık %52'sinin evlilik öncesi kocalarını görmediklerini ifade edilmiştir.

6.1.3. Şiddet Mağduru Kadınların İlk Evlilik Yaşlarına Dair Sonuçlar

Şiddet mağduru kadınların ilk evliliklerinde 17 yaş altı evliliklerin %29,3 olması çocuk yaşta evliliklerin devam ettiğini göstermektedir. Son zamanlarda kadının çalışma hayatına katılmasına bağlı olarak evlilik yaşı yükselmiş olsa da küçük yaşta evliliklerin yaygın olduğu söylenebilir. Bu tür evlilikler ülkemizde kırsal kesimlerde ve geri kalmış bölgelerde daha fazladır. TÜİK verilerine göre, mahkemelere başvurularak evlendirilen çocuk gelin sayısı son 3 yılda 113 bine ulaşmıştır. Resmi rakamların dışında mahkeme kararı olmadan da bu rakamın çok üstünde kız çocukları imam nikahıyla evlendirilmektedir. Polis Akademisi Başkanlığı Suç Araştırma Merkezi(SAMER) Uluslar arası Risk Altında ve Korunması Gereken Çocuklar araştırmasında ise Türkiye'de evlenen her 3 kişiden birinin 18 yaş altı çocuk olduğu belirtilmiştir. (<http://www.radikal.com.tr>. 08/03/2014'te erişildi.) Araştırmanın yapıldığı kişilerin şiddet mağduru kadınlar olduğunu göz önüne alırsak küçük yaşta yapılan evliliklerin bilinçli yapılmadığını ve şiddeti ortaya çıkardığını söyleyebiliriz.

6.1.4. Şiddet Mağduru Kadınların Evlilik Sürelerine Dair Sonuçlar

Şiddet mağduru kadınların evlilik sürelerinde 1 ve 2-6 yıl arası dönemin toplam yaklaşık %32'yi oluşturması şiddetin evliliğin ilk yıllarında daha fazla

görüldüğü sonucunu ortaya çıkarmıştır. Diğer evlilik sürelerine bakıldığında şiddetin evlilik süresi boyunca devam ettiği görülmektedir.

6.1.5. Şiddet Mağduru Kadınların Eğitim Durumlarına Dair Sonuçlar

Şiddet mağduru kadınların eğitim durumlarında eğitim düzeyi arttıkça şiddetin azaldığı sonucu çıkarılabilir. Şiddet görenlerinin neredeyse yarısı ilkokul mezunudur ve oranlarına bakılacak olursa lise mezunlarından 2 kat daha fazladır. Üniversite mezunlarının %4,3'ünün şiddet görmüş olması şiddetin her öğrenim kademesinde yaşandığını da göstermektedir. Ancak üniversite mezunlarında eğitim düzeyinin arttıkça şiddeti itiraf etmenin zorlaştığı durumunu da göz önünde bulundurmanız gerekir. Yapılan araştırmalar eğitim düzeyinin kadınların şiddet görmelerinde farklılık yaratmadığı ancak şiddetin sonlandırılmasında eğitilmiş kadınların daha başarılı olduğu görülmüştür. Eğitim kadınların özgüvenlerini arttırmakta ve yaşadıkları şiddet karşısında farklı seçenekleri düşünerek daha mantıklı gerçekçi karar vermelerini sağlamaktadır.

6.1.6. Şiddet uygulayan kişinin eğitim durumuna dair sonuçlar

Şiddet uygulayan kişinin eğitim durumu incelediğinde yukarıdaki maddeyle benzerlik taşıdığı görülmektedir. Şiddet uygulayan kişilerde de eğitim düzeyinin artmasına bağlı olarak kadına uygulanan şiddet azalmıştır.

6.1.7. Şiddet mağduru kadınların şiddete bakış açılarına dair sonuçlar

Araştırmanın önemli bulgularından biri kadınların uğradıkları şiddete bakış açılarıdır. Kadınların %93'ünün kadına uygulanan şiddeti haksız bulması şiddetin kadınlar tarafından kabul edilemez olduğunun ifadesidir. Ancak bu araştırmanın bulguları daha önceki araştırmalardan farklı sonuçlar ortaya çıkarmıştır. Daha önceki

araştırmalara baktığımızda Gülçür'ün 1993-1994 yılında Ankara'da 155 kadınla yaptığı temsili olmayan görüşmede kadınların %43'ü şiddeti her zaman, sık sık veya bazen "haklı" gördükleri belirtilmiştir. 1995 yılında Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu tarafından Türkiye çapında yapılan araştırmada da "kadınların büyük ölçüde şiddeti meşru gördükleri" gözlenmiştir.(Akt. Altınay-Arat,2007) Yaptığımız araştırma bulgularının öncekilerden farklı çıkmasında 1990'lardan itibaren şiddetle mücadelede kadın örgütlerinin ve devletin yaptığı bilinçlendirme çalışmaları ile kadının sosyo-ekonomik düzeyinin artması gibi durumların kadınların şiddete bakış açısını değiştirdiğini göstermektedir.

6.1.8. Şiddet mağduru kadınların yaşadıkları şiddet türlerine dair sonuçlar

Kadınların yaşadıkları şiddet türleri içerisinde fiziksel-psikolojik şiddet ile fiziksel-psikolojik-ekonomik-cinsel şiddetin diğer şiddet türlerine göre yüksek olması şiddet türlerinin bir arada yaşandığını göstermektedir. Gül(2011)'ün Türkiye'de Kadın Sığınma Evleri Araştırması'nda da sığınma evinde kalan kadınların %23,3'ü fiziksel-psikolojik şiddet, %14,6'sının fiziksel-cinsel şiddet yaşadıkları belirtilmiştir. Benzer durum Altınay ve Arat'ın Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet(2007) araştırmasında görülmüş ve cinsel şiddet yaşayan kadınların %67'si aynı zamanda fiziksel şiddet yaşadıklarını belirtmişlerdir. Başbakanlık Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet araştırmasında(2008) ise ülke genelinde kadınların %39'u fiziksel şiddet, %15'i cinsel şiddet görmüş ve %42'si de iki şiddetten en az birini yaşamıştır.

6.1.9. Şiddet mağduru kadınlara şiddet uygulayanlara dair sonuçlar

Kadınlar öncelikle eşleri tarafından şiddete uğramaktadır. Ancak eşlerinin ailesi, kendi ailesi ve yakın akrabası gibi üçüncü kişilerce de şiddete maruz kalmışlardır. Bu durum evlilik ilişkilerine üçüncü kişilerin müdahil olduğunu göstermektedir. VAKAD(2005) araştırmasında kadınların yaklaşık %54'ü yalnız eşinden, yaklaşık %

30'u yalnız kaynanasından ve %13,3 ise aile içindeki tüm yetişkinlerden şiddet gördüklerini belirtmişler.

6.1.10. Şiddet uygulanmasının nedenlerine dair sonuçlar

Şiddet uygulamama nedeniyle ilgili çıkan sonuçların birbirine yakın çıkması şiddetin pek çok nedeninin olduğunu göstermiştir. Alkol gibi istenmeyen alışkanlığın varlığı, ekonomik yetersizlik ve geçimsizlik gibi nedenlerle birlikte şiddeti ortaya çıkarabilmektedir. Erkeğin sinirli olması sonucunda kadına şiddet uygulaması, ruhsal hastalık, kişilik bozukluğu, erkek hormonun etkisi veya erkeğin kendini kadından daha faklı ve üstün görmesi, otoritelerini ispatlama gibi nedenlerden kaynaklanmaktadır. Erkeğin ailesiyle yaşanan sorunlarda üçüncü kişilerin aile içi ilişkilere müdahale ettiğine işaretler. Özellikle geleneksel aile tiplerinde üçüncü kişiler kadının dışarı çıkma, alış-verişe gitme, herhangi bir komşuyu ziyaret etme, kadının harcamalarını kontrol etme gibi pek çok konuya müdahale etmektedirler. Yıldırım(1998)ın yaptığı araştırmada kadınların %58'i başkaları yüzünden şiddete uğradıkları belirtilmiş ve başkaları diye nitelendirilen kişilerin başında kayınvalide, kayınpeder, kayınbirader gibi erkeğin ailesinden kişiler olduğu belirtilmiştir.

6.1.11. Yaşadıkları şiddeti kimlerle paylaştıklarına dair sonuçlar

Yaşadıkları şiddeti aileleriyle paylaşmak, kadınların şiddeti reddettiğini göstermektedir. Şiddetin paylaşılmamasında ise; şiddetin geçici olduğu, zamanla düzeleceğini düşünmeleri, sabretme, çocukları için katlanma, sahipsiz kalacağını düşünme ve gidecek yerinin olmaması gibi faktörler etkilidir. Şiddetin komşu ve yakın akraba ile paylaşılmasında bu kişilerin de benzer durumları yaşamaları yani eşleri tarafından şiddete uğramış olmaları ya da bu kişilerden yardım, destek görülebileceği etkili olmuştur. Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansı(FRA)'nın 28 AB üyesi ülkede yaptığı araştırma raporunda önemli şiddet olaylarında hangi yardım ve destek türünün faydalı olduğu sorulduğunda kadınların %33-54'ü birinci ve en önemli desteğin

kendilerine destek çıkabilecek ve konuşabilecekleri bir kişi ihtiyacı olduğunu ifade etmişlerdir. Korunma ve pratik yardımlar daha sonraları gelmektedir. (<http://blog.radikal.com.tr/>, 22.03.2014'te erişildi.)

6.1.12. Uğradıkları şiddet karşısında verdikleri tepkilere dair sonuçlar

Uğradıkları şiddet karşısında herhangi bir tepki verip vermediklerini geleneksel değerlerin kadına dayattığı roller etkilemektedir. “Kadının karnından sıpayı, sırtından sopayı eksik etmeyeceksin. Gelinliğinle girdiğin bu evden kefenle çıkarsın” şeklindeki anlayış kadının yaşadığı şiddeti kabullenmesine ve şiddetin kadınların hayatında sıradan, olağan bir hale dönüşmesine neden olmaktadır. Herhangi bir kuruma şikayet etme oranının düşük çıkması eğitim düzeyinin düşük olmasına bağlı olarak kadınların yasal haklarını bilmemesi ile ilgili bir durumdur. Kadınların yaşadıkları şiddete sessiz kalmalarına rağmen evi terk etmeleri yaşadıkları şiddeti sonlandırmaya yönelik bir davranış olarak değerlendirilebilir.

6.1.13. Yaşadıkları şiddet karşısında neler hissettiklerine dair sonuçlar

Yaşadıkları şiddet karşısında hissettikleriyle ilgili çıkan sonuçlar daha çok psikolojik şiddetin kadınlar üzerindeki etkisine işaret eder. Kadına şiddet denilince ilk olarak akla fiziksel şiddet gelmektedir. Fakat kadınların en çok uğradıkları ve en görülmeyen şiddet türü psikolojik şiddettir.

6.1.14. Yaşadıkları şiddet karşısında başvurdukları kurumlara dair sonuçlar

Yaşadıkları şiddet karşısında hangi kurumlara başvurduklarıyla ilgili çıkan sonuçlar değerlendirildiğinde, kadınlar şiddet karşısında en çok polise başvurmuşlardır (%79,3). Jandarma, savcılık, kadın STK, ŞÖNİM, toplum merkezi, belediye ve herhangi bir sağlık kuruluşuna başvuruların oldukça az olduğu görülmektedir.2006/17 sayılı

Başbakanlık Genelgesi'yle kadına yönelik şiddetin önüne geçmek amacıyla Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü koordinatör kurum olarak belirlenmiştir. 2007/6 sayılı İç İşleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü ile KSGM arasında kadına yönelik şiddetle daha etkili mücadele etmek amacıyla imzalanan protokol kapsamında emniyet görevlilerinin şiddetle mücadelede farkındalığı veya duyarlılığı arttırmak amacıyla personel eğitimleri öngörülmüştür. 2013 itibariyle yaklaşık 71.000 emniyet görevlisi eğitilmiştir. 2009 yılında aile içi şiddet broşürleri hazırlanarak tüm polis merkezlerine dağıtılmış yine aynı yıl aile içi şiddet formu aracılığıyla veri tabanı sağlanması amaçlanmıştır. Benzer protokoller diğer kurumlarla da imzalanmış ve bu kapsamda 45.000 er ve erbaş, 65.000 sağlık personeli, 168 aile mahkemesi hâkimi, 168 savcı eğitilmiştir. Çıkan sonuçlar da bu tür eğitimlerin olumlu katkısını ortaya koymaktadır.

6.1.15. Başvurdukları kurum ve kuruluşların sorumluluklarını yerine getirip getirmediğine dair sonuçlar

Yaşadıkları şiddet karşısında başvurdukları kamu kurum ve kuruluşlarının sorumluluklarını yerine getirip getirmediğiyle ilgili çıkan sonuçlardan kadınların ilk başvurduğu yerlerin başında polis merkezleri gelmektedir. 6284 sayılı kanun kolluk kuvvetlerine gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde kendisine ve gerekiyorsa beraberindeki çocuklara, bulunduğu yerde veya başka bir yerde uygun barınma yeri sağlanması hayatî tehlikesinin bulunması hâlinde, ilgilinin talebi üzerine veya resen geçici koruma altına alınma yetkisini tanımaktadır. Gerek koruyucu gerekse önleyici tedbir kararlarının yerine getirilmesinde kolluk kuvvetleri önemli derecede rol oynar. Bunun dışında şiddet mağduru kadınların sığınma evlerine doğrudan başvurmaları söz konusu olmadığı için can güvenliği olmayan kadınların ve varsa beraberindeki çocukların sığınma evlerine yerleştirilmeleri de yine kolluk kuvvetleri tarafından yapılır. Ancak bu kararların uygulanmasında önemli aksaklıkların olduğu da görülmektedir. Özellikle koruma talep ettiği halde öldürülen kadınlar vardır. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın verilerine göre, Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun çıktığı ilk 13 ayda 11 bin 478 polis koruması verilmiştir. Bianet'in verilerine göre kanun'un çıktığı günden Mayıs 2013'e kadar 162

kadın öldürülmüştür. Bunlardan 26'sı koruma tedbir kararı aldırılmış ya da savcılık veya kolluk kuvvetlerine şikâyette bulunmuştu. (<http://www.bianet.org>,16.05.2014'te erişildi) Mahkemelerin oranın düşük çıkmasında aile mahkemesi hâkimlerine 6284 kapsamında verilen (şiddet uygulayanı müşterek konuttan uzaklaştırma, şiddet uygulayanın tedbir kararına aykırı davranması durumdan 3 günden 10 güne kadar ev hapsine zorlama, aykırılığın tekrarında bunu 1 aya çıkarma ve gerekirse 6 aya kadar uzatma, tedbir nafakasına hükmetme gibi) yetkilerin etkili bir şekilde yerine getirilememesi etkili olmaktadır. Bir diğer etken hukuki sürecin ağır işlememesi ve durumun kadınları daha da mağdur etmesidir. Bakanlığın oranının yüksek çıkmasında şiddetle mücadelede etkili politikaların yasal düzenlemelerin ve kadına yönelik pozitif ayrımcılık uygulamaları etkili olmuş olabilir. Ayrıca tabloya baktığımızda şiddetle mücadelede kadın kuruluşlarının ne kadar önemli ve etkili olduğunu görmekteyiz. Ülkemizdeki pek çok kadın derneği çok kısıtlı imkânlarla varlığını sürdürmektedir. Bu nedenle bu kuruluşların daha çok desteklenmesi gerekir.

6.1.16. 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunu'ndan haberdar olup olmadıklarına dair sonuçlar

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunu'ndan haberdar olup olmadıkları, bu kanundan yararlanıp yararlanmadıkları ve bu kanunun şiddeti engelleyip engelleyemeyeceği ile ilgili görüşleri araştırmanın önemli sonuçları arasındadır. Buna göre tablodan da görüldüğü gibi kadınların %42,4'ü kanundan haberdar değildir. Yaklaşık %49'u kanundan yararlanmamış ve yine yaklaşık %48'i kanunun şiddeti önleyebileceğini düşünmemektedir. Kadınların yaklaşık yarısının kanunu duymamaları ve yararlanmamış olmalarında eğitim düzeylerinin düşük olması etkili olabilir. Çünkü eğitim düzeyinin artması kanunlar hakkında bilgi sahibi olmayı ve hak aramayı önemli ölçüde etkilemektedir. Araştırmada sığınma evindeki kadınların yarısı ilkokul mezunudur. Kadınların kanunun şiddeti önlemede yetersiz kaldığını düşünmelerinde kamu görevlilerinin görevlerini yeterince yerine getirmemeleri etkili olabilir. Nitekim meclisin alt komisyon raporu(2010) ve İnsan Hakları Örgütü'nün (2010) raporlarında 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair

Kanunun eksikliklerine ve uygulamadan doğan sorunlara vurgu yapmıştır. 4320'nin yetersiz kalması sonucu çıkarılan 6284 sayılı kanunda da benzer sorunlar devam etmektedir.

6.2. Sığınma Evlerinde Kalan Şiddet Mağduru Kadınların Kadın Sığınma Evlerine İlişkin Bakış Açıklarına İlişkin Sonuçlar

6.2.1. Sığınma evlerine geliş nedenleri

Şiddet karşısında kadınların yalnız kalması, şiddet uygulayanın kadına bakmaması veya evden atması sonucu kadınlar şiddet ortamından uzak güvenli yer olarak sığınma evlerine gelmektedirler. Bu durum sığınma evlerinin şiddetle mücadeledeki yerini, önemini ortaya koymaktadır.

6.2.2. Sığınma evlerine başvuru şekilleri

Kadınların %79,3'ü polisin yönlendirilmesiyle sığınma evlerine gelmişlerdir. Bunda en önemli etken şiddet mağduru kadınların polise başvurularında polisin bu kadınları ŞÖNİM'e yönlendirmesi ve ŞÖNİM üzerinden sığınma evlerine yerleştirilmelerin yapılmış olmasıdır. Ayrıca şiddetle mücadelede koordinatör kurum olan Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün emniyet teşkilatıyla kolluk kuvvetlerinin kadına şiddetle mücadele konusunda imzalanan protokol sonucu (kadının insan haklarının ihlali ve kadın-erkek eşitliği gibi konularda) verilen eğitimlerin etkili sonuçlar verdiğini de söyleyebiliriz.

6.2.3. Sığınma evlerinin kendileri için ne ifade ettiği

Sığınma evlerinin kendileri için ne ifade ettiğiyile ilgili tanımlamalar, kadınların büyük kısmının sığınma evlerine olumlu anlamlar yüklediğini göstermiştir. En yüksek oranda (%68,5) “güvenli yer” olarak tanımlanması da sığınma evlerinin kadınların can güvenliğini sağlaması konusundaki önemini ortaya koymaktadır.

6.2.4. Sığınma evlerinde aldıkları destekler

Sığınma evlerinde en çok psikolojik-baro ve sağlık desteğinin verilmesi, kadınların kendi özgüvenlerini kazanıp güçlenmelerine ve yasal haklarını bilmelerine olumlu katkı sağlamaktadır. Kadınların en çok destek aldıkları diğer alanlara baktığımızda maddi destek ve çocuğun ihtiyaçlarının karşılanmasını görmekteyiz. Anket sürecinde bazı sığınma evi yetkilileriyle yapılan görüşmelerde yetkililer; kadınların özellikle maddi destek ve iş bulma konusunda destek talebinde buldukları ifade edilmiştir. Bu ihtiyacın karşılanması için ŞÖNİM’e bağlı sığınma evlerinde bakanlık bütçesinden kadınlara belli miktarda yardım sağlanmakta fakat bu yardımlar kadınların ihtiyacını yeterince karşılayamamaktadır. Belediyelerde ise yönetmelikte “Yardım Sandıkları”nda belediye bütçesinden kadınlara belli yardımın yapılması yer aldığı halde bu bütçe yetersizliği nedeniyle uygulanmamaktadır. Kadınların daha çok belediyeye bağlı meslek edindirme kurslarına yönlendirildiği ve bazı kadınların iş buldukları ancak bu oranın çok düşük olduğu yetkililer tarafından ifade edilmiştir. Bu alanda başarılı olan Küçük Çekmece Belediyesi kuruluşundan bu yana 30 kadının iş sahibi olmasını sağlamıştır. Kadın ve çocukların ihtiyaçları yine belediyelerin sosyal yardım birimlerince karşılanmaktadır. Bu ihtiyaçları Küçük Çekmece belediyesi “Yaşam Sevinci Merkezi”nden Eyüp Belediyesi ise “Şefkat Eli” mağazasından karşılamaktadır Kadınların iş ve maddi destek konusunda yaşadıkları en büyük sorun kreş desteğinin olmamasıdır. Kreş desteğinin verilmesinin(yasa gereği) kadının çalışma şartına bağlanmış olması kadınların iş arama sürecinde önemli bir engel teşkil etmektedir. Nitekim belediyelere bağlı sığınma evlerinde sadece Küçük Çekmece Belediyesi’nin kreş desteği bulunmaktadır.

6.2.5. Sığınma Evlerinin Sağladığı Kazanımları

Sığınma evlerinin kazanımlarıyla ilgili çıkan sonuçlar kadınların sığınma evlerindeki memnuniyetlerini göstermektedir. Verilen hizmetler sonucunda kadınlar kendilerini güvende hissederek ve özgüvenlerini kazanarak daha sağlıklı kararlar almaktadırlar.

6.2.6. Sığınma evlerinde aldıkları kurslar

Sığınma evlerinde kadınlara yaşadıkları şiddet travmalarını azaltmak, güçlenmelerini sağlamak ve meslek sahibi olmalarını sağlamak amacıyla çeşitli kurslar verilmektedir. Okuma-yazma, el sanatları, ahşap boyama, bilgisayar, takı-tasarım, dikiş atölyesi, aşçılık ve kuaförlük bunlardan bazılarıdır. Bu kurslar ŞÖNİM'e bağlı sığınma evlerinde görevlendirilen eğitmenlerle verilmektedir. Belediyeler ise daha çok kendi mesleki eğitim kursları ve istihdam programlarına kadınları yönlendirmekteler. Hem ŞÖNİM hem belediyelere bağlı sığınma evlerinde bu kurslar olmasına rağmen tabloda kadınların büyük çoğunluğunun bu kurslara katılmadığını görüyoruz. Sadece yaklaşık %8'i okuma-yazma kursuna katılmıştır. Sığınma evi yetkilileri stres bozukluğu (posttravmatik) nedeniyle kadınlar bu kurslara katılmak istemediklerini belirtmişlerdir. Bu durum kadınların şiddet travmalarını üzerinden atabilmeleri için psikolojik desteğin daha fazla verilmesi gerektiğini ortaya çıkarmaktadır. STK'lara bağlı sığınma evleri ise kadınları bu tür kursların kadını güçlendirmekten çok kadına müdahale olarak gördükleri için herhangi bir kursa yönlendirmemektedirler. Ancak kadınlardan talep gelmesi halinde ve kursların ücretsiz olması veya kurs ücretlerinin gönüllülerce karşılanması durumunda kadınlar bu tür kurslara yönlendirmektedirler.

6.2.7. Sığınma evlerinde karşılaştıkları sorunlar

Sığınma evlerindeki kadınların çoğu çocuklarıyla beraber kaldıkları için tabloda çocuklar yüzünden yaşanan kavgalar bu sorunların en önemli olanını teşkil

etmektedir. Çocuklar için oyun alanının olmaması da bu kavgaları etkilemektedir. Sığınma evlerinde kreş desteğiyle bu sorunlar azaltılabilir. İkincisi temizlik ve sığınma evi düzeniyle ilgili kurallar gelmektedir. Kadınların güvenliği ve sığınma evlerinde düzenin sağlanması için sığınma evlerine bazı kurallar getirilmiştir. Ancak giriş-çıkış saatleri ve çarşı izni gibi süreler kadınlar için az ve yetersiz olarak görülmektedir. Kültürel farklılıklardan kaynaklanan sorunlarda İstanbul'un yoğun göç alması sonucu değişik bölgelerden kadınların bu sığınma evlerinde olmasıyla ilgili olabilir. İletişimsizlik ve sığınma evlerinde kalış süresinin azlığı, yöneticilerin sorunlara ilgisiz kalması ve fiziksel yetersiz karşılaşılan diğer sorunlardır. Kadınların %15'i sığınma evlerinde herhangi bir sorunla karşılaşmadıklarını belirtmişlerdir.

6.2.8. Sığınma evlerinde en çok aldıkları destekler

Sığınma evlerinin kadınlar açısından en çok her türlü desteğin verildiği yer(%62), kadınları bilinçlendiren yer, sosyal faaliyetlerin yoğun olduğu yer ve istihdam sağlayan yerler olması kadınların sığınma evlerinden beklentilerinin yüksek olduğunu göstermektedir.

6.2.9. Sığınma evlerinde kalış süreleri

Kadın sığınma evi yönetmeliğinin gereğince sığınma evlerinde kalış süresi altı aydır. Gerekli görülmesi halinde sosyal inceleme raporuna bağlı olarak ilgili komisyon kararınca bu süre uzatılabilmektedir. Belediyeler için de aynı durum söz konusu olmakla beraber kadınlar ŞÖNİM'e bağlı sığınma evlerine göre buralarda daha fazla kalabilmektedirler. Araştırma sonucunda da görüldüğü gibi kadınların yaklaşık %30'u altı aydan fazla kalmaktadır. Sığınma evi yetkililerin verdiği bilgilere göre; şiddet mağduru kadınların taleplerine göre sığınma evlerinin kapasitelerinin üzerinde hizmet verdiği durumlar da olmaktadır. Özellikle altı aydan fazla kalan kadınların süresinin uzatılmasında can güvenliğinin tehlikede olması, sığınma evi sonrası gidecek yerinin olmaması yani sığınma evi sonrası yaşam planının olmaması ve bazı kronik hastalıklar

etkili olmaktadır. Yaklaşık %30'unun 1 ay veya daha az süre kalmalarında başka sığınma evlerinden gelenlerin olmasıdır. Ülkemizdeki sığınma evleri kapasitelerinin sınırlı olması ve sığınma evi talebiyle başvuran kadınların sayısının fazla olması nedeniyle kadınlar başka sığınma evlerine aktarılmaktadır. Sığınma evi değişikliğinde kadınların uyum sağlama durumları da etkilidir. Tabloda kadınların %54,3'ü kalış süresini yeterli bulurken %39,1 yetersiz bulmaktadır.

6.2.10. Sığınma evlerinin sayılarını yeterli bulup bulmadıkları

Sığınma evlerinin sayılarına bakıldığında kadınların yaklaşık %36'sı yetersiz bulurken %55,4'ü yeterli bulmuştur. Ülkemizde 2013 itibariyle Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı 90, belediyelere bağlı 32, STK'lara bağlı 1 olmak üzere toplam 2190 kapasite ile toplam 123 kadın sığınma evi bulunmaktadır Avrupa Parlamentosu'nun 1986'da aldığı " Her 10 bin kadın ve çocuk için sığınma evinin açılması" ve 1998'de Avrupa Konseyi'nin nüfusu 7500'ü geçen tüm yerleşim birimlerinde sığınma evinin açılması kararlarına göre ülkemizde sığınma evlerinin oldukça az ve yetersizdir. Daha önceki 5393 sayılı yerel yönetimler yasasında nüfusu 50.000'i geçen belediyelere sığınma evi açma yükümlülüğü getirilmişken 2012'deki 6360 sayılı kanun değişikliğiyle nüfusu 100.000'den fazla olan belediyelere sığınma evi açma zorunluluğu getirilmiştir. Dolayısıyla ülkemizde daha fazla sığınma evinin açılması gerekir.

6.2.11. Sığınma evlerini güvenli bulup bulmadıkları

Sığınma evlerini güvenli bulup bulmadıklarına bakıldığında kadınların %88'inin güvenli bulması oldukça yüksektir. Bu durum araştırmanın yapıldığı İstanbul'daki sığınma evlerinde güvenlik problemlerinin olmadığını göstermektedir.

6.2.12. Sığınma evleri sonrası yaşam planları

Sığınma evi sonrası yaşam planında kadınların yaklaşık %83'ü kendine yeni hayat kurmayı düşünmektedir. Bu oran sığınma evlerindeki kadınların sığınma evi sonrası şiddetsiz bir ortamda çocuklarıyla birlikte kendilerine yeni bir hayat kurmayı planlamak istediklerini göstermektedir. Ancak iş ve eğitim durumlarının düşük olması gibi nedenler sığınma evi sonrası yaşam koşullarını oldukça zorlaştırmaktadır. Tablolarda kadınların eğitim düzeylerinin ve meslek edinme kurslarına katılım oranlarının düşük olması da bunu yansıtmaktadır. Sığınma evlerinin kalış süresinin az olması yine bazı kadınların ne yapacağını bilememe veya kararsız olma durumlarını etkilemektedir. Dolayısıyla kadının kendinin ve çocuklarının ihtiyaçlarını karşılaması oldukça zordur. Sığınma evi sonrası destek hizmetlerinin artırılması gerekir.

BÖLÜM VII

7. Öneriler

Araştırma bulguları çerçevesinde sunulan bazı çözüm önerileri şunlardır:

Araştırma bulguları öncelikle aile şiddetin yaygınlığını göstermiştir. Sığınma evlerindeki evli kadınların yaklaşık %42'si bekâr kadınların ise %16'sı şiddet görmüştür. Evlilik yaşlarına baktığımızda %29'u 17 yaş ve altıdır. 17 yaş ve altı evliliklerin yüksek olması erken yaşta evliliklerin öne geçilmesinde daha etkili politikaların izlenmesi gerektiğini göstermektedir. Her ne kadar son yıllarda kadının sosyo-ekonomik düzeyinin artmasına bağlı olarak evlilik yaşı yükselmişse de çocuk yaşta evlilikler hala yaygındır. Ülkemizde evlenen her üç kadından biri 18 yaşın altındadır. Araştırmada görücü usulü(%21) ve zorla evliliklerin de(%26) yüksek olması da bu tür evliliklerin aile içi şiddeti etkilediğini göstermektedir. Dolayısıyla aile içi şiddeti besleyen ataerkil ya da aşiretin kültürünün değişmesi, şiddeti ortaya çıkaran olumsuz tutum ve davranışların ortadan kaldırılması, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması için farkındalık ve zihniyet dönüşümleri sağlanmalıdır.

Şiddet mağduru kadınların %39'u şiddet uygulayan erkeklerin ise %50'sinin ilkokul mezunu olması eğitim düzeyinin düşük olmasının şiddeti arttırdığı sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Şiddet her öğrenim, yaş ve gelir düzeyinde görülüyor olsa da sonuçta sosyo-ekonomik düzeyin yükseltilmesinin şiddeti engellemede etkisi vardır. Bu nedenle kadınların sosyo-ekonomik düzeylerinin yükseltilmesine yönelik çalışmaların yapılması gerekmektedir. Eğitim-istihdam politikaları gözden geçirilmeli, bu alanlarda kadın-erkek eşitliği sağlanmalıdır.

Kadınların nerdeyse tamamı(%93) şiddeti haksız bulmaktadır. Bunda kamu kurum ve kuruluşlarının şiddetle mücadelede bilgilendirici çalışmalarının rolü oldukça etkilidir. Bu tür çalışmaların devamı sağlanmalıdır. Ancak araştırma bulgularında kadınların polis dışında diğer kurumlara başvuru oranı oldukça düşük düzeyde kalmıştır. Kadınların kendi haklarının farkında olmamaları ve kurumları tanımamaları ve kurumların kendilerine destek olabileceklerine inanmamaları bu başvuruların az olmasında etkili olmaktadır. Araştırma sonucunda da kadınların %53'ü 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Şiddetin Önlenmesine Dair Kanundan haberdar değildir. Yine yaklaşık %47'si bu kanundan yararlanmamış ve % yaklaşık %48'i kanunun şiddeti engelleyebileceğini düşünmemektedir. Aynı şekilde kadınlar polis dışında kamu kurum ve kuruluşlarının sorumluluklarını yeterince yerine getirmediklerini düşünmektedirler. Aile içi şiddetle mücadelede kurum ve kuruluşlar arası işbirliğinin artırılması ve kurumların şiddet mağduru kadınların sorunlarına daha duyarlı olmaları gerekir.

Kadınların yaşadıkları şiddeti kimseyle paylaşmamaları ve şiddete karşı tepkisiz kalmaları onları daha da yalnızlaştırmaktadır. Kadınların destek alacaklarına inanmamaları toplumda aile içi şiddetin “özel alan” olarak görmesi ve toplumsal ilişkilerde şiddetin olağan görülmesi kadınların özgüven eksikliği yaşamalarına neden olmakta, yaşadıkları şiddeti paylaşmalarına engel olmaktadır. Bu durum şiddetle mücadeleyi zayıflatmaktadır. Yaşadıkları şiddet karşısında kadınların destek alabilecekleri koruyucu hizmetlerin kolay ve ulaşılabilir hale getirilmelidir. Bu anlamda kadın danışma merkezleri oldukça etkili olmaktadır. Bu merkezler tarafından verilen bilgiler kadınların güven kazanmalarını sağlamaktadır. Danışma merkezleri aracılığıyla kadınlar yasal haklar, iş olanakları ve destek alabileceği kurumlar hakkında bilgilendirilir. Ancak ülkemizdeki 36 kadın danışma merkezi çok zor şartlar altında kadınlara hizmet vermektedirler. Buna rağmen araştırma bulgularında kadınların %53'ü kadın kuruluşlarının şiddeti önlemede sorumluluklarını yerine getirdiğini belirtmişler. Şiddetle mücadelede bu merkezlerin özellikle finans ve personel konusunda desteklenmesi gerekir.

Araştırma bulgularında yaşadıkları şiddet karşısında kadınların güçlenmelerini sağlayan sığınma evlerinin rolü ve gerekliliği bir kez daha ortaya çıkmıştır. Çünkü

araştırmada kadınlar sığınma evlerine “güvenli, barınacak, huzurlu bir ortam, sıcak yuva ve özgürlük ortamı” gibi olumlu anlamlar yüklemiş ve sığınma evlerinin kazanımları olarak “kendilerini güvende hissettikleri, kalacak yerlerinin olduğu, sahipsiz olmadıklarını” ifade ederek başta psikolojik-baro-sağlık desteği olmak üzere maddi destek, mesleki eğitim, iş bulma ve çocukların ihtiyacını karşılama gibi pek çok alanda destek görmüşlerdir. Ancak bu olumlu görüşlerle beraber bazı yetersizlikler ve sorunlarla da karşılaşmışlardır. Örneğin, çocukların ihtiyaçlarının yeterince karşılanmaması, yeterli maddi desteğin alınamaması bunlardan bazılarıdır. Kreş desteği kadınların en çok ihtiyaç duyduğu destekler arasında yer almaktadır. Bu desteğinin çalışma şartına bağlanması kadınların iş aramalarının önünde de engel oluşturmakta ve bu durum kadının ekonomik gücünü zayıflatmaktadır. Kreş desteğinin çalışmadan önce de verilmesi gerekir. Araştırmada göze çarpan diğer sorunlar kadınların mesleki eğitim kurslarına katılımının çok düşük olması, temizlik düzenle ilgili kurallar, kültürel farklılıklar, fiziksel yetersizlik ve iletişimsizliktir. Kadınların %71’i herhangi bir kursa katılmamıştır. Bunun nedeni stres bozukluğu olarak ifade edilmiştir. Kadınların yaşadıkları şiddet travmalarını yenebilmeleri için süper vizyon eğitimi almış personelin istihdam edilmesi ve bu konuda kadınlara daha çok destek olunması gerekmektedir. İletişim becerilerini arttıracak ve kadınların sosyalleşmelerini sağlayacak ortamlar yaratılmalıdır.

Kadınlar sığınma evlerinin sayılarını yeterli bulmamışlardır. Ülkemizde toplamda 123 sığınma evi bulunmaktadır. Avrupa Parlamentosu’nun “Her on bin kadın ve kız çocuğu için bir sığınak açılması” kararını ve yılda İstanbul ŞÖNİM’e yaklaşık altı bin kadının başvurduğunu düşündüğümüzde sığınma evlerinin sayılarının artırılması gerekir. Yerel yönetim yasasında 2012’de yapılan değişikliğe göre belediyelere sığınma evi açma zorunluluğu getirilmiştir. Buna rağmen ülkemizde belediyelere bağlı 28 kadın sığınma evi vardır. Sonuç olarak devletin ve yerel yönetimlerin sığınma evi açma konusunda daha duyarlı olmaları sağlanmalıdır.

Kadın konuk evi yönetmeliğine göre kadınların sığınma evlerinde kalış süresi 6 aydır. Araştırma sonuçlarına göre kadınlar bu süreyi yeterli görmemektedirler. Ayrıca 12 yaş üstü erkek çocukları alkol madde bağımlısı, bedensel ve zihinsel engeli kadınlar,

altmış yaşından büyük kadınlar ve kendi öz bakımlarını kendi başına yapamayan kadınlar sığınma evine alınmamakta ve ilgili kuruluşlara yönlendirilerek barınmaları sağlanmaya çalışılmaktadır. Fakat bazı sığınma evlerinde bu kadınlar bir arada olabilmekte ve bu nedenle sorunlar yaşanabilmektedir. Bu sorunların önüne geçebilmek için ihtisaslaşmış sığınma evlerine gidilebilir bu tarz sığınma evleri açılabilir. Avrupa ülkelerinin bazılarında gerek kalış süresi gerekse çocuklarla ilgili yaş sınırı bizim ülkemize göre daha fazladır.

Son olarak sığınma evi sonrası yaşam planında kadınların yaklaşık %83'ükendine yeni hayat kurmayı düşünmektedir. Şiddet ortamına dönmek istemeyen ve çocuklarıyla kendine yeni bir hayat kurmayı düşünen kadınlar için her anlamda sığınma evi sonrası destek arttırılmalıdır. Temel ihtiyaçlarını (kira, ısınma, elektrik-su gibi giderler)karşılabilmesi için özellikle ekonomik alanda desteğin verilmesi gerekir. İşe yerleştirmelerde İş-Kur gibi kurumlarda şiddet mağduru kadınlar için öncelikler tanınmalıdır.

KAYNAKÇA

- Açıkel, S. (2009). *Kadına yönelik şiddetle mücadelede kadın sığınma evi Türkiye örneklemleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akkoç, N. (2007). Diyarbakır KA-MER'in kuruluş hikâyesi ve yürüttüğü çalışmalar. A. Bora ve A. Günel (eds.), *90'larda Türkiye'de feminizm* (ss. 205-217) İçinde, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Aktaş, M. Aliye. (2006) *Aile İçi Şiddet*, Elma Yayınları, Aralık 2006, İstanbul
- Altınay, A. G. ve Arat Y. (2007). *Türkiye'de kadına yönelik şiddet*. İstanbul: Punto Baskı Çözümlenmeleri.
- Ayaz, R. Çıra, F. Kara, İ. (2007) *Kadına Yönelik Kadın Danışma Merkezleri Ağı ve Şiddet Veri Tabanı Raporu*, Kadın Dayanışma Vakfı, Ankara
- Aytaç, Ş. (2005). Türkiye'de feminist hareketin oluşumu. B. Kum, F. Gülçiçek, P. Selek ve Y. Başaran (eds.), *Özgürlüğü ararken kadın hareketinde özgürlük deneyimleri* (ss. 37-58), İçinde, İstanbul: Amargi Kadın Bilimsel ve Kültürel Araştırmalar Yayıncılık.
- Bağa, G. ve Kısmet, A. (2005). *Kadına yönelik şiddet*. İstanbul: Amargi Yayıncılık.
- Berktaş, F. (1995). Türkiye Solu'nun Kadına Bakışı: Değişen bir Şey Var mı? Yayına Haz: Şirin Tekeli *1980'ler Türkiye'sinde Kadın Bakış Açısından Kadınlar* (ss.314-316) İstanbul, İletişim Yayınları
- Bora, A. (2007). Bir yapabilir olarak Ka-Der. A. Bora ve A. Günel (eds.), *90'larda Türkiye'de feminizm* (ss. 109-124) İçinde, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Bora, A. ve Günel A. (2007). *90'larda Türkiye'de feminizm*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Bora, A ve Üstün, İ. (2005). "*Sıcak Aile Ortamı*" *Demokratikleşme Sürecinde Kadın ve Erkekler*, Tesev Yayınları, Ekim 2005, İstanbul)

- Dişsiz,M, ve Şahin,N. *Evensel Bir Kadın Sağlığı Sorunu: Kadına Yönelik Şiddet*, Maltepe Ün. Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi, Cilt1,Sayı1,2008
- Ekal, B. ve Taylı, Ü. (2012). “Sığınaksız Bir Dünya”*Sığınaklar ve Danışma/Dayanışma Merkezleri Kurultayı*. İstanbul: Eren Ofset
- Er, E.(2006). *Sinemada Kadına Yönelik Şiddet ve Tecavüz* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir
- Erbaydar,T. Paksoy Erbaydar,N. ve Okutan,N. (2011), “*Van Kadın Danışma Merkezi'nin 2004-2009 yılları arasındaki çalışmaları*” Fe Dergi 3, no.1(ss.83-94), İçinde, Ankara
- Ergöçmen, B., Üner, S., Abbasoğlu, A. ve Gökçen, C. (2010). Kadınların aile içi şiddet mücadelesi. H. A. F. M. Jahnsen, S. Üner ve F. Kardam (eds.), *Türkiye’de kadına yönelik şiddet* (ss. 83-99) İçinde, Ankara: Afşaroğlu Matbaası.
- Eyüboğlu, B.(2007). “*Şiddetten Uzakta”Bir Sığınak Nasıl Kurulur, Nasıl Yürütülür?* Ankara, Önsöz Matbaacılık Yayıncılık
- “*Geleceğim Elimde*” (1998) Mor Çatı Yayınları, İstanbul
- Gül, S. S. (2011). *Türkiye’de kadın sığınma evleri*, İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Gül,S.S, Alican, A.(2010), *Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadelede Sığınma evlerine Yönelik Toplumsal Cinsiyet Uygulama Rehberi*, Cantekin Matbaası,Ankara
- Güler, Tel ve Tuncay, (2005) *Kadının Aile İçinde Yaşanan Şiddete Bakışı* Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi. Dergisi, 27(2)
- Işık, S. N. (2007). 1990’larda kadına yönelik aile içi şiddetle mücadele hareketi içinde oluşmuş bazı gözlem ve düşünceler. A. Bora ve A. Günal (eds.), *90’larda Türkiye’de feminizm* (ss. 19-41) İçinde, İstanbul: İletişim Yayınları.
- İlkkaracan, P. ve Gülçür, L. (1996). Aile içinde kadına karşı şiddet. P. İlkkaracan, L. Gülçür ve C. Arın (eds), *Sıcak yuva masalı* (ss. 20-39) İçinde, İstanbul: Metis Yayınları.

- İlkkaracan, P. (2003) Türkiye'nin Doğu Bölgelerinde Kadın Cinselliği Bağlamının İncelenmesi. *Müslüman Toplumlarda Kadın ve Cinsellik*, (ss. 133-150) İçinde, Der. Pinar İlkkaracan İletişim Yayınları 2003, İstanbul
- Jahnsen H. A. F. M., Yüksel, İ. ve Çağatay, P. (2010). Kadına yönelik şiddetin yaygınlığı. H. A. F. M. Jahnsen, S. Üner ve F. Kardam (eds.), *Türkiye'de kadına yönelik şiddet* (ss. 45-69) İçinde, Ankara: Afşaroğlu Matbaası.
- Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Aile İçi Şiddetle Mücadelede Ulusal Eylem Planı 2007-2010* (2007).
- Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (2012). *Türkiye'de kadın*. Ankara: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (2013). *Türkiye'de kadın*. Ankara: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (2013). *6284 Sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun* Ankara
- Kadın Dayanışma Vakfı(2008) *Kadına yönelik Şiddet El Kitabı* Ankara, Kadın Dayanışma Vakfı Yayınları
- Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede El Kitabı*,(2012). Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığı, Ankara
- Karataş, S., Şener, Ü. ve Oratan N. (2008). *Kadın sığınma evi kılavuzu*. Ankara: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Kardam, F. ve Ecevit, Y. (2007). 1990'ların sonunda bir kadın iletişim kuruluşu: Uçan Süpürge. A. Bora ve A. Günel (eds.), *90'larda Türkiye'de feminizm* (ss. 87-108) İçinde, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Karınca, E. (2008). *Kadına yönelik aile içi şiddete ilişkin hukuksal durum ve uygulama örnekleri*. Ankara: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Karınca, E. (2011). *Sorularla kadına yönelik aile içi şiddet*. Ankara: Afşaroğlu Matbaası.
- Kaya, G. (2010). *Kadın derneklerinin kadın siyasal yaşama etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Kayhan, F. (1999). *Feminizm*. İstanbul: BDS Yayınları.
- Mardin, A. D. (2007). Görünmezlikten görünürlüğe: Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi Vakfı. A. Bora ve A. Günal (eds.), *90'larda Türkiye'de feminizm* (ss. 183-204) İçinde, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı 2012 faaliyet Raporu*
- Ovadia, S. (2005). Feminist hareketin ilk günleri. B. Kum, F. Gülçiçek, P. Selek ve Y. Başaran (eds.), *Özgürlüğü ararken kadın hareketinde özgürlük deneyimleri* (ss. 59-80), İçinde, İstanbul: Amargi Kadın Bilimsel ve Kültürel Araştırmalar Yayıncılık.
- Owen, F ve Owen D.W(2008), *Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Yayınları*, Ekim, 2008 Ankara
- Öztürk, E. (2010). *Türkiye'de aile, şiddet ve kadın sığınma evleri*. İstanbul: Birey Yayıncılık.
- Savran, G. (2005). 80'li yılların kampanyaları ve özel alanın politikası. B. Kum, F. Gülçiçek, P. Selek ve Y. Başaran (eds.), *Özgürlüğü ararken kadın hareketinde özgürlük deneyimleri* (ss. 81-99), İçinde, İstanbul: Amargi Kadın Bilimsel ve Kültürel Araştırmalar Yayıncılık.
- Selek, P.(2003) Ataerkillik ve Şiddet Kültürü, *Kadına Yönelik Şiddet ve Hekimlik* Ankara Tabip Odası, 2003 Ankara
- Şahinoğlu, A (1998). "Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Kadın Sığınaklarının Rol ve İşlevleri" *Türkiye'den Bir Deneyim*" Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi Vakfı, İstanbul
- Şener, E. B. (2011). *Kadına yönelik aile içi şiddeti önlemede 4320 sayılı ailenin korunmasına dair kanun ve değerlendirilmesi*. Ankara: Afşaroğlu Matbaası.
- Tekeli, Ş.(1995). 1980'ler Türkiye'sinde Kadınlar, *1980'ler Türkiye'sinde Kadın Bakış Açısından Kadınlar*(ss. 15-45) içinde İstanbul, İletişim Yayınları
- Timisi, N. ve Ağduk, M. G. (2007). 1980'ler Türkiye'sinde feminist hareket. A. Bora ve A. Günal (eds.), *90'larda Türkiye'de feminizm* (ss. 19-41) İçinde, İstanbul: İletişim Yayınları.

- Tosun, Z. (2010). *Belediyeler İçin Kadın Sığınma Evi, Kadın Danışma Merkezi ve Şiddet Başvuru Hattı Uygulama Rehberi* İç İşleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, Ankara
- Tüzel, G.B ve Gelegen, D.G. (2010). “*Evim, Güzel Evim*” *Bir Sığınma Evinde Feminist Yapı Çözümü*, Fe Dergi 2, no.1(ss.43-57), İçinde, Ankara
- Yıldırım, A. (1998). *Sıradan şiddet*. İstanbul: Boyut Kitapları.
- Zihnioğlu, Y. (2007). Türkiye’de Solun Feminizme Yaklaşımı. M. Gültekingil (der.), *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce*, cilt:8 (ss. 1008-1009) içinde İstanbul, İletişim Yayınları

İNTERNET KAYNAKLARI VE GAZETELER

Erbaydar, N.P. *Kadın sığınma evleri*. www.huksam.hacettepe.edu.tr, erişim,05.07.2013

(<http://www.tbmm.gov.tr>, erişim 07.12.2011)

(<http://www.hrw.org>, erişim 31.03.2013)

(*Zaman Gazetesi*, 28 Nisan 2013)

(<http://www.tbmm.gov.tr>, erişim 07.12.2011)

(<http://www.kadininstatusu.gov.tr> erişim 28.04. 2013

(*Zaman Gazetesi*, 26 Kasım 2011)

(*Zaman Gazetesi*, 5 Aralık 2012)

<http://www.zaman.com.tr>, 14.12.2011 tarihinde erişildi)

(<http://www.vakad.org.tr> erişim 27.07.2013)

(<http://www.amnesty.org.tr/ai/node/301> erişim:27.07.2013)

(<http://www.kamer.org.tr> erişim: 27.07.2013)

(www.wave-network.org, erişim, 05.07.2013)

(<http://yasam.bugun.com.tr> erişim. 17.02.2014)

(<http://www.istanbulbarosu.org.tr> erişimim 15.02.2014)

(<http://www.kadininstatusu.gov.tr> erişim 16.02.2014)

(www.radikal.com.tr/ 12.08.2013 erişim tarihi)

(<http://www.radikal.com.tr/> erişim:20.02.2014)

(<http://www.radikal.com.tr>. 08/03/2014 erişim)

www.kadincinayetlerinidurduracagiz.net erişim.20.02.2014

(<http://www.hurriyetkurumsal.com> erişim:14.02.2014)

(<http://www.bianet.org>. 16.05.2014 erişim)

(<http://blog.radikal.com.tr/> 22.03.2014 erişim tarihi)

(<http://static.rasset.ie/documents/news/violence-against-women-an-eu-wide-survey.pdf>
22.03.2014 erişim tarihi)

(<http://www.milliyet.com.tr/erkek-siginma-evleri> 11.09.2014 erişim tarihi)

EKLER

EK: 1 Anket Formu

EK:2 Araştırma Onayı

EK1: ANKET SORULARI

1. Medeni durumunuz

- Bekâr
- Evli
- Boşanmış
- Dul
- İmam Nikâhlı
- Resmi Nikâhlı
-

2. Nasıl evlendiniz?

- Görücü usulü
- Severek
- Zorla evlilik
- Kaçarak
-

3. İlk evliliğin yapıldığı yaş

- 17 yaş ve altı
- 18-22
- 23-27
- 27 ve üstü

4. Kaç yıl evli kaldınız?

- 1
- 2-6
- 7-11
- 12-16
- 17-21
- 21 ve üstü

5. Eğitim durumunuz nedir?

- Okur-yazar
- İlkokul
- Ortaokul
- Lise
- Üniversite

6. Eşinizin(ya da şiddet uygulayanın) eğitim durumu

- Okur-yazar
- İlkokul
- Ortaokul
- Lise
- Üniversite

7. Kadına uygulanan şiddeti haklı buluyor musunuz?

- Evet
- Hayır

8. Kadının yaşadığı şiddet türü

- Fiziksel
- Psikolojik
- Cinsel
- Ekonomik
- Fiziksel-Psikolojik
- Fiziksel-Cinsel

9. En çok şiddet kimler tarafından uygulanmıştır.

- Eşinden
- Eşi ve eşinin ailesinden
- Eşi ve kendi ailesinden
- Babasından
- Yakın akrabasından

- Erkek arkadaşından
-

10. Eşinizin şiddet uygulama nedeni nedir?

- Erkeğin ailesiyle yaşanan sorunlar
- Erkeğin işsiz olması
- Erkeğin sinirli olması
- Erkeğin alkol kullanması
- Erkeğin dışarıda çok zaman geçirerek sorumsuz davranması
- Erkeğin kadının ihanetinden şüphelenmesi
- Erkeğin kadını sevmemesi
-

11. Yaşadığınız şiddeti kimlerle paylaşıyorsunuz?

- Kendi ailesi
- Yakın arkadaşı
- Komşuları
- Erkeğin ailesi
- Kimseyle paylaşmıyorum
-

12. Yaşadığınız şiddete herhangi bir tepki verdiniz mi?

- Evet
- Hayır

13. Şiddete verdiğiniz ilk tepki ne olmuştur?

- Eşine karşılık verme
- Evi terk etme
- Herhangi bir kuruma şikâyet etme
- Sessiz kalma
-

14. Yaşadığınız şiddet karşısında neler hissettiniz?

- Yalnızlık hissettim
- Öfke-sinir patlaması yaşadım
- İnsanlardan kaçmaya başladım
- Erkeklerle karşı güvensizlik yaşamaya başladım.
-

15. Yaşadığınız şiddet karşısında hangi kuruma başvurduunuz?

- Polise
- Jandarma
- Savcılık
- Herhangi bir sağlık kuruluşu
- Kadın STK'lara
- ŞÖNİM'e
- Toplum Merkezine
- Belediyelere
-

16. 6284 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanunu'nu duydunuz mu?

- Evet
- Hayır

17. Bu kanundan yararlandınız mı?

- Evet
- Hayır

18. Bu kanunun şiddeti engelleyebileceğini düşünüyor musunuz?

- Evet
- Hayır

19. Aşağıdaki tabloda verilen Kurum ve kuruluşların şiddeti önlemede sorumluluklarını yerine getirdiğini düşünüyor musunuz?

	Evet	Hayır	Fikrim yok
Polis			
Mahkeme			
Belediye			
Kadın kuruluşları			
ASPB			

20. Sığınma evine geliş nedeniniz

- Kalacak yerinin olmaması
- Fiziksel şiddet
- Fiziksel-psikolojik şiddet
- Zorla evlilik
- Tecavüz
- Evlilik dışında hamile kalma
- Çocuğuna tacizde bulunma
-

21. Sığınma evine nasıl geldiniz?

- Polisin yönlendirmesiyle
- Savcılığın yönlendirmesiyle
- Gidecek yerinin kalmaması
- TV'den duymasıyla
- Kadın Danışma Merkezleri aracılığıyla
- Başkalarının yönlendirmesiyle
-

22. Sığınma evi sizin için ne ifade ediyor?

- Güvenli bir yer
- Barınacak bir yer
- Cezaevi
- Huzurlu bir ortam
- Sıcak bir yuva

- Özgürlük ortamı
- Hiçbir anlamı yok
-

23. Sığınma evinde ne kadar süredir kalıyorsunuz?

- 1 ay
- 2 ay
- 3 ay
- 4 ay
- 5 ay
- 6 ay ve üstü

24. Sığınma evinde kalış süresini yeterli buluyor musunuz?

- Evet
- Hayır

25. Sığınma evinde ne tür destekler aldınız?

- Psikolojik-sağlık-baro desteği
- Maddi destek
- Mesleki eğitim desteği
- İş bulma konusunda destek
- Çocuğunun ihtiyaçlarını karşılama konusunda destek
- Hiçbir destek almıyorum
-

26. Sığınma evinde katıldığınız kurslar

- Okuma-yazma
- Bilgisayar
- El sanatları
- Herhangi bir kursa katılmadım
-

27. Sığınma evinin kazanımları neler olmuştur?

- Kendimi güvende hissediyorum.
- Kendimi topladım
- Kalacak yerim var
- Sahipsiz değilim
- Namusumu korudum
- Hiçbir kazanımı olmadı
-

28. Sığınma evi sizce nasıl olmalı?

- Her türlü desteği veren bir yer
- Kadınları bilinçlendiren bir yer
- İstihdam sağlayan yer
- Sosyal faaliyetlerin yoğun olduğu yer
-

29. Sığınma evinde ne tür sorunlarla karşılaştınız?

- Fiziksel yetersizlik
- Çalışanların ve idarecilerin kadınlara ilgisiz davranması
- Temizlik ve düzenle ilgili kurallar
- Kültürel farklılıklar
- Çocuklar yüzünden yaşanan kavgalar
- İletişimsizlik
- Kalış süresinin azlığı
- Çocuklar için oyun alanının olmaması
-

30. Sığınma evi sonrası yaşam planınız nedir?

- Evine/eşine geri dönme
- Kendine yeni hayat kurma
-

31. Sığınma evlerini yeterince güvenli buluyor musunuz?

- Evet
- Hayır

32. Sığınma evlerinin sayılarını yeterli buluyor musunuz?

- Evet
- Hayır

EK 2: Araştırma Onayı

 T.C.
AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI
Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığı

25/11/2013

Sayı : 84459573-605.01- 333
Konu : Veri Toplama(Yasin BİLGİN)

MÜSTEŞARLIK MAKAMINA

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünün 20/11/2013 tarih ve 119853 sayılı yazısı ile Abant İzzet Baysal Üniversitesi İlköğretim Anabilim Dalı sosyal Bilgiler Öğretmenliği yüksek lisans öğrencisi Yasin BİLGİN'in "Kadın Sağınma Evlerinde Yaşayan Kadınların Kadına Şiddet ve Sağınma Evlerine Bakış İstanbul Örneklemi" konulu tez çalışması kapsamında İstanbul İlinde bulunan Kadın Konukevlerinde anket uygulayabılme talebi bildirilmiştir.

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından da kadın konukevlerinde verilen hizmetlerin geliştirilmesine etkinlik ve verimliliğinin yükseltilmesine destek olacak bilimsel her türlü çalışmaya kadın konukevlerinden yararlanan kadınların duygusal hassasiyetlerine ve bilgilerinin gizliliğinin korunmasına özen gösterilerek destek olunması uygun görülmektedir.

Kadın konukevinde kalan kadınların geçmişte yaşadıkları travmatik deneyimlerini hatırlatarak psikolojilerini olumsuz yönde etkileyebileceği düşünüldüğünden, kadınlarla gerçekleştirilecek görüşmelerin alanında deneyimli bir psikolog tarafından ya da travma yaşayan kadınlarla çalışmış, bu alanda deneyim sahibi bir meslek elemanı eşliğinde gerçekleştirilmesinin, ses-görüntü kaydı alınmaksızın,görüşmelerin kadınların özel hayat ve kimliklerinin gizliliğine özen gösterilerek, kadınların ayrıntılı bilgilendirilmesinin sağlanması sonrasında yalnızca istekli olan kadınların katılımı ile yapılması, gerçekleştirilecek olan görüşmelerin il müdürlüğünce uygun görülecek bir mekanda ve il Müdürlüğünün koordinesinde gerçekleştirilmesi, araştırma bitiminde bir örneğinin Başkanlığımıza gönderilmesi ve herhangi bir yerde yayınlanmadan önce Kurumumuz izni alınması koşulları ile uygulanabilmesi hususunda;

Olularınızı arz ederim.

Amber TÜRKMEN
Daire Başkan V.

OLUR
25/11/2013

Dr. Nail Abdalgazi ALATAŞ

Bu evrak 5076 sayılı Elektronik İmza Kanunu'na göre elektronik olarak imzalanmıştır.

Adres : Eskişehir Yolu Sığırcıca Mahallesi 2177 Sokak No:16A
Çankaya/ANKARA
Telefon : 3122
e-posta : acetin@ailb.gov.tr

Ayrılık Bldği : S. ÖZKURT ÇETİN Sosyal Çalışması
Faks :
Elektronik AÇ: 0202.3126022